IV

Kopia Kodeksu Dzikowskiego z r. 1501.
Zawierającego statuty Kazimierza Wielkiego.

Autograf Franciszka Piekosińskiego.

(1)

Item poczyna szye re„
gestr na statuta y na
nyektore articuli przez
oswyeczonego pana
a pana Kazymira s
bozey laszky krola pol„
skyego vstawyone, ktho„
re rozrund wtychych
kszyagach ssa wipisane.

Item patrz przykazanya krolyewsz„
kyego lysthu I
Item patrz statutu vstawyonego prze„
czyw sandzy na odpor sku wysszemu
prawu lysthu I
Item patrz statutu przyzwolyenya
o dzyeszyaczyny lysthu II
Item patrz statutu o ranach kaplana
albo szwyaczonego zaka lysthu III

(2)

Item patrz statutu gdy by pan chczial
kupycz dzyeszyaczynay lysthu III.
Item patrz statutu gdy kto zaklnye yn„
terdyctem lysthu III.
Item patrz statutu o dzyeszyaczynach
ogrodnych lysthu IIII.
Item patrz statutu o kupyoncy dzye„
szyaczynye lysthu IIII.
Item patrz statutu przyzwolyenya o
o dzyeszyaczynach lysthu IIII.
Item patrz statutu o twardosczy khych
vstaw lysthu IIII.
Item patrz statutu o dzyeszyaczynye za„
stawyoney lysthu IIII.
Item patrz statutu o rozyerdzye gra„
nyczņym lysthu V.
Item patrz statutu, yz kazdy nam pod„
dany ma stacz pod szwat chorągwya ly„
sthu V.

Item patrz ſtatutu, iż wijnnij ma bijcz
dan za zapłaſ dlużnijkowij lysthu V.
Item patrz ſtatutu o obijeczkowaniu
wijnij ſądzijego lijsthu VI.
Item patrz ſtatutu o pijeczącij oyczo-
wſkijey lysthu VI.
Item patrz ſtatutu, yż ſzolthyſzij ma-
yaſ na woynaſ yechacz lijsthu VI.

(3)

Item patrz ſtatutu, iż duchownij ma-
yaſ na woynaſ yechacz czy, ktorzij tozij-
mayaſ oyczijznaſ, lijsthu VI.
Item patrz ſtatutu o poſpolijthem rze-
czijku lijsthu VII.
Item patrz ſtatutu o ſądzyego rozgo-
dzyenyju w prawye lijsthu VII.
Item patrz ſtatutu, iż w kazdem po-
wyeczye ma bijcz ſądzija, lijsthu VII
Item patrz ſtatutu, iż w kazdijm po-
wyeczye ma bycz ſądzya v kazdego wo-
yewodij, lijsthu VIII.
Item patrz ſtatutu, ktorey godzijnij
ma bijcz ſądzono, lijsthu VIII.
Item patrz ſtatutu o rozgodzenyju
wſzijthkyjey rzeczij lijsthu VIII.
Item patrz ſtatutu o nijeuczczyenyju
wſzelkyego ſądu lysthu VIII.
Item patrz ſtatutu, gdzye kto ma ſąn-
dzycz, lysthu IX.
Item patrz ſtatutu, iako ſlużebnyk
ma porwacz, lijsthu IX.
Item patrz ſtatutu, porwanye kako
ſzye ma myecz, lysthu IX.
Item patrz ſtatutu, yż ſąſpyercza pyer-
wey ma polozycz zaloba na lysczye
lysthu IX.

(4)

Item patrz ſtatutu, iż ſlużebnyk zwo-
lyaſ ſądzyego ma porywacz, lysthu X.

/.
Item patrz statutu, iz nyktho nyema
chodzycz zbroyą przed sądem, lysthu X.
Item patrz statutu, iz zly podlug
zaszlugy ma czyerpyecz, lysthu X.
Item patrz statutu, iz sąd przez
sluzebnyka ma porwacz, lysthu XI.
Item patrz statutu, iz dzvonye powo-
du zadny nyema brcz porwąn, listu XI.
Item patrz statutu, gdy kto odpyera
kyem, az by byl wstronach dalyekych,
lysthu XI.
Item patrz statutu o dzyeczdowanyu
dwv wolu, lysthu XII.
Item patrz statutu o wynye, ktora rze-
~~xx~~czona yesth szyedmadzyesczya, lysthu XII.
Item patrz statutu o dzyeczdowanyu
zyemyan, lysthu XIII.
Item patrz statutu, iz powod ma por-
wacz sąspyercza, lysthu XIII.
Item patrz statutu o ~~doszwyadczenyu~~ zastawye dzye-
dzyny albo czego ynego, lysthu XIII.
Item patrz statutu o doszwyadczenyu
gwalthu, lysthu XIIII.
Item patrz statutu, gdy myesczanyn
dal by swkno na borg, lysthu XIIII.
(5).
Item patrz statutu o doszwyadczenyu
szwey slyachethnosczy, lysthu XIIII.
Item patrz statutu o zlodzyeystwo
pczol albo myodu, lysthu XV.
Item patrz statutu o doszwyadczenyu
ran thylnych, lysthu XV.
Item patrz statutu o doszwyadczenyu
szwyadkow na sluzebnyka, lysthu XV.
Item patrz statutu o doszwyadczenyu
ran, gdy kto kogo vrazy wzwadcze, ly-
sthu XV.
Item patrz statutu, iz szlyachty moze sz-
wyadszycz acz by nakew czasz ynszych

nyebylo, lÿsthu XVI.
Item patrz statutu, iz przÿrodnÿm
nyegdÿ moze szwÿadczÿcz, lÿsthu XVI.
Item patrz statutu, iz dawnoscz trzech
lyath y trzech mÿeszÿączÿ, lÿsthu XVII.
Item patrz statutu o dawnosczÿ ode-
dwv lyath, lÿsthu XVII.
Item patrz statutu o dawnosczÿ o przi-
rodzonego, ÿego pÿenÿadze, lysthu XVII.
Item patrz statutu o dawnosczÿ o prze-
danaſ dzyedzynaſ, lÿsthu XVIII.
Item patrz statutu o pozÿczanÿu pszenÿ-
cze albo ynszego zboza, lÿsthu XVIII.
Item patrz statutu o placzÿe szczo-
(6)
nym trzynaczczye, lÿsthu XVIII.
Item patrz statutu, iz pyrwsze zda-
nye w szwÿey moczÿ stoyy, lysthu XIX.
Item patrz statutu o konÿu wÿwadzio-
nem we wszy, lysthu XIX.
Item patrz statutu o wczyaſczyu pal-
czow ktorych kolwye, lysthu XX.
Item patrz statutu, gdy sąsdzy albo
nye naganÿ, tedÿ yego szkazanye ma
mocz, lysthu XX.
Item patrz statutu, iz pyrwsze szka-
zanye sąsdzyego ma mocz, lysthu XX.
Item patrz statutu o mlynarzu po-
spolÿtÿm mÿedzÿ bracząſ, lysthu XX.
Item patrz statutu o pusczyznye
knyeczeÿ, lysthu XX.
Item patrz statutu o pozyczonem ko-
nyu zdrawym nadrogaſ konu, lysthu XX.
Item patrz statutu, gdy knyecz knye-
czya zabyye, lysthu XXI.
Item patrz statutu o szmyerczi nyekto-
rego przez przyczyny, lysthu XXI.
Item patrz statutu o szlyachczycza
zabyczyu, lysthu XXI.

7.

Item patrz statutů o zabyczyů nyeczy-
(7)
yey maczyerze, lysthů XXII.
Item patrz statutů o zbyeglem slyach-
czycu, lysthů XXII.
Item patrz statutů o placzye szkodze-
bnyczem albo wornego, lysthů XXII.
Item patrz statutů o sparzyenye zbo-
za przez bydlo, lysthů XXII.
Item patrz statutů, gdyże komů dadzą
wynaj, tham ma stacz, lysthů XXII.
Item patrz statutů, iz porosczą ma bicz
ognyem spalyon, lysthů XXIII.
Item patrz statutů o przywylyeyů stra-
czonem, lysthů XXIII.

o Item patrz statutů o drzewyczem gwal-
cye albo o nyewyesczyem, lysthů XXIIII.

Item patrz statutů o zbyeglem knye-
czyů, lysthů XXIII.
Item patrz statutů, iz szyroty nyema-
yą dawnosczy, lysthů XXIIII.
Item patrz statutů, ize czysty czlowyek
a nyenaganyony ma szaym odycz, lysthů XXIIII.
Item patrz statutů, iz nyktho czyyey, ly-
sthů XXIIII.
Item patrz statutů, gdy kogo ukąsszy
pyesz, lysthů XXV.
Item patrz statutů, gdy ktho zagaszy
(8)
szwyeczą czaszů szwady, lysthů XXV.
Item patrz statutů, gdy pasthyrz do wszy
zaszya owcze nyeprzyhądzy, lysthů XXV.
Item patrz statutů o ygranyů kosthek
albo ynszey ygry, lysthů XXV.
Item patrz statutů, iz kostek nyemayą
ygracz o zaklad, lysthů XXV.
Item patrz statutů, iz iąpodacz na woy-
ną, szkody nyedzyalay any wewszy stoy,
lysthů XXVI.
Item patrz statutů, iz dzyalo dzyeczy
nyemayą myecz z oyczem szwym, ly-
sthů XXVII.

Item patrz statutů o lychwye zydowrz=
kyey, lystu XXVII.
Item patrz statutů, gdy kto wyraby
drzewo wcrudzem lyesye, lystu XXVII.
Item patrz statutů o slyachcrzye zbye=
gley, czo lotruye, lystu XXVII.
Item patrz statutů, ktorzy kradnasy zbo=
ze napolyu, lystu XXVIII.
Item patrz statutů o layanyu albo o
sromoczenyu, lystu XXVIII.
Item patrz statutů o ranach rycer=
skych albo o slyachecrskych, lystu XXVIII.
Item patrz statutů, gdy kto vrany
knyeczya albo vbyye, lystu XXIX.

(9)

Item patrz statutů y sadzya nyema z=
dacz kromya powoda, lystu XXXV
Item patrz statutů, iz pan nyema cho=
dzycz zaszluzebnykyem do sandu, lystu
XXXV.
Item patrz statutů, gdy kto kord albo
myecz wzapdrye wyymye, lystu XXXV.
Item patrz statutů, ktho ma dacz sluze=
bnyka, lystu XXXVI.
Item patrz statutů o porwanyu nyerza=
dlywem, lystu XXXVI.
Item patrz statutů o dzyedzynye zastha=
wyoney y o yey dawnoszczy, lysthu XXXVI.
Item patrz statutů o wzyaszczyu wolow
albo kony gwaltem, lysthu XXXVII.
Item patrz statutů o rzeczy wszteczne,
gdy by szye zaszya kto wroczyl do szat=
dzyey na odnowyenye lysthu XXXVII.
Item patrz statutů, gdy kto sadzy pozy=
gany, yzby mv w gyego rzeczy krothko
vczynyl, lyszthu XXXVII.
Item patrz statutů o raskoyemszthwo
lyszthu XXXVIII.
Item patrz statutů o zasztawye zy=
dowszkyey, lyszthu XXXVIII.

Item patrz statutů, gdÿ kto kogo za„
szthassÿ przed sądem, lystů XXXVIII.

(10)

Item patrz statutů o dobrowolyenysztwie
slÿachethnem y o krolyewszkyey slůż„
bye, lyszlů XXXVIII.

Item patrz statutů o porzagů dzÿewÿ„
czem nawyenyonem, lystů XXXVIII.

Item patrz statutů o dzÿalÿe oÿczowsz„
kyem szwenÿ sÿnÿ, lystů XXXIX.

Item patrz statutů o zabÿczÿu slÿach„
czÿcza albo kmÿeczÿa lystů XL.

Item patrz statutů o gwalczÿe dzÿewÿ„
czem, lÿstů XL.

Item patrz statutů, komu by dano wÿ„
nas o zlodzÿeÿstwo, lÿstů XLI.

Item patrz statutů o zlodzÿeÿstwÿe we
wszÿ albo na polyů, lÿstů XLI.

Item patrz statutů o lychwye zydowsz„
kÿeÿ lystů XLI.

Item patrz statutů o zydoch listů XLI.

Item patrz statutů o potwarzÿ służe„
bnyka, lystů XLI.

Item patrz statutů, gdy sługa pomaga„
yacz zapanem nyewogo waży, lÿstů XLII.

Item patrz statutů o zabÿczÿu nÿeczÿ„
yego bydlyaczgas, lystů XLII.

Item patrz statutů o dzyeczkowanÿů
lÿarzow albo gayow, lÿstů XLII.

Item patrz statutů o wyrasbyenyů das„

(11)

bů w gayů nyeczÿyem kradomye, lÿ„
szthů XLII.

Item patrz statutů o porasbÿenyů
dzÿenÿa s pczolamÿ, lystů XLII.

Item patrz statutů o paszÿenyů do„
bÿthka lystů XLII.

Item patrz statutů o paszÿenÿů s„
wyny w czůdzem lyeszye, lystů XLIII.

Item patrz statutu kazdy ma gnacz
drogą bydło napasłwaią, lystu XL.III.
Item patrz statutu, szyn za oycza za-
dneney wyny nyema czyerpyecz, ly-
stu XL.III.
Item patrz statutu o wyelkyey wyn-
nye szyedmnasczyescyą, lystu XL.III.
Item patrz statutu, ktorzy thą wynna
mayą bycz karany, lystu XL.IIII.
Item patrz statutu o zbyegu komu dost-
ną wyną przez kogo, lystu XL.IIII.
Item patrz statutu o zbyegłem dnye-
czyu, lystu XL.V.
Item patrz statutu o rządzyech yednacich,
lystu XL.VI.
Item patrz statutu, aby pothwarz zgy-
nala, lysthu XL.VI.
Item patrz statutu, iz kazdy zyemyanyn
ma nawoyną yechacz, lysthu XL.VI.

(12)

Item patrz statutu o dobrey moneczie
lysthu XL.VI.
Item patrz statutu, iz kazdy dług
szwoy ma płaczycz szam, lystu XL.VI.
Item patrz statutu o rasłoyemsczwye
y o zastawye, lystu XL.VI.
Item patrz statutu o thych, czo na
woynąną yadą, lystu XL.VII.
Item patrz statutu o thych, czo zwoy-
ny yadą, lystu XL.VII.
Item patrz statutu o dosczyadecze-
nyu swego slyachecztwa, lystu XL.VII.
Item patrz statutu o possagu szyo-
strzynym od brata, lystu XL.VII.
Item patrz statutu o rokoch wyel-
kyego długu, lystu XL.VII.
Item patrz nyektorych articulow przez
oszwyeczonego Kazymyerza krolya
polskyego na seymye nowomyeyscz-
kyem vstawyone, ktore wszą polzyech

zyemszkych mayą byecz dzyerzane, ly-
sthů XLVIII.

Item patrz statůtů, aby w sządzyech
gwalthů any zwady nyeczynyono, ly-
sthů XLVIII.

Item patrz statůtů, acz by ktho sządze-
go wsządzye wczym szę ruszył, lysthů XLVIII.

(13)

Item patrz statůtů, ile krocz sądy
zyemszkye do roka mayą byecz, lysthů XLIX.

Item patrz statůtů, aby od tych myasth
odwolanye rokow nyebylo, lysthů XLIX.

Item patrz statůtů, aby odwolanye ro-
kow prozne bylo skazone, lysthů XLIX.

Item patrz statůtů, o ktore summy szą-
dzye y podsądkowye nyemayą szadzicz
lysthů XLIX.

Item patrz statůtů, yż wyecze czaszow
naznamyonowanych wsządy mayą bicz
sądzone, lysthů XLIX.

Item patrz statůtů, aby lysty krolye-
wszkye, sprawyedlywoszczy przeszkadza-
yącze, nyebyly wydawane, lysthů L.

Item patrz statůtů, iż o kmyeczie zbie-
gle w grodztwye mayą czynycz, lysthů L.

Item patrz statůtů, aby potwarcze y po-
zwy falszywe y nyerządne wsządzyech
myeszcza nyemyaly, lysthů L.

Item patrz statůtů, aby szemyąszczyczi
przychodnyow y oraczych lyudzy wszw-
ym przedawanyu nyeprzyączaly, ly-
sthů L.

Item patrz statůtů, aby w myesczyech
zapowyedzy targow nyebyly, lysthů LI.

Item patrz przikazanya krolyewsz-

(14)

kyego ku wypelnyenyu tych vstaw, ly-
sthů LI.

Item patrz, gdzye szye poczynayą nyektho-
re articůly z rozmaytych statůth zebrane.

/ zapdzyem potrzebne, a naprzod gdy by kto byl pozwan o zayem bydla, lysthu L.I.

Item patrz statutu, gdy by knyecz zbil slugat ktorego pana, lysthu L.I.

Item patrz statutu, gdy kogo pozwat y z gyego pomocznyky, lysthu L.II.

Item patrz statutu, gdy kto badzye pozwan na rok lyczowany, lysthu L.II.

Item patrz statutu, gdy by osyadly pozwan o slugy, ktorzy by komu ukrzywdat czynyly, lysthu L.II.

Item patrz statutu, gdy ktho badzye pozwan, a strona chcze wydzyecz zgodat pozwow, lysthu L.III.

Item patrz statutu, yz zadny knyecz myena swego powyathu, gdzye by szye odzywal, lysthu L.III.

Item patrz statutu o przypowyesczye, lysthu L.III.

Item patrz statutu, gdy kogo pozwat o gwalth w groczthwo, lysthu L.III.

Item patrz statutu, gdy kto zapla odbyczya zwyat o zly pozew, lysthu L.IIII.

(15)

Item patrz statutu, gdy ktho pozywa o lyszy, lyaszy, gaye, stawy, lysthu L.IIII.

Item patrz statutu, gdy ktho kogo pozywa o osyadloszcz, lysthu L.IIII.

⊕ Item patrz statutu o wydzyerzenyu zyemskyey dawnosczy, lysthu L.IIII.

Item patrz statutu ⊕ o odkladanyu y o zapyszowanyu rokow nyeslusznem, lysthu L.V.

Item patrz statutu, gdy knyecz knyeczya wczem obwyny, lysthu L.V

Item patrz statutu, gdy kogo pozwat o ktorat kolwyek rzecz, lysthu L.V.

Item patrz statutu, gdy bywa zaloba o dzyedzycztwo, lysthu L.V.

Item patrz statutu, gdy kto ynszem ymyenyem badzye pozwan, nyzly wlasznem lysthu L.V.

/

Item patrz statutů, gdyż kto którego-
kolwyek stawila o porosthwo bapdzye ob-
wijnyon, lystu L.VI.
Item patrz statutů, gdyż kto odkłada
rok prawdzijwaf nyemoczaf, lystu L.VI.
Item patrz statutů o odkładanyju roků
o wijadsze, lysthu L.VI.
Item patrz statutů, gdyż kto o czelijadz
golothij kogo pozijwa, lijstu L.VII.

(16)

Item patrz statutů, gdyż by kto byl ob-
wijnyon o kradzyez, lijstu L.VII.
Item patrz statutů, gdy v którego zyje-
mijanijna służebnyjů umyecziija zbyegle-
go lijczůye, lystu L.VII.
Item patrz statutů, gdy kto pozwanij
o umyeczye zbyegle, ků prawo dzyedzycz-
nemů szye czyagnyje, lijstu L.VIII.
Item patrz statutů, gdyż kto kogo nyespra-
wnye zdawa, lijsto L.IX.
Item patrz statutů, gdy kto pozwany
zaloby przy lijsthu L.IX.
Item patrz statutů, gdyż kto pozijwa pod
wijnaf krolyewszkaf, lijstu L.X.
Item patrz statutů, gdyż wijnnij v przedri
powoda wzdanyjů, lijstu L.X.
Item patrz statutů, gdyż kogo przed sa-
dem thkna o wijnij, lijstu L.X.
Item patrz statutů o odkładanyjů roków,
lijstu L.XI.
Item patrz statutů o odkładanyjů roków
wgroczthwije, lijstu L.XII.
Item patrz statutů, iz karczma anyż mlyn
zadnyj oszijadlosczij nyjemayaf, lijstu L.XIII.
Item patrz statutů, gdyż kogo pozwaf ků
zapijszowij, lijstha L.XIII.
Item patrz statutů, iz mijnula szkyżaf sło-

(17)

yaczem we przy nyema bijcz dana, ly-
stu L.XIII.

/.
Item patrz statutu, gdy kogo przypowie-
szcz ku doszycz vczynyenyv, lystu L.XIII.
Item patrz statutu, gdy kto kogo pozowie
o rzecz zastawną, lystu L.XIIII.
Item patrz statutu naprzecziw onym,
ktorzy roku nyevstawayą, lystu L.XIIII.
Item patrz statutu, gdy kto pozwany
nyeodpowyeda zapomocznyky, lystu L.XV.
Item patrz statutu, gdzye szye poczyna
statut krolya Kazymyerza naprzecziw
drapyesczom dobr koszczyelnych, gdy na
woyną yadą, lystu L.XV.
Item patrz gdzye szye poczynayą nyekto-
re vstawy y prawa przez vszwyeczonego
Kazymyrza krolya polskyego vstawyone
na szyemye pyotrkowszkyem, lystu L.XVIII.
Item patrz statutu, gdy kto o zlodzyey-
stwo badzye obwynyon, lystu L.XIX.
Item patrz statutu o iazyech, lystu L.XX.
Item patrz, gdzye szye poczynayą prawa
albo statuta zyemszka Kazymyrza krolia
polskyego, lystu L.XXIII.
Item patrz statutu o dzyszkowanyv ymye-
nya, lysthv L.XXIII.
Item patrz statutu o granyczach albo o
(18)
rozyezdzyech, lystu L.XXIIII.
Item patrz statutu o tych, czo podchorąg-
wyą szye nyestawyą, lystu L.XXIIII.
Item patrz statutu, gdy kto od szqndu o-
dzyedzye przed skazanyem, lystu L.XXIIII.
Item patrz statutu, gdy kogo szapdzayą
albo bez czaszu albo nyewynnye, lystu L.XXIIII.
Item patrz statutu o pyeczączy synow
za zywotha oyczow, lystu L.XXV.
Item patrz statutu o soltysszyech, lystu L.XXV.
Item patrz statutu o duchownych dzye-
dzycthwa mayączych, lystu L.XXV.
Item patrz statutu o procuratorzech, ly-
sztu L.XXV.

\.

Item patrz statutů o sądzÿach, lystů LXXV.
Item patrz statutů o sądzyach woÿewod,
lystů LXXVI.
Item patrz statutů, wktorą gedrzyną sąn.
dzÿa ma sąndzycz a dodktorego czasv
lystů LXXVI.
Item patrz statutů albo vstawy o sąn„
dzyach, lystů LXXVI.
Item patrz statutů o skazanyv y o rze„
czy sządzoncy, lystů LXXVI.
Item patrz statutů o pozwyech, ÿako ma„
ÿą bycz, lystů LXXVII.
Item patrz statutů o pozwÿech na dwo„

(19)

rze krolyewskyem danych, lystů LXXVII.
Item patrz statutů o temze, lystů LXXVII.
Item patrz statutů o pozwyech, lystů LXXVIII.
Item patrz statutů, ktorzy szye wyma„
wyayą pany swemy zwczynuv nyekto„
rego, lystů LXXVIII.
Item patrz statutů o pozwÿcch, lystů LXXVIII.
Item patrz statutů o themze, lystů LXXVIII.
Item patrz statutů o themze, lystů LXXIX.
Item patrz statutů o chÿtroscÿ ÿ o
vpornoscÿ, lystů LXXIX.
Item patrz statutů o themze thaka rzecz,
lystv LXXIX.
Item patrz statutů o themze, lystů LXXX.
Item patrz statutů o krnąbrnoscÿ albo
vpornoscy, lystů LXXX.
Item patrz statutů, gdÿ kto puszczon bą.
dzyë w vyązanye, lystů LXXX.
Item patrz statutů o doszwÿaczczenyv,
lystů LXXXI.
Item patrz statutů, gdy ktho bądzye por„
zwąn o gwalth, lystů LXXXI.
Item patrz statutů o doszwÿädczenyv
szlyachecsthwa, lÿsthů LXXXI.
Item patrz statutů, gdy kto kogo obwÿ„
nÿ o rany, lystů LXXXI.

Item patrz statutu, gdy kto komu pczo-
(20)
ly pokradnye, lystu LXXXI.
Item patrz statutu o dzswyadszenyu ran, lystu LXXXII.
Item patrz statutu o tattyemsze dzswyadczenyu, lystu LXXXII.
Item patrz statutu, iacy swyadkowye mayą bycz, lystu LXXXII.
Item patrz statutu o swyadkoch, ktorzy stą stronye przyrodzeny, lystu LXXXII.
Item patrz statutu o dawnosczyach, lystu LXXXIII.
Item patrz statutu o themsze, lystu LXXXIII.
Item patrz statutu o themsze, listu LXXXIII.
Item patrz statutu yescze o dawnosczyach, lystu LXXXIII.
Item patrz statutu o temsze, listu LXXXIIII.
Item patrz statutu o temsze, listu LXXXIIII.
Item patrz statutu o pamyątnem, listu LXXXIIII.
Item patrz statutu, gdy kmyecz wprzygodą komu nyechcze pomocz, lystu LXXXIIII.
Item patrz statutu, gdy kmyecz kmyeczya ochromy, lystu LXXXV.
Item patrz statutu, gdy ktho naszafolzyego myeny o nyesprawne skazanie, listu LXXXV.
Item patrz statutu, gdy trze braczya mayą yednego mlynarza, lystu LXXXV.
Item patrz statutu o kmyecz yoch, ktorzy
(21)
bez plodu schodzą, lystu LXXXV.
Item patrz statutu, gdy kto komu konya pozyczy, lystu LXXXV.
Item patrz statutu o mązoboystwye, lystu LXXXV.
Item patrz statutu, gdy slyachczycz slyachczycza zabyye, lystu LXXXVI.
Item patrz statutu o mązoboystwye, lysthu LXXXVI.
Item patrz statutu o zboyczach, listu LXXXVI.

Item patrz statutů o stodach we zbozu
lystu LXXXVI.
Item patrz statutů o pozoscach, listů LXXXVI.
Item patrz statutů, ktorzy panny gwalczą,
lystů LXXXVI.
Item patrz statutů o przyiwylyeyach, lysz„
tů LXXXVII.
Item patrz statutů wyny, o ktore knyeczie
mogą wstacz wszystczy, lystu LXXXVII.
Item patrz statutů o lyeczyech albo da„
wnoszczy dzyeczynney, lystů LXXXVII.
Item patrz statutů, gdy mąz poczlywy bą„
dzye obwynyon, lystů LXXXVII.
Item patrz statutů, gdy kto spiączemu
na drodze wezmye czo, lystu LXXXVII.
Item patrz statutů, gdy czyy pyesz kogo
vgyye, lystu LXXXVII.

(22)

Item patrz statutů o zagaszenyu szwye„
cze prwadzye, lysthu LXXXVIII.
Item patrz statutů o ygrayączych kostk„
ky, lystu LXXXVIII.
Item patrz statutů o kemze, lysthu LXXXVIII.
Item patrz statutů o drapyesthwye yadą„
czych na woyną, lystů LXXXVIII.
Item patrz statutů o ymyenyu, gdy macz
umrze, lystu LXXXVIII.
Item patrz statutů o zlodzyeystwye y o
czczy nyemayączych, lystu LXXXIX.
Item patrz statutů o lychwye, listu LXXXIX.
Item patrz statutů, gdy kto czyy lyasz al„
bo gay porąby, lystu LXXXIX.
Item patrz statutů, gdy czelyadnyk czyy
wnoczy komu czo vkradnye, lystů LXXXIX
Item patrz statutů, gdy kto komu skurwe„
szynystwo zada, lystu LXXXIX.
Item patrz statutů, gdy o wynach ryczerskych
bez rozlanya krwye, lystu XC.
Item patrz statutu, gdy ktho knyeczya
rany alb vbyye, lystu XC.

Item patrz statutu o tych, czo braczyą swą zabyyayą, lysthv XC.
Item patrz statutv o wynach szczepow, lystv XC.
Item patrz statutu, gdy kto czo domv bez
(23)
prawa wy wezmye, lystv XC.
Item patrz statutv, gdy kto domv gval; them rolyą posyeye, lystv XC.
Item patrz statutv, gdy kto domv woly gwalthownye wezmye, lystv XC.
Item patrz statutv o zytach, lystv XCI.
Item patrz statutv o tymze, lystv XCI.
Item patrz statutv o wynach woyewod, panow, sądz, podsądkow, pyssarzow, podkomorzych, lystv XCI.
Item patrz statutv o wynach, ktorych nal- wye ygyer, lystv XCI.
Item patrz statutv, gdy kto rany albo za- byye ryczerza, lystv XCI.
Item patrz statutv, gdy ktho czyya las- ką kozy, lystv XCII.
Item patrz statutu, gdy kto kogo wygrze rany, lystv XCII.
Item patrz statutv o rąkomyach, lysz- thv XCII.
Item patrz statutv o wdowach y o ych wyenye, lysthv XCII.
Item patrz statutv o oczyszczyenyv dra- pyesthwa, lysthv XCII.
Item patrz statutv o palyezyenyv mye- ska sząyenyąsdrzny, lysthv XCIII.
Item patrz statutv o owoczuem drzevye
(24)
gwalthownye podrąsbyąnem, lysthv XCIII.
Item patrz statutv o oczyszczyenyv wlo- darza albo sluzebnyka, lysthv XCIII.
Item patrz statutu o kopyenyv y prze- danyv solthystwa, lysthv XCIII.
Item patrz statutv o dawnosczy listu XCIII.

Item patrz statuto o dawnosczÿ o zlodzieÿ=
stwo, lÿsthv XCIII.
Item patrz statutu o dawnosczÿ dzyeczÿ,
lÿstv XCIII.
Item patrz statuto o dawnosczÿ listu XCIIII.
Item patrz statuto o dawnosczy o mazo=
boÿstwo, lÿstv XCIIII.
Item patrz gdzÿe szÿe poczÿnaÿą statu=
ta w Opathowczv vstawyone, naprzod
gdÿ synom macz vmrze, lÿstv XCIIII.
Item patrz statuto, gdy kto kogo wspye=
ka s wezmÿe zÿmyenyem, lÿstv XCIIII.
Item patrz statuto, gdy ktho wpadnye
w mazoboystwo, lÿsthv XCIIII.
Item patrz statuto o wÿenye ÿ o posza=
gv, lÿstv XCIIII.
Item patrz statuto o wdowye, lÿstv XCIIII.
Item patrz statuto, ktho szÿe mÿenÿ
bÿcz szlÿachczÿczem albo ryczerzem, lÿ=
sthv XCV.
Item patrz statuto, gdÿ szÿe ktho mÿe=
(25)
nÿ bÿcz szlyachczyczem, a kmÿeczÿą mÿe=
ma, lÿstv XCV.
Item patrz statuto o wdowach, listv XCV.
Item patrz statuto o odkladanÿv ro=
kow nawyeczv, lÿstv XCV.
Item patrz statuto, gdy kto szÿÿm nawÿdze=
nÿe wezmÿe, lÿstv XCV.
Item patrz statuto, gdy ktho vmrze ma=
yącz dzyeczy, sÿnÿ albo dzyewky, lÿstu XCV.
Item patrz statuto o glowas, lÿstv XCV.
Item patrz statuto o zlodzÿeyv, lÿstv XCV.
Item patrz statuto o kmÿeczyv a o szlÿach=
czyczv, lÿstv XCVI.
Item patrz statuto o opyecze synowcza,
lÿstv XCVI.
Item patrz statuto, gdy ktho kogo porywa,
lÿstv XCVI.
Item patrz, gdzye szye poczÿnaÿą artikv=

ky zrozmaythych statuth krolow Kazymye-
rza y Wlodzyslawa sebrane y nyektore
przywylyeye prawom zyemskyem przez
nye przydane, naprzod naprzeczyw drapie-
szom dobr koscyelnych, lysthv XCVI.
Item patrz statuto o przysyagach slozebny-
kow, gdy ye woyewoda vstawya, lysto XCVIII.
Item patrz przysyagy zydowszkyey prze-
(26)
czyw krzescyyanom, lysto XCVIII.
Item patrz statuto, yako ma byc zydo-
wy przepowyedana przysyaga, listo XCVIII.
Item patrz statuto, iz lysthy krolewsz-
kye ku odwloce sprawyedlywoscy nye
mayą bycz wydawane, lysto XCIX.
Item patrz przywylyeya naprzeczyw o-
nym, ktorzy klyąthwy duchowny dlu-
zey roku czyrpyą, przepys albo odnowie-
nye przywylyeya prawego Wlodzysla-
va krolya odnowyony przez Kazymyerza,
lysto XCIX.
Item patrz odnowyenya praw zyems-
kych sprzylozenyem nyektorych artiku-
low przez oswyeczonego Kazymyerza
krolya polskyego, lysto CIIII.
Item patrz gdzye szye poczynayą samy-
sze czlonky prawa zyemskyego przez na-
oswyeczenyshego kxyązea Kazymye-
rza krolya polskyego y prelathy y ry-
czerze yego vstawyone na wyeczach po-
spolytych wyslyczkych. A napyerwey,
gdy kto kogo pozowye o wlaszne dzye-
dzyczthwo, lysthv CXI.
Item patrz statuto o dzyedzyczthwach,
ktore rzeka dzyely, lysthv CXI.
Item patrz statuto yako szlachcyc ma szye
(27)
pod chorągwyą stawycz, lysthv CXI.
Item patrz statuto o thych, czo nyechcą
dosyczycz vczynycz any porapky sthawycz

lysthv CXI.

Item patrz statvtv, gdy sądowye albo vrząd,
dzyjczy czyąsdzyayą drapyezącz, listv CXI.

Item patrz statutv o synoch, ktorzy myecz
pijeczaczy, gdy oczyecz zijw, nyemogą, lij-
stv CXI.

Item patrz statutv, iz solthyszy dzicho-
wny y szwyeczczy mayą ycz na woyną,
lysthv CXI.

Item patrz statutu o woyewodach, listv XCL (s).

Item patrz statutu, yako sądy mayą bicz
sądzony, lystu CXI.

Item patrz statvtv, iz panowye sądo-
myersky, krakowszky na trzech mye-
sczoch mayą swe sądy myecz albo sąn-
obycz, lysthv CXI.

Item patrz statvtv, iz zapanyską wij-
ną nyema woznij kmyeczya pozywacz,
lysthv CXII.

Item patrz statvtv, ktorzy nyeprzysądnye
pozywany bywayą przed krolya, ly-
stv CXII.

Item patrz statutv o woznych, yz nye-
mayą bez przykazanya sądowyego

(28)

nykogo pozywacz anij kmyeczya naga-
bacz, lystv CXII.

Item patrz statutv, ktorzy kv sąndowy
zwrzasczanyem przychodzą, lystv CXII.

Item patrz statutv, gdy kto czo vczyny
sspanyskyego kazanya, lystv CXII.

Item patrz statvtv o tych, ktorzy są
pozywany a ony wdalyekych stronach
szą, a nyemasz ych wthey tho zyemy, ly-
sthv CXII.

Item patrz statutv, yako ma bycz + ktho
ocz czyąsdzan, lystv CXII.

Item patrz statvtv o wynye szyedm-
dzyesziąth, zacz yesth, lysthv CXII.

Item patrz statvtv, gdy kto kogo o dzie-

dzyedzyctwo porowye, lysto CXIII.
Item patrz statutu, gdy kto kogo obwynÿ
o gwalth, lÿsto CXIII.
Item patrz statutu, gdy kogo oskarzą o zlo„
dzÿeystwo, lÿstu CXIII.
Item patrz statutu, gdy kto komu czo na
oyczyzna pozycza albo na borg, lÿsto CXIII.
Item patrz statutu, gdy komu rzekną, thÿ
nyeyestes slÿachczÿcz, lysto CXIII.
Item patrz statutu, gdy ktho kogo ranÿ
za ÿego poczapthuyem, lysto CXIII.
Item patrz statutu, gdy kto zbroynye

(29)

nayedzye albo nayedzye naczÿÿ dom a
zrany mu oycza albo macz, lysto CXIII.
Item patrz statutu, mogalÿ klÿasczÿ wye„
dzeny bycz na swÿadzectwo, listo CXIII.
Item patrz statutu o dawnosczÿach, lÿ„
sto CXIII.
Item patrz statutu o thych, czo mayą wza„
stawye dzÿedzyctwa, lysto CXIII.
Item patrz statutu o wyenye nyewye„
sczÿem, lysto CXIIII.
Item patrz statutu o wdowyę, czo ma dzie„
dzÿcztwo wyenye CXIIII.
Item patrz statutu, gdy ktho naczÿyem
dzÿedzÿcztwye stawÿ plothÿ, lÿsto CXIIII.
Item patrz statutu o opÿekalnyku szÿroth,
lysto CXIIII.
Item patrz statutu, gdy ktho przeda ÿmye„
nye, lÿsto CXIIII.
Item patrz statutu, gdy kto czo komu pozÿ„
czÿ, lysto CXIIII.
Item patrz statutu o pamyąthnem szą„
dzyego, lysto CXIIII.
Item patrz statutu sąsszyedzÿ mayalÿ zlo„
dzyeya czyyego gonycz, lysthu CXIIII.
Item patrz statutu o ranach, lÿsto CXIIII.
Item patrz statutu o nyesprawyedlÿwem
szkazanyu, lysto CXIIII.

(30)

Item patrz statutů o dawnosczijach bra„
czijey, lýstů CXIIII.
Item patrz statutů o odumarczýznach
albo o puszczýsznach, lystů CXV.
Item patrz statutů, gdý wyelko ých je„
dnego zabyya, lysto CXV.
Item patrz statutů, gdy rýcerz rýczerza
ochromý albo zabyye, lysto CXV.
Item patrz statutů, gdy kto komu macz
zabyye, lysto CXV.
Item patrz statutů, gdý kto komů zboze
poparzye bydlem, lysto CXV.
Item patrz statutů o porosczach ý o zlo„
dzýeyoch, lysto CXV.
Item patrz statutů o chodzenyu kmýecziov,
lysthv CXV.
Item patrz statutů, gdý pyerz wogo vgýe
z nagabanya czýyego, lysto CXV.
Item patrz statutů o pastýrzv, lysto CXV.
Item patrz statutů o synoch, kthorzý wo„
sthký grayaý, lysto CXV.
Item patrz statutů o sýnoch, ktorzy po
smyerczy macryerzýnecy chczaý czasczý v
ojcza, lýsto CXV.
Item patrz statutů, gdý ktorzý czýnyaý wo„
dý w gayoch, w lyeszýech lýsto CXVI.
Item patrz statutů, gdý slyachczýcz slýa„

(31)

chczýcza sromoczý, lystů CXVI.
Item patrz statutů, gdý slyachczicz slya„
chczýcza raný albo byýe, CXVI.
Item patrz statutů, gdy kto komu gwal„
townye wezmye czo, lýsto CXVI.
Item patrz statutů, gdý kto komu czýnyaý
rolýaý porzýeye, lysto CXVI.
Item patrz statutů, gdý kto kopaý napo„
lyu wezmye, lýsto CXVI.
Item patrz statutů, gdy kmýecz slýach„
czycza raný, lýsto CXVI.

Item patrz statutu, gdy kto czo najdzye
a nyewroczy, lysto CXVI.
Item patrz statutu, gdy kto parąbij drzewo
owoczowe, lysto CXVI.
Item patrz statutu o dzijalye braczkyem
przed przyjaczyelmy, lysto CXVI.
Item patrz statutu o glowaz, lysto CXVI.
~~Item patrz statutu o opyekadlnykach, lysto~~
Item patrz statutu, gdy zafdzyemw oszka-
zanye wynaz dadzaz, lysto CXVI.
Item patrz statutu o opyekadlnykach, listo CXVI.
Item patrz statutu, kto ma glyeythw dacz
zblyeglczowij albo kto moze, lysto CXVII.
Item patrz statutu, gdy knyecz oczyecze
bez wynij pana swego, lysto CXVII.
Item patrz, gdzye szye poczyna dokonanye
w Pyotrkowye na szwyatho szwyathego
(32)
Barthlomyeya vstawyone pod lyathem
bozem thysyyacz czthyry stha lyath czter-
dzyesczy y czthyrzy, lysthw CXVII.
Item patrz, czo szye stalo w Syradzye do-
konanye na pospolythem seymye, lysz-
thw CXVIII.
Item patrz, gdzye szye poczyna statuth kro-
lya Sigmuntha yego mylosczy o bywa-
nyw granycz myedzy dobry naszemy kro-
lyewszkyemy y poddanych naszych thak
duchownych yako szwyeczkych, listw CXIX.
Item patrz statutu, gdzye szye poczynayaz
statuta Wlodzyslawya zlaskij bozey kro-
lya polskyego, lysto CXX.
Item patrz przykazanya Wlodzyslawa
krolya, lysto CXX.
Item patrz statutu o odkladanyw rokow,
lysthw CXX.
Item patrz statutu o odkladanyw rokow
na roczech, lysto CXX.
Item patrz statutu, zona po smyerczy
mąza swego ymyenye wszwyjm ma zo-

i
sthacz, lysthv CXXI.
Item patrz statutu zona po szmyerczy
mąza swego ma rosthacz przy domovich
(33)
rzeczach, lystu CXXI.
Item patrz statutu, oczyecz moze polyeczicz
ymyenye y dzyeczy ynszemu wopyekaf, ly-
sthv CXXI.
Item patrz statutu o dzyalye szynow szy-
czem, lysthv CXXII.
Item patrz statutu, braczya mają wypo-
szazycz szyostry, lystv CXXII.
Item patrz statutu o przedanyv dzyedzy-
ny szwey, lysthv CXXIII.
Item patrz statutu kxyągy zyemszkye
mają bycz dobrze chowane, lystv CXXIII.
Item patrz statutu o porodzdoch, listv CXXIIII
Item patrz statutv o panyafthnym, ly-
sthv CXXIIII.
Item patrz statutu, ktore rzeczy slusza-
ya nasthawdaf, lystv CXXIIII.
Item patrz statutu o placzye pyssarzo-
vyem, lystv CXXIIII.
Item patrz statutu o lychwye zydowsz-
kyey lystv CXXIIII.
Item patrz statutu, gdy slyachczicz da wy-
naf slyachczyczowy, lystv CXXV.
Item patrz statutv, iz kmyecz slyachcz-
czyczowy nyemoze przygamycz, lysz-
thv CXXV.
(34)
Item patrz statutu, dlya czego wolya yest
rzeczona, lystv CXXV.
Item patrz statutu o slyachczyczv zbye-
glem, lystv CXXV.
Item patrz statutv o nyevzyteczrnem
solthysszye, lystv CXXVI.
Item patrz statutu, gdy ktho kogo zastha-
nye w zapuszczye, lystv CXXVI.
Item patrz statutu o dzyenyv y o nye-
i

dayje, lÿsthv CXXVI.
Item patrz statutv, ktho zarzega zapusthÿ albo gayje porazem, lÿstv CXXVI.
Item patrz statvtv o lowÿskach ÿ o lowÿenyv zwÿerza, lÿstv CXXVII.
Item patrz statvtv o lowÿenÿv zayąc„czÿ y przepyorek, lÿstv CXXVII.
Item patrz statvtu o zbyeglÿch kmye„czyoch, lÿstv CXXVII.
Item patrz statutu o czechoch braczstwa ÿ o vrzadzÿe ÿch, lystv CXXVII.
Item patrz gdzÿe szÿe poczynayą sta„tvta albo prawa polska vchwalyone ÿ poczwÿerdzone przez oswÿeczonego Wła„dÿslawa krolyä polskÿego Warczÿe, na przod o odkladanÿv rokow, lysthv CXXVIII.
Item patrz statutv o wdowÿech, listv CXXVIII.
(35)
Item patrz statutu o thenze, lystv CXXVIII.
Item patrz statutu, iz oczÿecz za zÿwotha moze dzyeczÿom ÿ zenye opÿekadnÿka v„stawycz, lystv CXXIX.
Item patrz statutv o oyczv, ktorÿ chcze po„yącz drugą zona, lÿstv CXXIX.
Item patrz statvtv o thenvze, lÿstv CXXIX.
Item patrz statvtu, gdy dzyewkÿ mÿenyą bratha po szmÿerczÿ oÿczowey, lÿ„sthv CXXIX.
Item patrz statutv o chÿtroszczÿ przÿ„rodzonych, lystv CXXX.
Item patrz statvtu o dawnoszczÿ zasta„wy, lystv CXXX.
Item patrz statutu o pothwarczach, lÿ„sthv CXXX.
Item patrz statutu o granÿczach, lÿ„sthv CXXX.
Item patrz statutu, ÿako mayą bycz ksyązÿ zyemskye chowane, listv CXXXI.
Item patrz statutu o poroczstwoch, ÿako mayą bÿcz, lÿstv CXXXI.

Item patrz statutů o pamiątkacm sąsdziego, lysthv CXXXI.
Item patrz statutv, ktore rzeczą staro szthy mayąą sandzijcz, lysthv CXXXI.

(36)

Item patrz statutv o dochodzyech pyssarzskijch, lijsthv CXXXII.
Item patrz statutů o zydowszkyey chythroscziju, lysthv CXXXII.
Item patrz statutů, gdij bij sliachczijcz sromoczyl sliachczycza, lijstv CXXXII.
Item patrz statutv, iakąą wolijąą mayąą kmijeczije tczijmacz, lijsthv CXXXII.
Item patrz statutů o zbyeglem kmijeczijv albo solthijsszije, lysthv CXXXII.
Item patrz statutv o nijegodnem albo nijevrijtecznem solthijsszije, lijsthv CXXXIII.
Item patrz statutv o wyelkich drzewiech, lijsthv CXXXIII.
Item patrz statutů o pczelnijch patrzyekach, lysthv CXXXIII.
Item patrz statutv o obwijnijenijů rzeczonego gajijv albo borv, lijstů CXXXIII.
Item patrz statutv, gdij ktho zwijerz wielkij gonij, lijsthv CXXXIIII.
Item patrz statutv, gdy ktho zającz gonyącz, czijnij komv skodąą, lijsthv CXXXIIII.
Item patrz statvtv o nyewolnych slvgach, lijsthv CXXXIIII.
Item patrz statutů o przestąpnyoch nyeszczsnych, lystv CXXXIIII.

(37)

Item patrz statutů albo articůlow, gdzie szyę poczijnająą statutth polskych wybranne krolthkijem polozenyem. Naprzod gdij ktho ssogo pozijwa o wlasczne dzyedzijcztwo, lystv CXXXV.
Item patrz statutů o dzijedzijczthwach, kthore rzekąą dzijely, lijstv CXXXV.
Item patrz statutů, kazdy ma szije pod

choragwyą stawyć, lyst CXXXV.
Item patrz statutů o tych, czo nyechczą dzierżeć
wczynycz any rąkoymy postawycz, gdy
bądą przewyczyązeny wsądzye, listu CXXXV.
Item patrz statutu, gdy sądzye albo w-
sądowyczy czyąsdzayą drażnyeracz, ly-
stu CXXXV.
Item patrz statutů, iż synowye nyema-
yą myecz pyeczączy swey, poko oyczowye
żywą, lystu CXXXV.
Item patrz statutu, iż solthyszy dücho-
wny y swyeczczy mayą ydz na woyną,
lysthu CXXXV.
Item patrz statutů o woyewodach, ly-
sthu CXXXV.
Item patrz statutu, iako sądy mayą bycz
sądzony, lystu CXXXVI.
Item patrz statutu, iż panowye zyemo-
(38)
myrsczy, kralewsczy na thrzech mye-
sczach mayą swe sądy sądzycz, listu CXXXVI.
Item patrz statutů, za panyską wyną
nyema worny kmyeczya pozywacz, ly-
sthů CXXXVI.
Item patrz statutu, kthorzy nyerządnye
bywayą pozywany przed krolya, ly-
sthů CXXXVI.
Item patrz statutu, worny nyemayą ny-
kogo bez wolyey sądzyego pozywacz, ly-
sthu CXXXVI.
Item patrz statutů, kthorzy zwrzatda-
nyem ku sądowy przychodzą, lystu CXXXVI.
Item patrz statutů, gdy kthoo czo wczy-
ny z panyskyego przykazanya, listu CXXXVI.
Item patrz statutů, gdy kthoo kogo pozo-
wye a onego wrzędu nyemacz, ly-
sthu CXXXVI.
Item patrz statutu, iako moze bycz kthoo
czyąsdzyon, lystu CXXXVI.
Item patrz statutů, wyelye ich mayą

poslacz na czijaszat, lysto CXXXVII.
Item patrz statutu o wijnije szijedmij„
dzijeschath, zacz ijesth, lijstu CXXXVII.
Item patrz statutu, gdy ktho kogo poro„
wije o dzijedzijczthwo, lijsto CXXXVII.
(39)
Item patrz statutu, gdy ktho kogo obwij„
nij o gwalth, lijsto CXXXVII.
Item patrz statutu, gdy kto kogo vczkar„
zij o zlodzijeijstwo, lijsto CXXXVII.
Item patrz statutu, gdij ktho komu czo
na borg da, lijstho CXXXVII.
Item patrz statutu, gdij komu ktho przij„
gany o slijachecztwo, lysto CXXXVII.
Item patrz statutu, gdy ktho kogo ra„
nij za yego pocrathkyem, lijsto CXXXVII.
Item patrz statutu, gdy kto zbroijnije
nayedzije na czij dom a rany mu oij„
cza albo macz, lijstho CXXXVIII.
Item patrz statutu, mogaly klyaszy
wijedzijenij bycz na zwijadecztwo, lij„
sto CXXXVIII.
Item patrz statutu o dawnosczyach, lij„
sto CXXXVIII.
Item patrz statutu o thijch, czo mayaz
wzastawye dzijedzijczthwa, lijsto CXXXVIII.
Item patrz statutu o wijenije nijewije„
sczijem, lysto CXXXVIII.
Item patrz statutu, gdij ktho naczijym
dzyedzyczthwye stawy plothij, lysto CXXXVIII.
Item patrz statutu o wdowye, czo ma
dzyedzijcztwo wyenije albo woprawije
(40)
lijszthu CXXXVIII.
Item patrz statutu o opijekalnyku szij„
roth, lysthu CXXXVIII.
Item patrz statutu, gdy ktho przeda ij„
mijenije, lysto CXXXVIII.
Item patrz statutu, gdy ktho komu czo
pozijczij, lijsto CXXXVIII.

Item patrz statutu o pamyatnem sąs„
dzyego, lysto CXXXIX.
Item patrz statuto, mayąly sąszyedzy
zlodzyeya czyjego gonycz, lysto CXXXIX.
Item patrz statutu o ranach, listo CXXXIX.
Item patrz statuto o nyesprawyedly„
wym skazanyv, lysto CXXXIX.
Item patrz statuto o dawnosczyach bra„
czyey, lysto CXXXIX.
Item patrz statuto o puszczyenach, ly„
sto CXXXIX.
Item patrz statuto, gdy kmyecz uczyecze
bez wyny pana yego, lysto CXXXIX.
Item patrz poczwyerdzenya praw zyem„
skych przez oswyeczonego Wladyslawa
krolya polskyego, lysto CXXXIX.
Item patrz, gdzye szye poczynayą sta„
tuta Jana Olbrachtha zlaczy borey
krolya polskyego, lysto CXLVI.

(41)

Item patrz statuto, aby z zadnąą bronyą
w dom sądv nyechodzono, lysto CXLVI.
Item patrz statutu, aby zadny starosta
nyesząsdzyl ynaczey, yedno wedlye v„
sthaw thych, lystho CXLVI.
Item patrz statutu o polozenyv kxiąg
zyemskych, lysto CXLVII.
Item patrz statuto, ocz ma bycz zap„
otrono napyrwszym kxyąg polozenyv,
lystho CXLVII.
Item patrz statutu o rocze polozonem
na walny syem, lysto CXLVII.
Item patrz statuto, gdy by ktho gwal„
thownye wszedszy wdom, zabyl gospo„
darza, lysto CXLVII.
Item ~~przed~~ patrz statuto, kiedy by czyy slu„
ga gwalth domowy uczynyl, lysto CXLVIII.
Item patrz statuto o mężobóyczach s
slachthy sprzygody, lysto CXLIX.
Item patrz statuto o gwalthownykoch

dzijewijcz ij nijewijasth, lysth CXLIX.
Item patrz statutu o wydzijeljenijv granycz, lijsthv CXLIX.
Item patrz statutv o smijecrzijch zbye„glijch, lystv CL.
Item patrz statutu, aby smijecrzje nije„
(42)
rzadnye vd panow nijeodchodzylij, lystv CL.
Item patrz statutv o odkladanyv gra„nycz, lystv CL.
Item patrz statutu o wijprzijerzenyv wolyey, kmyeczyom od panow placzy, lysthv CLI.
Item patrz statutv o poszq[a]v nyewye„sczyem, lystv CLI.
Item patrz statutu, abij przelozenij duchownij zadnego zapowyedanya szwemy lystij wprawye szwyeczkyem nyeczijnijly, lijsthv CLI.
Item patrz statutv, aby zolnyerze na woynaß yadacz, vbogyem lyudzyom skod nyeczijnylij, lysthv CLII.
Item patrz statutv, aby starosta od wijprowanya wijnnyenye od zyemyan nycz nyebral, lijstv CLII.
Item patrz statutu o dawnosczy kxyqg zijemszkijch ij grodzkijch, lij„stv CLII.
Item patrz statutu, iz vstawy ktore krolyow y kxijqzath wszwey moczy mayaß trwacz, lijstv CLII.
Item patrz statutu o chowanyv kxyqg
(43)
zdawnij mijecznijch ymijenija lijstv CLIII.
Item patrz statutv, abij lystky krolye„wszkyemy zadnych rokow nyeodkla„dano, lijstv CLIII.
Item patrz statutu, zadny zloczynijc gleythv od prawa nyema myecz, lij„

ysthv CL.III.
Ytem patrz statůtů, iako mayą byċz
chowane kxiągÿ zyemske, lÿsthv CL.III.
Ytem patrz przÿkazanÿa krolyewsz„
kyego na objawienye tych vsthaw,
lÿsthv CL.III.
Ytem patrz gdzye szÿe poczÿnayą pra„
wa albo statůta wÿelkyey polszky;
lÿsthv CL.IIII.
Ytem patrz statůtů o nyeposlůszeny„
stwye szandz, gdÿ gdzye krol wgÿedzie,
lÿsthv CL.IIII.
Ytem patrz statůtů o dochodzye pysz„
sarzow, lÿsthv CL.V.
Ytem patrz statůtů o dochodzye vrzad„
nykow, lÿsthv CL.V.
Ytem patrz statůtů, iz nykth nyema
wrzeczy przyrodzonych albo czelÿadnÿ„
ka do szandow przÿchodzÿċz, lÿstv CL.V.
Ytem patrz statůtů o wynye szÿedm„

(44)

dzyeszyanth, lÿstv CL.V.
Ytem patrz statůtů, gdÿ ktho przed ar„
czybyskupem albo starosta korda do„
bądzye, lÿsthv CL.V.
Ytem patrz statůtv o obÿczaiÿv pozÿ„
wanya, lÿsthv CL.VI.
Ytem patrz statůtv, gdy kto nyerozsąd„
nye albo nyedbalye przynaszem dwo„
rze porwąn bądzye, lÿstv CL.VI.
Ytem patrz statůtů o dzyedzÿczthwach
przedanych albo zastawyonych, listv CL.VI.
Ytem patrz statůtů o złodzÿeystwach
albo o rozboyoch, lÿstv CL.VI.
Ytem patrz statůtů o wÿnye wsthecz„
ne, lÿsthv CL.VII.
Ytem patrz statůtů, gdÿ kto sądzyemů
przymowy albo przÿganÿ, lÿstv CL.VII.
Ytem patrz statůtů o zapowyąch, lÿ„
sthv CL.VII.

Item patrz ſtatutu, gdy kto kogo wy=
wolÿ przed ſądem, lyſto CLVII.
Item patrz ſtatutu o ſłużbye ryczerz=
ſkyey, lyſto CLVII
Item patrz ſtatutu o poſzagu, liſto CLVII
Item patrz ſtatutu o mężoboyſtwye
y o ochromyenyu, lyſtu CLVIII.
(45)
Item patrz ſtatutu o gwalczye dzye=
wyczym, lyſtho CLVIII.
Item patrz ſtatutu o hanybye złodzieÿ=
ſtwa, lyſtu CLIX.
Item patrz ſtatutu o złodzyeyſtwie
ſtawow albo na polyu, lyſto CLIX.
Item patrz ſtatutu o lychwach zÿ=
dowſkych, lyſtho CLIX.
Item patrz ſtatutu o przeſtąpyących
woznych, lyſto CLIX.
Item patrz ſtatutu, gdy ſługa poma=
gayącz panu, nyekogo rany, liſto CLIX.
Item patrz ſtatutu, gdy kto zabyye
bydlÿąt komu nyewkye, lyſto CLIX.
Item patrz ſtatutu, gdy kto czyje
lyaſzy, gaye albo drzewo rąbÿ, lÿ=
ſtho CLX.
Item patrz ſtatutu o paſzyenyu bÿ=
dla, lyſtho CLX.
Item patrz ſtatutu, oczyecz za ſzyna
nyema nycz placzicz, lyſto CLX.
Item patrz ſtatutu ocz wyna ſzyedm=
(46)
dzyeſzyąth, lyſto CLX.
Item patrz ſtatutu o zbyegłych ſtro=
lyeſtwa, lyſtu CLXI.
Item patrz ſtatutu o umyeczyoch zbie=
głych, lyſko CLXI.
Item patrz ſtatutu o ſłużbye panow,
lyſto CLXII.
Item patrz ſtatutu, żydowye nye=
mają dawacz pyenyądzy na lychwą.

lystho CLXII.
Item patrz statuthu o tych, czo ijadaą na woynaą, lysthu CLXII.
Item patrz statutu o doswijadczeniu rycerzsthwa, lystho CLXII.
Item patrz statutu, gdy ktho vmrze mayącz szyny y dzyewky, lysto CLXII.
Item patrz, gdzye szye pocyinayąą arti„culij Jana Olbrachtha zlasky bozey krolya polskyego vstawyone na sey„mye pyotrkowszkyem lyatha naro„dzenya bozego thyszyączą pyąćczseth y pyerwego lysthu CLXIII.
(47)
Item patrz gdzye szyę pocyinayąą zwyj„craye zyemye cracowszkyey ku sta„tutom zyemszkyem przypysszane y do„swyadczone, lysto CLXIIII.
Item patrz statuto o zapyszye grocskyem, lysthu CLXIIII.
Item patrz statutu przythcze o sąndze„nyu dzyeczy lyath nyemayączych, lystho CLXIIII.
Item patrz statuto o ymyenyu wzda„nem dzyeczyom młodem przez dzye„czy nyezapysszanem, lysto CLXIIII.
Item patrz statutu, gdy zona zapysze mązowy, lysto CLXV.
Item patrz statuto o wyenyczu pan„nyen zamąz danych CLXV.
Item patrz statutu o wyencu napyr„wem rocze przed odpowyedzenyem danem, lysto CLXV.
Item patrz statuto o chowanyu cza„szu napysanye wszadzych y o nye„słuchanyu pythany przez strony, lysz„tho CLXV.
Item patrz statutu o lysczyech przez stharosta nasdargaą danych we trzech rzeczach, CLXVI.

(48)

Item patrz statutu o wypełnyenyu prrzysiąg, lystu CLXVI.
Item patrz statutu o daczye y tytułie wporwyech, lystu CLXVI.
Item patrz statutu o złem rzeczny„ku, lysthu CLXVI.
Item patrz statutu o rodu y porwie nadwornem, lystu CLXVI.
Item patrz statutu o pozywayączich nadwornye wsądzye, ynaczey o nath„knyonych, lystu CLXVI.
Item patrz statutu, gdy kto nyeuth„czy sądu, lysthu CLVI.
Item patrz statutu o pomocznykach pozwanych CLXVII.
Item patrz statutu powod wrocze bly„szy yesth dowodzicz naprzecziwko po„zwanemu, lystu CLXVII.
Item patrz statutu o zdawanyu po„wodu, lystu CLXVII.
Item patrz statutu o nyedopusczc„nyu wyaszanya wmłyn y starczinay, lystu CLXVII.
Item patrz statutu, nyemocza prosłat rok nyemoze bycz odłozony, gdy szye zapysze, lystu CLXVII.

(49)

Item patrz statutu o myinnczye nye„przecrathowaney, lysthu CLXVIII.
Item patrz statutu o nyesprawnem pozyporwanyu ku doszycz uczynyenyu, lysthu CLXVIII.
Item patrz statutu, gdy pozywayąs nyeoszyadle, lysthu CLXVIII.
Item patrz statutu o powodzye pozy„wayączym a nyepatrzączego ustawy„czyye prawa, lystu CLXVIII.
Item patrz statutu, porew wnyeszyo„ny naporew, lystu CLXIX.

/. Item patrz statutů o wÿrzeczenyu z- własznego powÿatu, lystu CLXIX.

Item patrz statutu o rosku lÿczowanem, lÿstu CLXIX.

Item patrz statutů, wyelye ma bycz zyemyanow służebnÿskÿem sku swyadeczthu, lÿstu CLXIX.

Item patrz statutů o latcze, listu

Item patrz statutů bydla sskodÿ zayathe, lysthu CLXX.

Item patrz statutů o bÿdlÿaczÿu do krolÿewskÿey oborÿ danem, gdy go nyewÿrayczas, lystu CLXX.

Item patrz statutů o nyedanyu bydlyaczia do oborÿ crolÿewszkiey listu CLXXI.

(50)

Item patrz statutů o zapowÿedanyu pyenyądzy, lÿstu CLXXI.

Item patrz statutu o porÿczanych pyenyądzoch, lysthu CLXXI.

Item patrz statutů o swÿadeczlwye służebnyka zÿnszeÿ zÿemye do drugÿey, lysthu CLXXI.

Item patrz statutů o skladanyu ÿnthereczÿe sporow, listu CLXXII.

Item patrz statutu o nyepÿsanyu przypowyesczenya, listu CLXXII.

Item patrz statutu o proszenyu pospolu zdanya ÿ wÿnÿ, lystu CLXXII.

Item patrz statutů o wÿązanyu sko- remu w zapysye dłużnyk od rzeczl zwynas, lystu CLXXII.

Item patrz statutů, odlożenye rzeczÿ dlÿa rosku wyącznego, lystu CLXXIII.

Item patrz statutů o nyesprawyedlÿwem zdanyu lÿsthu CLXXIII.

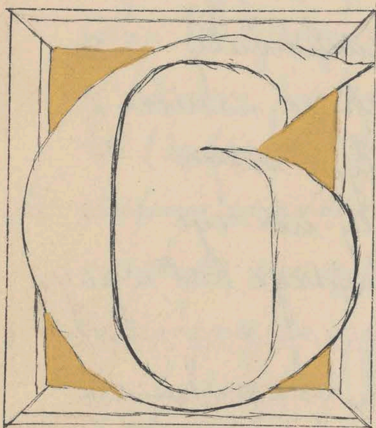
[illegible]

I.

I (57)

I – 57] Poczynayaſ sye ſtatuta krolya Kazymy„
rza, z boga myloſczy krolya polſkyego, prze„
zen y przez nawyelyebnyeyſchego oczcza
Iaroslawa Iarczybyſkupa gnyeznyenſkye„
go y przez byſkupa Bodzanta krakowſkye„
go y tez przez radz oswyeczonego krolya
Kazymyrza y poſpolythe dobre ſlozone
wſchythkyey zyemy polſkyey.

garmond alden

G. Dyz podlůg navky pyſ„
ma, wſzelky człowyek w mło„
doſczy yeſt pochopnyeyszÿ
kv zlemv, y wſzelkye ſtwo„
rzenye ſwyata yeſt nye„
trwayacze ſamo w ſobÿe,
alÿe przyrodzenye czlo„
wyecze rychlyey ſye ſklony
podlůg ſwyata nyz podlůg ſwyaſtoſczy kv bogv:
aczkoly podlůg zrzadzenya boſkyego ſtworzenÿ
myely by bicz czny, vmierny, ſprawyedlywy,
ſpokoyny; a yze rozpuszczone lakomſtwo acz„
by ſprawyedlywoſczyą nyebylo ſthlůczono, te„
dÿ zgoda y pokoy myedzy lyvdem by zagÿnaſ„
la, a kazdy krobye, czo ſye gemv lyvby, tho
vczyny: alye yze nawyaſczſcha dobrocz yeſt
od lyvdzy na ſwyecze ſprawyedlywoſcz a
mylocz, czvdzego nyedrapyezaſcz any zaſdacz
a ſwego podlůg boſkyey myloſczÿ vzywacz
(52)
52] przeto bÿ nyezgodny vzywaly a zgodny
przezpyecznoſcz myelÿ, vkladamy prawa,
yaz ſtaſ przez boze raſcze vſthawyone.

Przykazanye krolyewſkÿe.

petit alden

KAzymÿrz z boga myloſczy krol
polſky etc. Wyznawami them
tho pyſmem chczaſcz aby podda„
ny krolyewſthwa naſchego a na
gymyaſ polſkyego oboyego ſthadla, geden

z drugym pocześnye był a yeden drugye-
go nyeuraząl, alye sprawyedlywoscy po-
magal, przetho z ossobney rady wyelyebre-
go oczcza Kxyądza Jaroslawa Gnyeznyen-
skyego koscyola Arczybyskupa y tez pre-
lathow y sthołyecznykow oboyega stadla wo-
yewod, ryczerzow y pospolsthwa slyachty
naszey zyemye polskyey ku wyecznęy
pamyączy, vklad albo statutha vstawy-
lysmy, kthorez popyschemy, chczącz aby ge
w zyemy polskyey wschythczy zachowaly
pod mylosczyą naschą y naschego naruse-
nya a chcząc wzdy wyny w tych kxyą-
gach vlozoney, bo cząstokrocz zly acz sye
nyebądzye bał grozy alye sye bądzye bał wyny.

(1) Przecziw sandzy na odpor ku wyssze-
mu prawu.

N A poczatku sąn-
dow zdacz sthrony tełko mayącz

II (53)

II - 53

Boga przed oczyma, aby słoncze prawdy
a przedawcze swego sąmnyenya y czy nie-
były by nalyeszyeny a yz by chytroscyą
swą sprawyedlywoscz opuscząwszy ku yed-
ney stronye drogą opuscząwszy nyeprzestą-
yaly: vkladamy acz by gdy nyekthorzy sąn-
dzya wybrany moczą naszą albo yego
namyasthek opuscząwszy boyazn bozą
dzyerzącz stroną yedną, zdal by y przysąn-
dzyl o dzyedzyną albo o gynsche rzeczy przed
sąnd przywyedzyone nyesprawyedlywye
ossąndzayącz drugą stroną, thedy strona
vczyąszona odzowye sye ku wysszemu pra-
wu stolczu. A yze yest obyczay w sąn-
dzyech polskych, yze sąndzya, kthoremu wy-
ną dadzą, nyeporyscze wyny, alyz by yego
nyekonano, paknyąłlyby przekonan, tedy wpye-
ze albo trzy grzywny stronie vrazoney prze-
padnye z wyną rzeczoną pyątnadzyesczyą
ze sromotą ma dacz temu, kthory yego o nye-

(2) sprawyedlywe zdanye wycwal kv stolczo wyschemv. Przyzwolyenye o dzyesyaf.

I. [T]A Iaroslaw z boga mylo czyny. sczy gnyeznyenskyego koscyola Iarcybyskup postawyony vzaf. dem obezrzenya w obyezdzye y tez w powye. czye krakowskyem, wschem pospolyczye
(54)
thym to pysmem dawamy wyedzyecz yze myedzy oswyeczonym kxyaszaprzyem, pa. nem Kazymyrzem z boga myloscy krolyem y panem patronem naschym zstrony yedney a Bodzanta bratem naschym mylym, bys. kopem crakowskym zstrony drugyey po. wschylo sye nyektore wasthpyenye o dzye. syaczyny y ynsche klyasthwy, ktorez na do. lye polozyny oboyey stronye nyechczacz swego safunnyenya vrzycz dobrowolnye kromye wszego blandv y chytroscy kv thwardoscy swey y swych namyastkow o wszythky rzeczy y klyasthwy thy, ktore thv polozone szaf na nass spvrczyly yako by na rozgoczczaf, yednacza przyyasthego da. wayacz y pozyczayacz nam wszy wschystkaf mocz, abysmy kromya wschego sandv prawem zdanym, tako dvchownym yako swyeczkym nyeschkodzacz, podlug naschey wolyey kv sthathku przywyedly: przeto my zbozaf pomocaf a mazow madroscy napelnyo. szy radaf zdobrym rozmyslyenym dlya po. koya pospolnego y opory koscyelney, mo. czaf slyubv obvstron vkladamy myedzy panem krolyem y tez myedzy byskopem, aby gdy ktory drapyescza dzyesyaczyny albo gwaltownyk rzeczy koscyelnych byl
III (55)
by nalyezyon, ma bycz vpomynan klasthwa. my zpomynanym. Zaprawdaf acz by lye. zal w klasthwye mymo myesyaczy szescz, te.

dy kmyeczye pod nyem bądączy, ktorzy da-
wayą dzyesyaczyną, mayą bycz spanem klyą-
czy aż dosycz vczynyą. A gdy by tez nyekto-
ra pany pana nyemayącz albo wyynych
stronach bądanczego dzyesyączyną wstar-
gla albo zdrapyezyla, tez them obyczayem
(3) ma bycz klyątha. O ranach kaplana al-
Stawyany bo swyączonego zaka.

U Tez acz by kaplan albo zak swyączo-
ny gdzye kolwye byl by zabyth
albo byl by ranyon albo wyączstwo wsta-
dzon, tedy tha parochya ma bicz zaklątha,
gdzyez służba boża nyema bycz dlugo tha-
mo, alyz wynowaczyecz bandzye wydan
byskopowy, a gdy by wynowaczyecz zbye-
zal albo vczyekl, tedy kmyeczye oney wsy
albo myasta mayą przysyądz yako nyemo-
gly yacz wynowaczcza ꝸ a yako nyebyly przy-
czynczy smyerczy zabythego. Thedy by-
skop ma dacz oney parochyey rozgrzesche-
nye, a wzdy wynowaczyecz ma bycz powo-
lan a przez kogolyby byl vlapyon, ma bycz
wydan byskopowy.

(56) (4) Gdy by pan chcyal kupycz dzyesyączyną — III/6.

I Tez ktorykoli pan po swey wsy
dzyesyączyną chcyal by kupycz,
then przed swyąthym Yakubem ma
targowacz sprelatem, ktorego yesth dzye-
syączyna; pominyaly zamyesczka, tedy pre-
lath kromye swego pana nagabanya dzye-
syączyną moze przedacz komu chcze.

(5) Gdy kthe zaklnye interdykthem. Ca^m.

O Wyelką vklathwą, kthora rzeczona
yest interdykth, tako vkladamy,
yze gdy by ktorym kolwye obyczayem
przydal by sye bycz interdykth w Krakowye
tedy gy tamo mayą trzymacz a bycz yego
poslusznj, alye Kazymyrz, czo yest podlye Kra-
kowa nad Wyslą, nyema yego bycz posluszen.

any Klijeſarz; i takyez Krakow onych myaſt klyąątwy nyema bycz poſluſzen. Thez vstładamy, yze gdy klyąąty do ktorego myaſta albo wsy do koſcyola albo do czerkwye wſtąpy, tam nyemayą ſpyewacz tako dlugo alyz wynydzye z onego myaſta. A to czso pyrwey po klyątem trzy dny nyeſpyewano, tho vſtawyem; alye yako rychlo klyąąty wynydzye, tako ma bycz ſpyewano, aby naboznoscz tyerecz wyely lyudzy dlya onego yednego zaſyeklego od ſluzby bozey nye odpadly, alye gdzye koly klątwa papyeſka

IIII (57)

bandzye dana ktorey my moczy rozgrzeſze, nya dacz nyemamy, chczemy aby wzyawszy yey koſyą, przykazanye vrządne a boyącze zachowano. Alye o interdykczye tho trzymacz mayą, yakosmy pyrwey polozyly.

(6) O dzyeſyączynach ogrodnych. Capitulum.

O dzyeſyączynach ogrodnych malo nyeczo vſtawyamy, ize gdzye kolwye plug na ogrodzye chodzy albo na polye, tv dzyeſyączyna ma bycz zvpelna dawana, wyyąwszy vzythky, tho yeſt, rzepa, czebya, mak, kapuſtha y gyncze wszythky ogrodne, na ktore motbyką albo rydlem kopayą, z tych dzyeſyączyna nyema bycz dana. Vſtawa

(7) dzyeſyączy. O kopyoney dzyeſyączynye mą kopyonącz tako vſtawyamy, gdy kmyecz czalym plugyem orze, w ktorem ma woly albo konye, wypRawyonych konopy trzy kythky, a ktory polowyczą pluga orze, ten dwye ma dacz kyczye; a ktory nyema czym oracz, ten ma bycz wyzwolyon od dzyesyaczyny konopney. Przyzwolenye ſtatuth o (8) szeroka interlinija

Nyema bycz za dzyw dzyeſyączynach.

N acz podlug czasſow obyczaye albo vlozenye odmyenylo by ſye, gdyz mąthkwo nyetylko w zylach czyala any czvd

noszy harnaszv ma bycz zeznano, alye tez
(58)
mądroszyą rozvma ma bycz przelozono
przeto my Kazymyrz zboga mylosczy krol
polsky pospolv y zrycerzstwem naszym obes-
rzawszy tho zbozą pomoczą yze od daw-
nych czassow wzyemyach krolyestwa na-
szego cząstokrocz wsądzyech nyepodlug zgo-
dy alye podlug swych glow rozvmv y smy-
slv a starych lyąt rozvmow rzeczy przed-
nye przyszle sadzą rozmagyczye, tenv thą
rzecz tako, a gynszemv takyez rzecz gynado
dla ktorego rozdzyranya rzeczy myedzy na-
szymy poddanymy gadky y myeszanya po-
chodzą, przeto kv chvalye bozey y matky
yego y wszytkych swyąthych a nadewszytko
naszych poddanych, vlozylysmy to myesza-
nye sądow, by to bylo stwyrdzono: chczącz
aby odtychmyast az na wyeczne czassy po-
dlug tych statut wszytczy pospolyczye sąn-
dzye zyemye krolyestwa naszego rządzyly
(8) by sye y sądą rządzycz. Twardoscz tych v- 1/a
G. Gdyz vklad albo statuta nyesstą staw.
anyi mayą bycz przypyssane nyną-
tym alye bandanczym albo przyszlym,
przeto chczemy, aby nasze vklady y statv-
ta wtem to czas w Wyslyczy stwone w-
szyczczy zyemyanye przyyaly. O dzyedzy-
(9) nye zasthawyoney. Capitulum
V (59)
Gdyz by kto przed sąnd porwal nyekogo 1/b
G. o dzyedzyną wpyenyądzach zasthawyo-
ną, a gdy by go kv sąndv przyzwal a
zatym gdy by sampyerz na rocze zawytem
nyestal, tedy powod albo yszczyecz dzyedzyna
otrzyma a pyenyądze sąmpyerczy. O rozyez- 2
(10) zasto krocz myedzy dzye granycznem.
C. Cząsto naszymy poddanymy o granycze gad-
ky bywayą, myedzy ktorymy nauklad

straw y sylnych roboth roztargnyenye bywa,
a to przetho, yze myedzy strumyenmy albo
rzeka myedzy dwyema dzyedzynama plynye,
a przeto acz dwye dzyedzynye snowu obapol
yedney rzeky possadzone bywayą, tedy kaz-
da strona swoy brzeg ma rządzycz y otrzymacz.
A gdy by rzeka moczą swą alye nyeczlowyeczą
opuscywszy pyrwszy brzeg, ynszym bregyem
sye obroczyla, tedy ony brzegy, ktoremy pyrz-
wey woda tey ysthey rzeky czyekla, dzyedzynam
bandą za granycze; a pan albo knyeczye zo-
bu dzyedzyn wonyu yezyerze mogą lowycz.
T nalho mowymy, acz by tez rzeka moczą czlo-
wyeczą gynądy obroczona, a wzakoz pyrw-
sze brzegy myedzy dzyedzynamy granyczą

(11) P Kazdy nam poddany ma stacz czynyą. 3
Rawo ryczerskye. Pod swą chorąąwyą.
Bo nyektorzy z naszych ryczerzow

(60)

mayacz na sobye ryczerstwa, czy gdy na
grodoch naprzeczyw nyeprzyyaczyelom bądą
poządany albo na walkach, wzyaly woby-
czay nyestacz pod zadną chorągwyą, a to
przeto, aby grozy pyrchek albo strozey sye
vchronyly, ktorąz tho strozą gynszy pano-
wye podlug vrzadu gyn vstawyonego
myedzy sobą poczynayą. A bowyem zly
yest czlowyek, ktory nyeprzyyaye swemu
czyalu, przeto vkladamy, aby kozdy ryczerz
albo prosty slyachczycz pod swą chorągwią
stal, aby gdy przydasie walka, vmyal by
swe myescze pod chorągwyą dzyerzecz ku
obronyenyu swey chorągwye. Ktakyą od
thychmyast ktorego nyeposlusznego nam
wydadzą, przez naszego komornyka, pod kto-
rą chorągwyą myal by stacz, tedy konye
tego ryczerza albo slyachczycza przysądzamy
podkomorzemu. Wynny ma bycz dan za rąką 4

(12) G dyz yeden drugyego dluznykowy.
przeprze sądownye a zdadzą gy wyn-

nego bandz o dlug albo o ktoraſ kol„
wye rzecz, ten od ſąndv nyema odſtąpycz
alyz dosycz vczyny. Alye yze nyektorzy swaſ
vpalnosczyąſ albo dlya nyedostatkv zdany
przed ſąndem, dosycz nyevczynywszy precz od„
chodząſ, przeto chczemy, aby taczy zatho

VI. (61)

nyzadnej wyny nyepodyęly; alye gdy bąſ„
dąſ prześpyeny sandownye, mayąſ bycz dany
za rękąſ. Iaknyąly zyenstwa vczyekąſ, yvz od
yąstwa bąndąſ wyzwoleny alye nyeodlużny
nyz wyyąposchy o zlodzeystwo, o tho yącz„
stwa nyemogąſ bycz prawy. O dzyeczkowanyv

(13) O zaklady chcze„ wyny ſądzyego.
my nyektory vrząd polozycz dlya vbo„
stwa naszych poddanych, bo navczy„
lysye lakomy ſąndzye y gych vrzędnyczy,
yz gdy nyekthory zyemyanyn wynąſ przepad„
nye ſąndownye, thedy byorąſ zaklady a prze„
zewschego vmyeschkanya myedzy sobąſ dzyala
kazdy nyemayącz laski any mylosyerdzya
ząndnego nyevkazuyącz, przeto my chczącz
ten obyczay zatraczycz, vstawyamy aby
ſąndzya albo woyewoda albo starostha
albo oprawcza albo ktorykolwye gych na„
myasthek zaklad werznye o wynąſ na na„
schym zyemyanynye bogatem albo vbogyem
slyachczyczv albo prostym, tho yesth konye
albo gynsche bydlo albo ktorykolwye gynsche
rzeczy, nyemayąſ roztargnącz any dzyelycz
myedzy ssobąſ, alye yestly zymye, thedy za
thydzyen, yestly lyeczye, tedy za dwye nyedzye„
ly mayąſ bycz chowane, a to lyvbo spraw„
nye lyvbo nyesprawnye zaklad bąndzye

(62)

wzyąth; a wschakoz then, czy yest zaklad
we dwv nyedzyelyv ma gy wysprawycz.
Iaklyby nyewysprawyl any chczyal wy„
prawycz, thedy then zaklad czy wschysczy
ſąndzye sluschnye mayąſ myedzy ssobąſ roz„

./.

vdzyelycz. Jakliby czy wschysczy sąndzye al-
bo gych gynsche ktorzykolwye, czo na wyrzech-
chv ssą wÿpyssany, przeczyw naszey woley v-
czynyly a zaklady przed czassem vstawyo-
nem myedzy ssobą rostargaly, thedy themv,
czyg yest zaklad lÿvbo kon albo gynsche zwÿe-
rze, schkodą podlüg oschacowanya mayą od-
lozycz a ÿ zwyną pyątnadzyesczya, ktory acz
chcze, sączvnk zakladv swym sąmnyenÿm
ma poprzysyądz. O pyeczączy oczczowskÿeÿ. 6.

(14) D. O lya thego, yze ssynowye yedną
krwyą ssą spoyeny a yakoby yeden
czlowyek myedzy ssobą ssą, przetho
czwyerdzyemy, aby poko oczyecz zyw, zadny
ssyn swey pyączączy nyenyosl, yedno oczczo-
wey pyeczączy vzywal. Scholtyschÿ mayą na 7.

(15) U. U sthanowyamy woyną yechacz.
aby kazdy scholthyss tako dvchow-
ny yako swyeczky panow podlüg swey
moczy kazdy snamy na woyną ma poyechacz

Dvchowny mayą na woyną ye- sprawa. 8.
(16) chacz, czy, ktorzy thrzymayą oczczyzną.

VII (63)

p. P Otrzebno yest, aby kazdy swego pra-
wa vzywal; alÿe yze czasstokrocz dv-
chowny w oczczyznye myeschkayą,
praw any vchwal krolyesstwa naschego po-
dlüg zyemyan a slÿachtÿ naschey nyepostą-
pÿyącz, a wschakoz krolyestwa naszego ya-
ko gynszÿ zÿemyanye pozywayą, przeto
vkladamÿ, aby kozdy thaky dvchownÿ ocz-
czÿzną poddaną trzÿmayącz, podlüg sączv-
ka ÿmyenÿa na kazdą wyprawą snamy ye-
chacz mayą; a gdy by nyechczyal na wypra-
wą woÿnÿ yechacz, thedy z gymyenya zonego
ma sthąpycz swemv bratv albo blÿznÿemv
przyrodzonemv. A gdy bÿ nyechczyal vczÿ-
nycz tego, any woynÿ postąpowacz, thedy ymye-
nye thych dvchownych na naschą pracząt
przypÿsvyemÿ, ktorym owszeyky myloczenye

(17) vkladamy̆. O poſpolytem rzecznyku. 9

L. Ze dlya krechkoſczy̆ panyenſkyey y tez dzyewyczey̆, opczowanye maſzkye ma bycz gym oddalono, aby gdy̆ ony̆ kogo pozową albo ye kto pozowye na myeſto- ry rok albo prawo, tedy̆ chczemy̆ aby ſąn- dzya ſwego podſąndka albo gynſchego na- myeſtnyka tey̆ panyey̆ zgey ſąmſye- rzem do yey̆ goſpody ma poſlacz, przed ktorym- ze to rzecz ſwą ma polyeczycz ſwemu rzeczny-

(64)

kowy̆ albo rządczy̆ albo komu ſye yey̆ bandzye lyubycz. O ſąndzyego rozgodzenyu̇ w prawye. 10.

(18) L. Ze gdy̆ wſzelky̆ czlowyek ſam ſwey̆ rzeczy̆ drugy̆ nyemoze przewyeſcz, a przeto chczemy, aby kozdy czlowyek ktorego kolwye ſtadla bąndzye, przed ſąndem ſwye rzecznyka ma zzrządzycz, czo by̆ ye- go rzecz przed ſąndem przewyodl.

W kazdem powyeczye ma bycz ſąndzya. 11.

(19) J. Ze rozmayczy̆ ſąndzye ortel wydawa- yą a rzeczy̆ czaſtokroc podlug ſwey̆ wolyey rozſąndzayą, przeto chczemy aby̆ ſąndzya yeden pewny̆ oſobny̆ a wybrany̆ byl w Crakowye a drugy w Sandomyrzu; a gdy my w ktorą zyemyą przerzeczoną wgedzye- my, tedy ſąndzya y podſąndek tego powyatu na naſchym dworze mayą bycz vſtawyczny̆ mocz ſąndu y rzeczy przed namy wyznawa- yącz; a o rzeczy dzyedzyne dalyey trzech nye- dzyel roky̆ nyemayą dacz, alye gdy bąndzye zaloba o dzyedzyną, tedy ſąndzya albo pod- ſąndek przerzeczoną zalobą o dzyedzyną przed namy̆ ma wypowyedzyecz, amy̆ z ryczer- ſtwem dworu tąk ytką rzecz rozgodzymy̆ procz byſmy̆ byly̆ nyektorym nagabanyem pylny̆m ogarnyeny̆, tedy my szeſczy̆ albo przynamnyey cztyrzem ryczerzom ku ſąndzy̆

VIII (65)

y podſąndkowy̆ przyſąndzonym polyeczy̆.

ny, ktorzy thaſ rzecz dzyedzynnaſ podlug ſpra„
wyedlywoſczy rozgodzaſ. W kazdym powyecye ma bycz ſądzya v kazdego woyewody. 12. (20)

Uſtawyamy, aby kazdy woyewoda myal ſądzyaſ ſwego vlorzncgo, tho yeſt Cra„kowſky yednego ſądzyaſ a ſandomyr„ſky drugyego, y tez ſtaroſty mogąſ myecz kazdy ſwego ſądzyaſ. Ktorey godzyny ma bycz ſą„dzono. 1

(21) Pyrwey then byl obyczay, yze any godzyny any czaſſu trzymano przy ſandzyech, a czaſtokrocz czy, ktorzy myely ſprawyącz czo wſandzye, alyz po obye„dzyech obzarwſzy ſyę przychodzyly, ktorzy to czaſ„ſtokrocz ſtolyecz ſąndowy nagabaly a ſprawye„dlywoſcz owſzeyky zatraczayaſ, przeto aby czas y godzyna ſądom bila ſprawyedliwa, vſtha„wamy, aby odlychmyaſt ſądzye kazdy ſąn„dy albo roky ſąndzyly począwſchy od zaranya az do dzyewyąthey godzyny, tho yeſt do polud„nya; a gdy by tego dnya wſzythkych rzeczy nyedokonano, thedy vrannye vczyąſzenya ſtron wtorzeyſzego dnya do tey ze godzyny mayaſ po„zywanie rozprawyacz. O rozgodzenyv wſchyt„kych rzeczy. 73/a

(22) Aby laczynyey rzeczy ſąndzye rozprawyaly, chczemy, aby ſąndzye nyevwazącz ſobye perſon

(66)

bogatego albo vbogyego, alye podlug ych vrza„dv pozywayąſczych, to yeſt ſąpyerza zgyſczem nerwawſzy, wyſluchaly a wyſluchawſzy rozpra„wyly, alye vrzadu pozywayąſczych pyſſarz pod ſtraczenyem vrzadv ſwego nyema powyedacz nyyednemv krothko nyeczynyącz, ktorym tho podlug porzewnych lyſthow wozny gloſſem myanvyącz ma pozywacz, thako yze kto pyr„wey pozwal tego pyrwey odprawycz, a thako az do oſtathkv rzeczy. Jſtaknyalyby ktora ſtro„na kromya przyczyny, ktora by ſye mogla wy„prawycz ku ſandv nyeſtala, a przez woznego trzykrocz zawolana a nyeſtala any przez po„ 73/b

sta, tedy gysczowy kazał odstąpycz a drügye
rzeczy pylne rozprawyacz aż do koncza. Ystaluyą-
by ona strona trzykrocz zawolana przez wozne-
go przy dzyewyąthey godzynye sye nyewkazal
sądzyam, a gdy by sandzya chczyal od sthol-
cza wsthacz, tedy tak thrzy krocz ma bycz wez-
wan, gdy kolwye wyesthanye, thedy ma bycz
zdan wczem bądzye porażowan. O nyewrzczye-

(23) G. 9. Gdy by nye- nyv wszelkyego sądv vstawa. 13/c
kto kv myesczv, gdzye to sądzye syedzye-
lyby kv sądzenyv, stronye odpowzcze-
nya wsthąpyl albo potrzebyzny nyemayącz
tho yesth kv proszenyv lysta pozewnego, a tho
by vczynyl swą smyalosczyą albo zofalnosczyą,

IX (67)

then stronye wszego odpuszczenya wynął
przepadnye wzeczoną pyathnadzyesczyą.

(24) S. Sądzye mayącz Gdzye kto ma sandzycz. 14.
sandy polyeczone, wzyąly by sobye wo-
byczay myescza yarczy gdzye kv sąn-
dzenyv wybyracz, a to strony vczyążayącz,
przeto aby kozdy sądzya wyedzyal, gdzye ma
sądzycz, chczemy aby pan krakowsky we
trzech myesczyech sądzyl, tho yest w kra-
kowye, Wandrzeyowye, wyslyczy sądzyl.
Ysakly by kto vczynyl gynak a bandzye sąn-
dzyl po gynych myesczyech, tedy od nyego
moze bycz odezwano yako nyeodprawnego
sądowzyey. Tho tez vstawyamy y o panye
sandomyrskyem. Slvzebnyk kako ma poz-

(25) 7. Ize czasthokrocz przez pozewny wacz. 15/a
lysty bywa vczyązenye, a to przez
sandzye, przeto vstawyamy, aby slv-
zebnyk tym obyczayem pozywal. Gdy kto-
rego zyemyanyna ma pozywacz, tedy do
yego wsy gechawszy, konyeczya nyyednego
nyerwszayącz any gabayącz, do wroth onego
zyemyanyna przyyechawszy, swą lyasską ma
vderzycz wroyerzaye a yego zawolacz powye-
dayącz przyczyną ktorego sandzyey przyka-

zanÿem a kto porywa a ocz. A gdy bÿ v pana
y kmyeczye poſpolv myal porwacz, thedy

(68)

thym ze obyczayem lÿſtkaſ wewrota kmy„
(26) czya ma porwacz. Pozwanye tako ſye ma 75/6.
A lÿe yze czaſtokrocz dlÿa nyena myecz.
wyſczy zyemÿanÿe wzyaly wobyczaÿ
albo dlÿa nakladow swych nakladow
straw, gdy porywa pana nyektorey wſÿ,
tedy krownÿe wyny y kmyeczye porywa;
przeto chczemÿ, yze gdy kolwye ktorÿ zyemya„
nyn taky vczyſnyenÿe a vczyaſzenye vczynÿ
a nyewynnye kmyeczye baſdzye porÿwal, ten
przepadnÿe wynaſ vreczonaſ pyatnadzye.
ſczya. Alÿe gdy bÿ kmyeczÿe byly by wynnÿ,
tedy ma kazdego porwacz oſobno do wrotk
yego gechawszÿ a lyſtkaſ vderzywszy porzyczÿ„
naſ ma powyedzyecz. Saſyercza pyrwy ma 16.
(27) Przydawa polozycz zalobaſ na lyſczÿe.
P ſÿe czaſtokrocz, yze dworzanÿe dworv
naszego albo gynszych ktorzykolwÿe
przed nas albo przed ſandzyaſ naszego pozÿ„
wacz chytrze a rozmagÿczÿe zaloby wyny„
slayaſ dlÿa vczyaſzenya strony a potaſſyenÿa,
przeto my chczacz pomocz obyema stronoma,
vstawyamÿ aby odtichmyaſt czy, ktorzy kto„
re pozowaſ przed nas albo przed naszego ſap„
dzyaſ, aby dobrÿ a dlugy myelÿ rozmyſlyenÿe
na odpowyedz albo na odpowyedanye, przed
naszym ſapdem, aby takymy chytrzÿmÿ

X (69)

zalobamÿ nyebyly przechytrzeny, przeto
chczemy, aby ſaſyercza albo porcza przedny
zalobaſ wszythkaſ polozÿl na lyſczÿe pozew„
nÿm, tako, yze potem nÿebaſdzye mycz przy„
lozono kv zalobÿe. Tako tez gdy kto baſdzÿe
porwan o dzyeſzynaſ albo o wyelkaſ summaſ
pyenyaſdzy, to yeſt o trzydzyeſczy grzywyen,
themv ma bycz dan poſpolyty rok przez ſaſ„
dzyaſ za trzy nyedzyelÿe; alÿe yeſtly o maly dlvg

albo o słowa, tedy naczaystrz rok yemu ma
(28) bycz dan. Służebnyk zwołał sądzyego ma 77.
C. zasstokrocz przed nas pozywacz.
A skarga przynyesyona, iako służebnÿ
czy albo wożnÿ gyezdząc po zyemÿ
krolyesstwa naszego vbogą slyächtą y ter
duchownych wszy navczyly syę łvpyćz al-
bo gwalczycz, a to kromya zadnej wyny
y kromya wolÿeÿ naszych vrządnykow albo
sądzy, skladayąc na nyę pozwÿ a dawayącz
gym rok, y przeto vbostwo vbawszy syę groz-
gych, pyenyądzmÿ gotowymy przeprassayą,
dlyä ktorey chytroscÿ chczemy, aby od tych
myast nasze vbostwo nyezdradzano, alye yed-
no tho ktorÿ służebnyk vczyny, tedy yemv
lycze ma bycz przezono a gymyenye ma bycz
na nass wszystho. Thacz ter wynnę przepad-
nyę gdy by kogo pozwal kromya przykaza-
(70)
(29) nyä naszego sądzyego. Nyktho nyema 78.
D. lÿa przÿ- chodzycz zbroyą przed sąd
Do rodzonych albo przÿjaczyol albo sług
nyektorÿ przed sąd navczylÿ syę
sylną mocą przychodzycz a to grozamÿ
wsądzÿe czasstokrocz wyczyąsstwo połąpyä-
yącz. Przeto aby syę taczy wzczyągalÿ,
chczemy, gdÿ bÿ ktorzy tho vczynylÿ, poku-
pyą wynną ku stolczu naszemu kromya
wszego odpuszczenÿä, ktora vczczona yest
pyątnadzyesczya. Zlÿ podlüg zasługy ma 79.
(30) Przydawamye ter yze gdÿ czirpyecz.
Js. Ktorÿ bÿwa pozywan przed naszą
oblyczność o nyektore wÿny, to iest
o gwalt albo o złodzeystwo, wzyąly sobye
wobyczaÿ, ze to nyeswą wolÿą alye przÿ-
kazanym swych starszych albo panow
ktorą to wymawyą od złoszczÿ y od smyerczÿ
czasstokrocz bywayą wymowyenÿ, czo cze-
mÿ vznalÿ yz to było przeczyw sprawye-
dlÿwoszczÿ bozey. przeto boyasn bozą ma-

yaſcz przeczyw temv, vſtawyamy yze
gdy by ktorego zloczyńca przed naſ albo
przed naszego vrzadnyka porwano a doko„
nano, tedy zadny wynaſ nyema bycz wy„
prawyon, yedno podlug zaslugy ma czyr„
pyecz y tez ma odpowyedacz a ny yedney

XI (71)

wymowy swem panem nyemoze myecz,
acz by tez na to vkazowal przywylyeye
albo ktore tchwardoſczy nasze albo naszego
namyastka, my dlya rozmnozenya sloſczy
myedzy takyemy, takye lysty odwolawamy
y kazymy gye, zamycz mayącz; a gdy ktho
sandzye o dzyedzynaſ albo o gynszaſ rzecz
przed naſ by bilbi porwan, a ten to stacz nyech„
czyal any dbal, tedy wczem koly sandzye po„
zalowan, ma bycz zdan ay skazon potaſpyo„
(31) ny. Sandzya przez sluzebnyka ma porwacz.

P. P Otrzebno yest, aby kozdy sandzya przy
sandzyech myal sluzebnyka swego
wlosnego: przeto chczemy, aby kazdy
sandzya gynszey nyyedney personey nyepo„
zywal, yedno sluzebnykyem albo wozzem
a wyyąwszy tho, acz nyektora rzecz albo
gwalt albo zatargnyenye stalo by sye przed
sandem albo gdzye na dworze sandzyego, te„
dy tego sandzya moze porwacz yarczy ktho„
(32) rym slugaſ. Kromye powodv zadny nyema
asczy vrzadnyczy bycz porwan.

N. N albo gych namyastkowye albo przy„
wodzony gych wzyady sobye to wo„
bycraly zgnyewv, chczącz strawy a robothy
tez na ktoraſ kolwye personaſ vczyaſzayącz
yaſ albo chytroſczyaſ namych nyektore

(72)

pyenyądzye albo ktore gynsze dary wzyącz
na tey yeszcze porwy dzyąnc a rozmayte
wynaydvyąſ, przeto chczemy, aby taky, czo
kogo pozowye kromya powoda, ten przepad„
nye wynaſ rzeczonaſ pyatnadzyeſczya te„

mv, domv, kogo tako pozowye. Przykazv-
gem tez sandzyam y ~~pothk~~ podsądkom, aby od-
thychmyasth kronye powodv zadnego poz-
wv nyewydawaly. Na ktorem pozwye tez
ma bycz przyczyna, ocz ma bycz pozwan.

(33) Gdy kto odpyra kym, ez by byl w stronach 22

G. **G**dy nyekto o dzyedzyną dalyekych.
byl by pozwan a odporcza czastho-
krocz chytroscyą przed sądem tako
odpyra, yze Pyotr albo Jan są wynszych
stronach, a to przeto aby polosnemv dzye-
dzyczowy dzyedzyną odczysnąl, a ten kv
dzyedzynye, ktory tako odpyra, mowy aby
nycz nyemyal, a tako o thą ystą dzyedzy-
ną nyechcze odpowyadacz, przeto chcze-
my, aby gdy Pyotr albo Jan moczą san-
dzyey na dzyedzynye, o ktorą syę dzyeye
albo w parochyey, kv ktorey ze to dzyedzyna
przyslvcha, bądzye trzemy razmy przez
woznego yawno wywolawayącz kv odpo-
wyedzy przypozwan, dawayącz gemv pew-
ny rok y myescze; a gdy nyestanye kv

XII (73)

pyranyv, tedy sąndzya podlvg zaloby po-
wod ma zdacz, a tego nyestanego skazacz.

(34) D. **D**owyedzye. O dzyecztkowanyv dwv wolv. 23
lysmy syę, yako gdy ktory zyemyanyn
o nyeposluszenstwo zdan bandzye na
dzyecztkowanye, tedy gdzye by myano wzyącz
szescz wolow, tv werną trzydzyescy albo czter-
dzyescy, a nyzly ye przywyodą tam, gdzye-
by sprawnye myely stacz, tym gye nye-
dzy sobą rozerwą. Przeto tho vstawyamy,
aby o pyrwe nyeposluszenstwo slvzebnyk
zedwyema pacholkoma sądzyey ma yechacz
do wsy tego zyemyanyna, a thamo yestly
sam zdan w wynye, mayą mv wzyącz dwa
woly. A są ly tez unyeczye yego zdany, te-
dy unyeczyvm po yednam wolv. To tez
o wtore zdanye nyeposluszenstwa vczynycz

przykazvgem; alye o rzeczy acz przepad-
nye, tedy otho, vcz bandzye porwan, ma stra-
czycz, ktorego sandzya ma osadzycz. Tego tez
nyeopvsczamy, aby ty wole tako wzyate, kro-
mya wszego obrazenya karmyacz lyeczye
chowany dwye nyedzyely, a rynye sydzyen;
a potych dnyoch nyewyprawyeny by by
kromye ktorey wyny, nam albo naszemv
sandzy mayą bycz przysandzeny. To tez
chczemy, gdy strzebnya przy dzyeczskowa-

(74)

nyv, to yest przy czyaszy nyektorego zye-
myanyna spacholky sandzye gwaltem nye
weivsy albo przedewszyą albo wgranyczach
albo zagranyczamy od zakladv mocza tego
zyemyanyna albo yego knyeczyow byl by
odbyth, tedy taky zyemyanyn nam albo
naschemv sandzy przepadnye wyną pyat-
nadzyesczya a zaklad temv komv przysą-
dzon byl sandownye, z drugą wyną pyatna-
dzyescya ma dacz. Paknyąlyby wsporą za-
kladv tako skazanego y wyn tako przepa-
dlych nyepostąpyl a zanye doszycz vczynycz
nyechcyal, a zaly dlya mocy yego sandzya
nyesmyal by yego dzyeczskowacz albo czyą-
dzacz, tedy tako czynyączy przepadnye wy-
ną rzeczoną schestnadzyestha. O wynye ktho.

(35) A. A-
lye yze ta rzeczona yest szyednadzyesczya.
wyna syedmadzyesczya nykomv nyema
bycz skazana, gedno do naszemv stolv
przeto chczemy, aby nyedzyano, gdzye albo
vcz ma bycz skazana. Napyrwey komv da-
dzą wyną o pozwstwo a nyemogl by sye
wyprawycz; drugye komv dadzą wyną
o gwalt albo o rozboy na dobrowolnyey dro-
dze a nyemoze sye ocyszczycz; trzecye gdy
kto nyeczczącz sandv naszego, przed sandem
myecza albo korda dobylby; czthwarthe

XIII (75)

gdy kogo sandownye o ktorą rzecz zdadzą

y kazał dosycz vczynycz albo rąkoymyę ostawicz
za dosycz vczynyenyę, a ten to wzgardzy do-
sycz vczynycz any albo rąkoymyey postawycz
kv dosycz vczynyenyv, vpornyę od sądv od-
chodzącz wszystczy tako czynyączy thą wyną
(36). mayą bycz potąmpyeny. O dzyeczkowanyv

A. Alye yze vbostwo częstokrocz zyemyan.
na czysth y szkode nyemaly czyrpyą
przeto, yze nyepodlug sprawyedlywo-
sczy, alye wyączey wspory y swą mocz vkazv-
yącz kv dzyeczkowanyv albo na czyąszą ya-
dą yako na wyną a na tho nyemayącz przy-
kazanya od sądzyey nyeprzepąrwszy zadną
wyną zyemyąnyna albo yego kmyeczya
drapyestwo czynyą, przeto chczemy, aby
sądzya albo podsądek kv czyąszy nyewyą-
czey posłal yedno dwv pacholkv słuzebny-
kyem. Sądzya tez nyema kazacz czyąszacz
nykogo przez wyny, alyz sądownyę bandzyę
zdan kv dzyeczkowanyv, albo na czyąszą.
Paknyąsly ktory sądzya albo smyaloscyą swą
kazal kogo przez wyny dzyeczkowacz albo
czyąszacz, a to dlyą swego pozytkv, tedy
sądzya temv tego tako dzyeczkowano
bydlo albo ynsze rzeczy tako wzyąte albo

(76)

yego kmyeczowy, acz by tez byly dzyecz-
kowany powyadayączym a skarząyczym yze
nyesprawyedlywye dzyeczkowany albo czyą-
szany kromyę szkody y obrazenya ma wro-
czycz a dacz na rąkoymyę rok pewny gym
polozycz na sprawą albo dokonanyę swey
nyewynnoscy. Paknyąlyby dokonal swey
nyewynnoscy, tedy sądzya albo podsą-
dek za kazdą personą albo kmyeczya, tako
dzyeczkowanego, panowy tych kmyeczy po-
kupy albo przepadnyę wyny rzeczoncy pyat-
(37). nadzyesczya. Powod ma porwacz sąpyerza.

P. Powod ma porwacz sąpyerza na ro-
ky, sąpyerz stanyę a powod nyestha.

nÿe, tedy sapyercza ma bicz y wyczwo„
byon od rzeczÿ przez powoda porwaney; a to
gdy sappÿercza nyestal sam albo przez posla,
tedy dlÿa nyeposluszenstwa ma bycz zdan
(38). w wynÿe dwv wolv. O zastawÿe dzyedzynÿ
W. Wyschla rzecz albo czego gynnego. C.
wnÿektorych stvkach yest potrzebna,
a wszakoz przy sądzyech a rozgodze„
nyv rzeczy rychlosc nyema bycz dzyerza„
nv, przeto chczemy gdy by nyekto byl poz„
wan pyrwe, wtore, trzeczye kv odpowye„
danyv na zalobą dowodną, a ten to nyestal,
tedy dlÿa yego nyeposluszeynstwa ma pa trze„
XIIII (77)
czyem rokv bycz zdan a powodowy ma bicz
przÿsądzona dzyedzyna y ma bycz yemv da„
no wdzyedzyną wyązanye a sąpyercza yvz
ma odstąpycz y straczycz wszeykÿ przez przy„
sądzenye naszego sądzyego, aczby bÿla zalo„
ba o dlűg albo o zastawą a porwan pyrwe,
wtore, trzeczyë, a ten to by zamÿeszkal al„
bo stacz nyechczyal kv wyprawyenyv zasta„
wy: tedy sandzÿä ma przÿsądzycz wszyst„
ko czo yest zastawyono powodowÿ y dacz wyą„
zanye. Acz kolÿ zastawa nyestala bÿ za thÿ
pyenÿądze, w ktorych by bÿla zastawÿona
a powod albo czyge bÿly pyenyądze, nyev„
czynyl zandncy wÿmowy, yedno proscye
zastawą przyyąl wpyenyądzoch swych, te„
dy ma myecz dosycz na tey ÿstey zastawÿe;
alÿe acz sobyë wymowy nyektorą przÿczy„
ną przy zastawÿe malego albo wyelkyego
gÿmyenya, tedy malą zastawą w myesczye
w pyenyądzoch, tedy yemv sądzya przystą„
dzy dopelnycz; acz ly by tez zastawa wyą„
czey warzyla, nyzly ty pyenyądze, w ktorych
zastawyona, tedy ostatek thémv ma wro„
(39). czycz, czyya byla pyrwey. O doswiadczenyv
P. Przeto abÿ potwarz drogy gwalthv
nyemyala, chczemy abÿ ktoregokolwÿe
stadla nyeporvszony swey czczy czlo„

myek o yaky ssolwye gwalt przed sąd byl by
pozwan, tedy nan dobrym swyadecztwem
ma bycz dowodzano. Pakunyąly to wybądzye,
tedy wlosthną zaplatą przysyąqwszy, sam odbą„
dzye. Gdy nyektorzy bylyby w yednem po„
wyeczye albo pod yedną parrochyą a yeden
drugyego chczyal by o zlodzeystwo nyekto„
rych rzeczy wyzwacz przed sąnd, to ma
vczynycz nyzly rok mynye; paknyą tho
czo bandzye nan mowycz przed namy a tho
vczyny po roczye yednem a zalobą nan o zlo„
dzeystwo chcze odnowycz, tedy to czo bądzie
nan mowyl swyadecztwem ma dokonacz.

(40). Gdy myeszczanyn dal by svkno na borg.

I. Ivz konyecz chczącz vczynycz prawom,
vstawyamy, yze gdy by nyektory
myeszczanyn zyemyanynowy dal sv„
kno albo gynszą ktorą rzecz na borg al„
bo pozyczyl kromye zapysv, na ktorem to
yawno stal by dlug, tedy myeszczanyn
ma dokonacz swego dlugv naZyemyany„
nye swyatky. Aczby swyatkow nyemyal,
tedy yego zyemyanyn wlosną zaplatą odbą„
(41) dzye przysyąqwszy. O doswyatczenyv swey
odzay szlaczecztky slyachethnosczy.

R. Rod rodzayow pochodzy a synowye
od nych porodzeny gymy tez doswyad„

XV (79)

czayą sye szlyachetnego rodzayv; przeto acz
by nyekto nyemyal sye bycz rodzayv slyachet„
nego a gynszy by temv nyewyerzyl, tedy
ma doswyatczycz sczczyą mazow swego ro„
dv, ktorzy tako mayą swyatczycz przysyąqw„
szy, yze ten yest brat nasz y yest spokolye„
(42). nya oyczow naszych. O zlodzeystwv pczol

P. Pyotr zalowal na Pa„ albo myodv.
na przed sądem, iako pczoly albo drzy„
nya yego noczną rzeczą kradomye
wygąwszy, do swego domv donyosl chczącz
nan doswiatczycz. Alye Pan zaprzal rzeczy

zlodzeystwa, rzekacz, yam swoy myod yaw-
no do swego domu przynyosl. Tedysmy Pyo-
tra pytaly, byl by kto, czso by to wydzyal,
gdy Jan wzyawszy myod thwoy y myosl
do swego domu? Tedy Pyothr nyemayacz
swyatkow, rzekl, yze swyathkowye sa zmar-
ly, nyemam kyem doswyadczycz. Tedy my
wstawszy, przysadzylysmy Janowy wlos-
nas rzecz przysyagwszy, odycc, a to tako acz
by Yan pyrwey nyebyl porvszon wrzeczy
nyektorey. O doswyatczenyv ran thylnych.

I Est przyszlo donas albo przed nas,
yako Pyothr sczyayacz Jana, iest
ranyl navlyczy a barzo. Tedy Jan
Pyotra porwal przed sand zalvyacz nan,
(80)
yze go vranyl, alye za yego poczathkyem,
bo on yest mnye pyrzwey vranyl, a na to
man yâ swyathky. Przetosmy Janowy
przysadzyly swyathky wwyeszcz na Pyotra,
przeto yze gy poczyynasl navlyczy y yesth
gy ranyl, bo Pyotr nyeodeymowal swego zy-
wota, alye sye msczyl swey krzywdy pyr-
wey vczynyoney. O doswyatczenyv swyath-

P yotr zalo- kow na slvzebnyka.
wal na Jana, yze yemv trzy rany
zadal; tedy Jan porwal, yz to vczy-
nyl przeto, yze Pyotr mocza nayechawszy
wdom, yego macyerz albo syostra albo zona
albo dzyewka vranyl, ktorasz rana aczkol-
wye slvzebnyk obezrzal a poczador gysczy-
my doskonalymy swyathky yego chczyal do-
konacz. Alye gdy sadzya slvzebnyka pytal
yestly wydzyal tha rana, ktory to zaprzal
sye yest tey rany nyewydzyecz; alye yze po
zaprzenyv slvzebnyka przez zamyeszkanya
natichmyast Jan dokonale swyathky, kto-
rymy sye zawyodl, ge postawyl, ktorzy poz-
naly, yze rana tha ysta obezrzely. przeto
myto zeznawszy, Janowy swyathky ska-

zalyszmy y vstawylyszmy przypusczycz.

O doszwyathczyenyv ran, gdy ktho ko=
go vrazy wswadzye, capitulum.

XVI. (81)

Pyotr na Iana zalowal, yze gy vranyl
a Ian tez mowy, yze gy Pyotr vranyl
a na to zamyodl sye swyathky a swya=
dectwem. Tedy my na tem rozgedzyly, yze
yestly wszwadzye Pyotr Iana vrazyl, tedy
Ianowy swyadecztwo ma bycz przypusczono;
alye gdy by kromye zwady albo zatargnye=
nya Ian Pyotra vrazyl, tedy podlug obycza=
ya Pyotr swe rany ma poprzysyacz. Kthy
moze swyatczycz, aczby na ten czas gyn=
Oswyatczylyszmy thego, szych nyebylo.

Dobrze, yako dla klyathwy czasto kroczi
wspomnye nyekthorzy tho przyaly wo=
byczay swyadecztwo odrzvczayacz, ktorem
odrzvczenyem czynyasz sylne vczysznyenye
prawdzye. Przeto o takye odrzuczenye tako
vstawyamy. Kyedy by ktho swyadecztwo wyodl
a themv to by odrzvczono swyadecztwo klyasth=
wasz, tedy ten, komv sye stanye to kromye ob=
razenya swey rzeczy, moze gynsche swyad=
ky myeczi, acz ye ma. Szakyaslyby nyemogl
myecz gynszych swyadkow, yedno czo sasz al=
bo bardzo wzlyasthwye, tedy chczemy aby
ten, od kogo klyasthwa wydana bandzye, pod
dobrym vspokoynyem albo pod przysyagasz
dosycz vczynyenya thym to klyasthym dano
rozgrzeszenye tego dlya, aby czy yszczy
(82)
swyathkowye swyadecztwa dokonaly aby
takym przeczywyenym prawda nyezagy=
nala, acz by yvz takym bracza ludzyom klyasthym
rozgrzeszenya nyechczyano dacz, a to tako
yz by to bylo yawno, gdy by prosyly rozgrze=
szenya, gdyz tho mamy znavky bozey, ktho sye
vkorzy, yvz yest rozgrzeszon, alye to podlug
boga alye nyevstawy czyrkwye swyathey

tedy chczemy, aby stronyę vrazenya rzeczy
to yest stawy, sąndzyą swyadecztwo thych
swyathkow przysądzył, a tho swyadecztwo
ma mocz myecz az na wyeky. Przyrodnym

Vrząd do„ nyegdy moze swyathczycz.

Kmo pozyskowal na Domyenyku a nato
wyodl schescz swyathkow podlug ska„
zanya sądzyey, myedzy ktorymy swyadky
byl Pyotr Konrathow przyrodzony. Thego
Pyotra to Domyenyk zamyerzkal odwolacz,
gdy gynsze swyadky nyemyono przed sąn„
dem podlug obyeczanya thym, yze gest
przyrodzony krwyą Konrathowy, a pothem
gdy przysyągaly, Domyenyk Pyotrowy swya„
decztwo chczyal odrzvczycz albo odwolacz,
przeto yze gest przyrodzony Konrathowy.
Przeto my vznawszy, yze myedzy przyyaczyel„
myj czasthokrocz rzeczy yednayąc y vkladayąc
rychley nyz nyeprzyiaczyele, w tey rzeczy Pyotra

XVII (83)

na swyadecztwo vstawylysmy y przypvszczy„
lysmy. Dawnoscz trzech lat y trzech myes.

Gdyz w prawyech dawnoscz dlya szyączy„
lyenystwa yest vstawyona, prze„
to vstawyamy, aby kto kolwye by myj„
myal wktorey dzyedzynye myeczto myecz po„
dlug prawa, ktorąz to gynszy trzyma od
trzech lyat y trzech myesyączy kromya w„
szego nagabanya spokoyem, aczkoly yego dzye„
dzyna sprawnye by nyebyla, a ktory by byl
blyzszy ku dzyedzynye wten czas, to yest trzech
lyat y trzech myesyączy, mylczy a rzeczy nye„
poczvnye, tedy vstawyamy, yze yvz ma myl„
czecz a dzyedzynąs stracyycz. A gdy kto wzastha„
wye nyektorąs dzyedzynąs zasthawy, vstawya„
my, aby ten, ktory zasthawy albo yego przyro„
dzony przynamnyey yednacz wrok przed na„
szym sądzyem, acz go moze myecz, albo wpa„
rochyey tey dzyedzyny albo na wyeczoch al„
bo po rokoch swyathczyl, yze tha dzyedzyna

wlych to pyenyądzoch yest zastawyona, te„
dy tako czynyącz ten, czyya dzyedzyna albo
yego przyrodzony ma mocz za trzydzyeszczy
lyąt swą dzyedzyną wykupycz y wyzwolycz.
Zaanyąly by tego nyeuczynyl na kozdy rok
az do pyączynaczye lyąt, tedy wszytko stra„
czy a ma mylczecz. Alye pany mayącza męza
(84)
mnyimayącz sye myecz prawo ku nyektorey
dzyedzynye albo dlyą wyana albo yakokolwye
yynaczey, dawnoscz ma myecz do dzyesyączy
lyąt. Zaanyąly wtech lyeczyech zamylczy a
nyeporuszy rzeczy, tedy odewszego prawa
odpadnye. Alye gdy taka pany bandzye wdo„
wa, mayącz mocz ku nyektorey dzyedzynye
ktorym kolwye obyczayem, ma myecz daw„
noscz za szescz lyąt, zamylczyly tym oby„
czayem yako y pyrzwey odewszego prawa
odpadnye. A tby dawnosczy mayą bycz trzy„
many, gdy zyemya yest wpokoyu, bo czas„
sv trwog albo zamyeszanya othem na roz„
tropnoscz sądzy to sposzczamy, yz yaszyecz
zadney dawnosczy nyema myecz. Dawnoscz
J an zalowal na odedwu lath.
Pyotra, yze na yego dzyedzynye prży„
szedwszy yest ploth y vzyty wszyt„
ky pobral. Tedy odpowyedzyal Pyotr, ~~rzez~~ yze
Jan wtey ystey dzyedzynye sznnąs wednye
y wnoczy az do dwu lyąt myeszkal a mylczal
o tby yste ploty a mnye nygdy nyenagabal
ny yednem slowem any rzeczą. Przeko my
zezrzawszy lyenysthwo Janowo i przysądzy„
lysmy Pyotrowy odycz dawnosczyą dwu lyat
o thaką rzecz. Dawnoscz o przyrodzo„
nego yego pyenyądze.
XVIII (85)
F Rancrek syestrzenyczą swą Lucyą
syrotą wmlodych lyeczyech y zgy„
nyenyem yak sto grzywyen na swą

pyeczaſ przyyąl. Potem gdy yeszcze gey lyą„
ta nyebyly wyszly, yest yaſ dal zamąz telko
zsyedmyonadzyestoma grzywyen. Tedy Lv„
cia myeszkawszy za mązem czthyrzy lyata,
a po czthyrzech lyeczyech ffranczka wyą
swego o ostatek pyenyądzy nagaba y poro„
wye. Alye ffranczek gey spytal, yako daw„
no szla zamąz, ktora to odpowyedzyala, yze
czthyrzy lyata, a wtych lyeczyech ffranczek ny„
gdy niebyl nagaban. Przeto my vstawylys„
my, yze gdy Lucia swoyem mązem myeszka„
la trzy lyata y trzy myesyącze, a ffrancz„
ka wtych lyeczyech nyenagabala any pozy„
wala, aczkoly gey lyata yeszcze nyebyly
wyszly, ma mylczecz; a ffranczkowy them
obyczayem dawnoscz yaſ trzech lyat y trzech
myesyączy przysądzylysmy odyecz. Dawnoscz

FRanczek Ya„ o przedanaſ dzyedzynaſ.
nowy przedal dzyedzynaſ za stho
grzywyen a Yan natychmyast gemv
zaplaczyl pyączdzyesyąt grzywyen a dru„
gye pyenyądze slyvbyl yemv zaplaczycz na
pewny rok. Potem Yan nyeodplaczywszy
osthathka pyenyądzy za dzyedzynaſ ffrancz„
(86)
kowy, dzyerzal spokoyem dzyedzynaſ; za trzy
lyata Yan kladl ostathek pyenyądzy
ffranczkowy. Tedy ffranck gdy mv sye ta„
ko dlugo zaplata pyenyądzy nyestala ko„
nyeczna, chczyal targ wzrvszycz. Thedy
my chczącz pokoy myecz myedzy zyemya„
ny, przysądzylysmy ffrankowy wyeczne
mylczecz dlya dawnosczy a Yanowy dzye„
dzynaſ trzymacz pyenyądzy dopelnywszy.
O pozyczanyv pszenicze albo gynszego
FRanczek pozyczyl Pyotrowy zboza.
klod trzydzyesczy pszenicze, a gdyz iego
czasthokrocz vpomynal ffranck, aby
mv wroczyl; a gdy gy pozwal, Pyotr spy„
tal ffranczka, yako dawno yest yakosmy po„

zyczyl, ktory rzekl, trzy lyaka. Tedy my
ffranczkowy przykazalyszmy wyecznye myl„
rzecz dlya tako dlugyego czasu. O placzye rze„

A Cz kolwye plat czonem trzynaczczye.
rzeczony trzynaczczye, ktory podlug
obyczaya sządzya bral, yvz byl zagy„
nal a wszakoz potem wynalyezly pod gy„
szym myanowanyem slowye pyatnaczcye,
ktorym ze vbostwo vdraczano, przetho
vstawyamy, aby o rzeczy wyelkye sądzya
wnyatko plathv rzeczonego pyatnaczczye
wzyal czthyrzy grosze a od mnyeyszey rzeczy
XIX. (87)
dwa grosza ma wzyacz, a to o rzecz dzye„
dzynna albo nyedzyedzynna. Pyrwsze zda„

G dyz rze„ nye wswey moczy stoy.
czy vmarle trudno wzbudzycz ya„
ko mynale na wsteczz za sye obroczicz
A wszakoz sa nyektorzy, czo rzeczy przeszle
y tez sądem osządzone nyeyakymy wyny„
sly navczyly sye wzdzyerzac a to wtem, gdy
nyektora bracyja albo brat zyostra ocz„
czyzna bandaf dzyelyly albo oddzyelyony,
kthorvz to dzyalowy przed sądem brath
albo syostra przyyma skazanye, a potem
drugy albo gynszy brath przyszedwszy
przed sandzyą ono skazanye odwola dzko„
nawayacz albo chczącz dokonacz yz by przy
thym skazanyv nyebyl, chczącz aby tho
skazanye wypyssano albo vgaszono, a kthe„
mv naschy sandzye czasthokrocz sye sklanyja„
ya a rzeczy skazane wygaszaya: przetho
my chczącz pewnyeyschy konyecz thym
rzeczam vstawycz, vkladamy, aby gdy
bracyja albo syostra zbratem oczczyzna bą„
da dzyelyeny a ktemv przyzwolyja albo ye„
den znych przyzwoly, tedy drugy po„
tem nyemoze wzrvszycz, alye ma trzy„
macz tako, yako drugy, wyiąwszy o czascz
czo nan przyslvchala, o tha moze mowycz;

(88)

acz ly by braczya albo brat z syostramy
wocczyznye nyebyly rozdzyelyony, a thako
acz by myely lyata roztropna, tedy vsta-
wyamy, aby wthey dzyedzynye, ktora by byla
nagabana albo gdzye gyndzye przez wor-
nego lystem pozewnym dano yawny rok,
na ktorym tako ma stacz, acz kto ma mowycz
czso wthey dzyedzynye albo yz by byla yego
albo ktore prawo wnyey ma, aby stanasl te-
go dnya tho albo tho na roku vlozonem
prawo swe vkazal albo polozyl. Paknyasly
tako yako pozwany na them ystem pyrwem
roku nyestanye, vstawyamy, aby sandzya
thym rokyem dzyedzynas skazal stoyasczemu
na roku. Gdy kolwye potem by chczyl
nyestoyasczy na roku wpyrwszem zdanyu
sasndownem odnawyacz albo wzdzyeracz,
tedy yemu ma bycz polozono wyeczne
mylczenye, a rzecz zdana sandem wmoczy
swey ma zostacz. O konyu vkradzyonem we

Nagod knyecz zalowal na swe wsy.
sasyady tako, yze gdys mu noczna
rzecza kon yest vkradzyon we wsy
myedzy sasyady, natychmyast spylno-
sczyas gem pobudzyl sasyady, proszacz
gych, aby mu pomogly poslyadu zlodzye-
ya gonycz. Tedy ony wzgardzyly, pomoczy

XX. (89)

dacz nyechczyely. Zathym my wtey rzeczy
wszythkym sasyadom konya Nagodowy
karalysmy zaplaczycz. O vczyasczu pal-

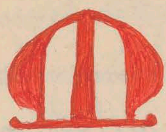
Pyotr na Iana czow ktorychkolwye.
zalowal, yako yemu wrasczye yego
swym myeczyem trzy palcze vczyasl;
ktoras to rzecz Ian zaprzal. Alye yze po-
rocze mynasłym Pyotr za swe palcze dosycz
vczynyenya pozasdal, tedy my Pyotrowy
skazalysmy samotrzeczyu Iana o swe
palcze poprzysyascz. Gdy sandzy ktho

nyenaganÿ, tedy yego skazanye ma mocz.
Pyotr postawyl sye naprzeczywko Pa„
nowÿ sądzy o rzecz ktorąś przednyem
myal albo czynyl, alyë zdanyë Pano„
wo aczkolwye wsþÿrayącz sye przyyąl
a sądzyey nyenaganÿl, tedy my rzecz
albo skazanyë Panowo sąndzye vstawilis„
mÿ wmocz myecz a na Pyotra wyna podlüg
skazanya sądzyeyÿ. Pyrwsze skazanye sąś„
Falko zalowal na dzyego ma mocz.
Andrzycha o dzyedzynąś, alye An„
drzych zawyodl sye dawnosczyąś, cze„
gocz to podlüg prawa dokonal. Tedy sądzyä
ffalkowÿ przysądzÿl dawnosc przyyącz
a o dzÿedzynąś myeczne mylczenye myecz.
Potem przysedwszy Mykolay brath

(90)

mlodzÿ Falkow, chczyal tako rzecz wzru„
szywszy, onąś czynycz. Tedy my skazalysmÿ
Mykolayowy bratkv ffrankowemv wtey
rzeczy mylczecz a nyeslvchacz a pÿrwsze
skazanye sądzy mocz myecz. O mlynarzv
pospolythem myedzy braczyąś.
F Ranek, ffalko, Andrzych trzey bra„
czya mayącz yednego mlynarza, te„
dy Andrzych o nyektore wynÿ mlyna„
rza przed sądzyąś podlüg prawa dokonal.
Potem Falko mlodszy brat przysedwszy
zawolal zaluyącz na Andrzycha, yz by ye„
go mlynarza sąndzyl y zdal. Tedy mÿ
vzrzawszy zatargnyenye przysąndzylys„
my, yz podlüg prawa vczynÿl. O pvsczyz„
Nyegodny obyczay nye kmyeczyey.
wzyalÿ myedzy sobąś zyemyanye, yz
gdy ktory kmyecz vmrze nyemayącz
dzyeczy any ktorego przyrodzonego, pvsczyz„
nąś yego dobra ktobyë przyÿmvyąś. Vstawya„
my, aby zgymyenya tego vmarlego, gestlÿ
takye gÿmyenye, kyelych zapoltory grzyw„
nÿ do czyrkwye, do ktorey przyslvchayąś.

sprawyono a ostatek przyyacyelyjom yego blyz=
nym dano. O pozyczonem konyu zdrowem

yszoloy zalowal na drogaſ konu.
na Pyotra yze yemu konya na drogaſ
XXI. (91)
pozyczyl zdrowego, alyje Pyotr obyechawszy
drogaſ wroczyl konya Pyotrowy albo Myko=
layowy a chromego. Tedy Pyotr odpowye=
dzyal podlüg wyary konya przyjglyjſadalesm
y tez karmyl yako swego wlosnego, a nyje=
wye skaſd ma vraz albo mv sye dostal; tedÿ
na thaſ rzecz my przysaſdzylysmy konya na
sthrawye kromye roboty chowacz dwye nye=
dzyely. Paknyaſly wtem czasye kon nyewyzdro=
wyeye, tedy o ten ysty mayaſ myedzy sobaſ
przyyaczyelskye vlozycz. Gdy Kmyecz Kmye.

Cz podlüg starych czya zabÿgÿe.
praw bylo vlozono, yze gdy Kmyecz
Kmyeczÿa zabyye, tedy dawszÿ za
wynaſ trzÿ grzywnÿ groszÿ, byl praw,
alye yze doszycz nyebylo takyem ku skara=
nyv, przetho vstawylysmy tako: gdy
Kmyecz Kmyecza zabyge, tedÿ panu, kto=
remu przyslucha, za wynaſ trzy grzywny
a przyyaczyeljom zabytego szescz grzywyen.
Paknyaſlybÿ nyemÿal czym zaplaczycz abyl
by yasth, tedy glowa za glowaſ ma bycz dana.
Gedcn ma bicz powolan o mąſzoboystwo.

dy troe albo cztÿrze albo wyaczey byly
by pomowÿeny o mąſzoboystwo, acz ko=
ly podlüg starego prawa ten, czo kto=
go pomowÿl o mąſzoboÿstwo, sam przysyaſgl
(92)
wwynye y wglowye bÿwaly potaſpyenÿ,
przeto vstawyamy, aby yednemu dano
wÿnaſ albo pomowaſ o glowaſ y poprzÿ=
syaſzoń. Przeto kto pan mowÿ, alye drudzÿ
mogaſ bycz pomocznyczÿ zabycza glow tako
rzekaſcz: ten zabyl spomocaſ tylko thych
a thako czy mayaſly doskonale swyathky, ma=

yaſ odchodzycz a nyemogaſly myecz, tedy ma-
yaſ bycz przewynyeny. O smyerczy nyektore-

Gdy sye kto ko- go przez przyczyny vstawa.
mv smyercz przyda kromye przyczy-
ny, tho yest, yz by sye vtivkl albo
vtonaſl albo yako kolwye gynaczey zgynaſl,
tedÿ chczemÿ abÿ o thakyego czlowka ny-
yedna ponowa any zaloba byla. A gdy by
kto kogo zabÿl, a nyewyedzÿano tego, ktho
gy zabyl, tedy o tho dzyedzÿna nyema bicz
obwynyona anÿ o tho czso ma czynycz;
alye przyaczyelÿe mayaſ sye badacz wynne-
go a podlÿg prawa wzwyedzyawszÿ gÿ ma-
yaſ poszukowacz. O slachczÿcza zabyczyv.

ABy sye od zloszczy wynaſ wztrzymalÿ,
vstawyamy, gdyedy ktory kolwÿe
slyachczycza zabyge, tedy za glowaſ
szeszczdzyesyath grzywyen a od skarenya al-
bo od vczyaſczya ktorego czlonka trzydzÿe-
sczÿ a od prostey ranÿ pyaſtnasczÿe skaro-

XXII (93)

gemy dacz. O zabyczyv nyeczyſgyey maczÿe-

Wawrzynyecz zalÿgye na char- vze.
czyna, yze gemv maczyerz zabyl,
alÿe Marczyn wodpowyedzy Waw-
rzynczowy przyganÿl rzeknacz, yz by nÿe-
byl od dobrey maczyerze porodzon, chczaſcz
gy od rzeczy odeprzecz. Alÿe my przy them
czlowku y temv rozvmyelÿ, skazalysmy glo-
waſ zaplaczycz. O zbyeglem slyachczyczv

Nyektorzy swaſ zvfalnosczyaſ vstawa.
albo rozpusczenym gymÿenye swe
ktoreby na dlÿgy czas rozmnazacz moglÿ
a yÿego rzeczyaſ porÿwacz, krotkym czassem
strawÿwszÿ, od swego gymyenya zbyegwszÿ,
po stronach zbyyayaſ vbostwo tapyacz. Prze-
to chczemÿ, aby taczÿ acz nyemoczaſ alÿe
wynaſ byly skaranÿ zbyegowÿe od swego
gymyenya a po stronach zbyyayaſcz, tho
gymyenye, od ktorego naszemv stolv przez

wszego odmyenyenyja przysąndzono. Acz by
taczy naszą myłoscz przenalyezly a gynye-
nye odzyerzely, wszakoz chczemy, aby nye-
dry slyachtą rowncy czczy myenyal. O pla-
czye sluzebnyczem albo woznego Ca[m].

P odlug starego obyczaya bylo, yz gdy
slvzebnyk kv nyektoremv zabytemv
na polyv albo na drodze bylby przy-

(94)

wolany, prawem swem rzeczonym krwawe
odzyenye, wktorym zabyth byl, sobye by bra-
ly. Alye sye to nam nyewydzyalo za pra-
wo, bo nykth dwyema ranamy nyema
bycz vdraczon: przeto odlyczamyąt przyka-
zvyemy, aby slvzebnyczy tako wzyączy
kv oglądanyv zabytego nyeczynyly by zad-
nych lvpow, alye za robotha swą grosz
mayą wzyącz od tego, kto ye wzowye,
tako dlugo, az mązoboystwo bąndzye swya-
deczstwem dokonano. O spasyenye zboza

A Byl nykth swemv blyznye, przez bydlo-
mv szkody nyeczynyl, gdy by nyekto
popasl nasyenye gynszemv konyem
albo gynszem dobythkyem, chczemy aby
szkodą temv, czyge zboze yest, zaplaczyl,
a od kazdego bydlyączya zayątego dal trzy
pyenyądze. A gdy kolwye zaymye kto by-
dla na swem zbozv, tedy snyem pod swyą-
deczstwem moze gye chowacz przez noc.
Pakmyąly rano nybyloby wyprawyono,
tedy ye ma dacz kv dworv, kv ktoremv
slusza ye dacz. Gdzye komv dadzą wyną,

G dy kto bandącz po- tam ma stacz.
wod nyekomv da wyną wyyemyecz-
kyem prawye a bandzye pan zalo-
wal, tedy wynowaty tam ma powoda

XXIII (95)

slvchacz az do skazanya. Pakmyąly wyno-
waty vczynywszy doszycz pod thym ze pra-
wem powoda chczyal nagabacz, tedy

powod weznye ſye do prawa ſwego ſapr„
dzyey, ktorego ſprawem ma ſluchacz.

Pozorcza ma bycz ognyem ſpalon. Capitulum.

PRawo czeſſarſkye nas navcza, yze po„
zorcza ognyem ma zgynacz. Gdzye„
tho chczemy gdy by nyekto thako
nalyezyon acz by do koſczyola albo do klyaſ„
ztora yako vczyekl, thedy przez poruſze„
nya ſwyatoſczy ma bycz wzyath ſloſnyk
a podlug prawa ma bycz oſſandzon. Alye
yze taczy ſloſnyczy ku odpyranyu ſwey
zloſczy wzyaly ſobye wobyczay nyechczacz
wnyemczyech albo we wſyach, gdzyez to
by ſye nyemyeczſkyem prawem odpyraly,
a tako ſwaſ cztroſczyaſ od ſmyerczy wy„
chodzaſ, przeto aby zly gory nyemyely
alye wſzyadzye potaſſyenye, vſtawyamy,
aby kyedy takyemu dadzaſ wynaſ aczkolwye
bandzye nalyezon wnyeſczye albo wewſy
ten nyyednym prawem nyema bicz ſadzon,
yedno polſkyem, przed ſadzyaſ vſtawyonym,
ktory przekonany ma bycz ſkaran ſmyer„
czyaſ. yemu zgodnaſ. **sczyem.**

O dzyewyczem gwalczye albo o nyewye„

(96)

Sluscha podlug zakonu, aby ſye kaz„
dy dobry zlego chronyl. Nyektorzy zly
albo nyeczyſtczy wſwem zywoczye
czvdzym zonam albo pannam vczynyu„
ſzy gwalth gych czczy pozbawyayaſ. Gdy
gym bandzye dana wyna, chytroſczyaſ po„
dlug nyemyeczſkyego prawa gych odby„
wayaſ. Przeto vſtawyamy nyecznye, aby
taczy gwalthownyczy prawem polſkyem
byly by ſadzony. **O przywyleyu ſtraczo„
nem thak vſthawyamy. Capitulum.**

Ktho ſam tego nyetrzyma, czo na
ſwem przywyleyu ma podlug pra„
wa, ſam to ſtracza. Nyektorzy zye„
myanye naſzego krolyeſſtwa mayacz od

nas albo od naszych namyastkow lyste przywyleyne swym myastom albo wsyam pod prawem nyemyeczskyem, a wszakoz thy ysta prawa opuszczayącz, ta ktora mayą a gynszym sąndzycz bandą, pyrwsze ma straczycz, alye przeto chczemy, aby gdzye kto zgrzeszyl, tam tez ma czyrpyecz thym ze prawem, ktore wthym myesczye bandzye albo wsy. O zbyeglem kmyeczyv vstawa.

Gdyz zbyegowye swym prawem czastokrocz czynyą dzyedzyny pusty, przeto nam y naszym

XXIIII. (97)

poddanym szkodye yest zwydzyalo podobno, aby takye skody naszym poddanym nye byly. Vstawyamy, aby wyaczey nyemogly smyecz zbyegacz albo odchodzycz, gedno yeden albo dwa do gynszey dzyedzyny, a tho wgody, vczynywszy sobye sprawnye stoonye wolyey tego pana, pod ktorym są albo myeszkayą. Gedno wthych stukach kmyeczye gawno wszytcy mogą sbyezecz, tho yest gdy pan kmyeczyom zoną albo dzyewką zstromoczy; druga sthuka, gdy kmyeczye o wyną byly by wklothwye; trzeczya stuka, gdy o wyną pana swego kmyeczyą dzyeczskowano by albo drapyono czastokrocz; czthwartha szthuka, gdy sam pan swe kmyeczye przez wyny zbyye albo lupy: wthych stukach nyethylko yeden albo dwa alye wszytka dzyedzyna moze sye rozydz stoonye wolyey panskyey. Syroty nyemayą dawnosczy.

Gdy wdowa po smyerczy męza swego wernye dzyeczy na swą opyeką nyemayącze doskonalych lyat, to yest dwanaczye lyat, a gdy by gym ktho wthych lyeczyech szkodą vdzyalal nyektorą wgyich wgymyenyv, acz by macz o tho nyechczyala albo nyemogla czynycz, tedy thcm dzyeczyom dawnoscz nyemoze bycz przypysana.

acz kolwye olho myezs by nyeczynyly az
do tyat doskonalych, acz by tez po doskona-
lych lyeczyech zannyeszkaly by czynycz, a
dawnoscz wyszla: tedy yako o gynsze stath-
ky podlug dawnosczy, mayąą mylczecz.

Czysty czlowyek a nyenaganyony ma

A By zyemyanye albo sam odycz.
gynszy mąszowye spyrzuv wswey
czczy zoądnym zlodzeystwem nyeporv-
szony od nas albo od swych ssąsyąd myely
nyektore zachowanye czczy dlya swego
oczyszczyenya, a to gdy yemv dlya yego mąą
stwa o zboy dana wyna przez sąądzyąą, te-
dy sam włosthnąą rąkąą odeydzye. Nyth
czygey rzeczy nyema bracz bez woly czy-

I dzyk zalowal na Falka, yze gyey-
gdy szedl wdrogąą, tedy wdrodze
zasnąą. Tedy Falko nauszedwszy gy
spyączego, wzyąl gemv myecz y stoboląą,
wktorey bylo trzy zlothe. Alye acz kolwye
mv wroczyl myecz y stoboląą, alye trzech
zlothych yemv nyewroczyl, a na swoy ge
wytek obroczyl. ffalko poznal, yze myecz
y toboląą wzyąl byl, alye yemv yą za-
syąą wroczyl; alye pyenyądzy zaprzal.
Alye my poznawszy, yze nykt kronye czy-
gyey wolyey nyema nyzadney rzeczy bracz

XXV. (99)

alyz yego vprosi, wtey sztocze Idzy-
kowy skazalysmy przysyącz na swąą szkodąą

Gdy kogo vkąąsy pyess, vstawa.

I dzyk zalowal na ffalka, yze spocz-
wanyem yego yest gy pyess vkąsyl
tako az chramal. ffalko zaprzal
szczwanya, alye yze Idzyk nyemyal kym
doswadczycz, o takąą sztukąą skazalysmy fal-
kowy samemv sye odprzysyącz. dy-
Gdy kthokolwyek szycząąs swyecząą czasu swa-

Gromek żalowal na Vrbana, yze
gdy wyeczor wdomv Gromkowem
ſtala ſye ſwada, przyſzedwſzy Vr-
ban yeſt ſwyeczą zagaſyl, ktorego zgaſze-
nyą ſwyecze wtey ſwadzye Gromek nyewye
ktho yemv zadal raną. Vrban aczkolwye
poznal, yz ſwyeczą zagaſyl, alye zaprzal
aby Gromka vrazyl. Tedy my Vrbano-
wy ſkazalyſmy przyſyądz, yako nyewy,
kto by gy vrazyl. Alye yze Vrban onym
zgaſzenym ſwyecze byl przyczyncza ra-
ny, ſkazalyſmy za rany doſycz vczynycz.

Gdy paſtyrz do wſy zaſye owcze nye-

Kyelyan żalowal na pa- przypadky.
ſtyrza yz owczą, ktorą do czrody
przed paſtyrza wegnal y yemv wſtro-
zą polyeczyl, tedy owczą yemv nyepry-

(100)

gnal a tako yeſt zgynąla. Alye paſtyrz
rzekl, yze owczą zgynyęzem dobytkyem
do wſy wegnal. Tedy my o takąz ſzkodą
y tey podobną paſtyrzowy ſkazalyſmy przy-
ſyącz, yako owczą wyeſ wegnal.

O gygranyv koſtek albo gynſzey gygry.

ABy koſtky nyemyaly pomyſlenya,
bo oczczowye nyewynny czaſtokrocz
dlya zloſczy a przegygrawanya ſy-
now gymyenya wloſnego pozbywaly a
tho nyedlya wyny oczczowſkyey, vſtawya-
my, gdy by nyektory ſyn bąndącz wmoczy
oczczowſkyey albo za zywota oyczca y ma-
czyerze koſtky by gygral a przegral kto-
rą czaſcz pyenyądzy albo gymyenya na
ſlyvb doſycz vczynyenya, tedy oczyecz poky
zyw, za tho nyczs nyema czyrpyecz any
placzycz. Ytakyez acz by zyd thakyemv
ſynowy pozyczyl pyenyądzy, za tho thez
oczyecz nyema czyrpyecz any za ſyna pla-
czycz. Ytakyez acz by ktory vczynyl ktorą
vmową o ktorekolwye rzeczy albo o dzyedzy-

naſ ſtolo oczyecz zyw syna nyeoddzyelnoscy
zgynyenya tego tez oczyecz any macz nye
mayaſ thrzymacz onych vmow.

Kosthek nyemayaſ gygracz o za„
klad. Capitulum.

XXVI. (101).

I ze chytroscyaſ kostyrnaſ slyachta
myedzy sobaſ ſpyſſchy sye geden
drugyemu na kostkach na zaklad da„
wayaſ a zasye zyskyayaſ, a tako z zarenya
czestokrocz konye, na ktorych by nam ry„
czerstwo myely sprawyacz, stracyayaſ y tez
dzydzyny za takyem zarzenyem zastawya„
yaſ, a potem w vbosthwo wpadwschy ku
gorschemu przychadzayaſ albo zbyyayaſ;
dla ktorych wyn pod nasch ſąnd przycha„
dzayaſ, przeto aby naschy poddany czczyaſ
thym schyrzey slynaly, vstawyamy
aby odtychmyasth zadny zyemyanyn
nasch zwyzadnym czwdzozyemczem za za„
klad nyegygral alye thylko za gothowe
pyenyadze. Ysakuyaly kto nad tho vczy„
ny a na kostkach da na zaklad albo na
zasthawaſ pyenyadzy albo za tho zakoy„
nye werwye, tedy any wynowaczyecz
any zaklaymya za to ma czo czyrpyecz any
placzycz; acz by then, czo przegygral sye,
poddal by sye pod layanye lub sromocze„
nye, a na tho zaklaynye posthawyl, a
then, czo zyskal, chczyal by gy albo yego
zaklaymyaſ sromoczycz, tedy za sromothaſ
yelko krocz bandzye sromoczyl, telko krocz
yemu wynaſ pokupy pyaſthnadzyesczya

(102)

a sandowny drugaſ wynaſ tez pyaſtnadzye„
sczya. Tadaſz na woynaſ schkody nyedzya„
ly any we wsy sthoy. Capitulum.

P otrzebno gest ku pospolythemu do„
bremu, aby kazdy swoy myal pokoy
a yeden drugyemu schkody nyeczy„

nyaſcz, cznoſczy porzywaly; alye nyektorzÿ
nyedbayacz tego, yako bÿ zlomcze zakona,
gdÿ po swym zyemyam czyagnaſ na woÿ=
naſ, swym ze ſaſyadom wyaczey nyzbÿ nye=
przÿÿaczÿelom samÿ schkodÿ nyewÿmow=
nÿ czÿnÿaſ i wczem ze to nasche zyemye nÿe=
male vczyaſzenye czyrpyaſ, przetho mÿ
chczaſcz takym schkodam konyecz vczy= (5)
vsthawÿamy, aby yelko drocz na woynaſ
yadaſ, abÿ zaſdnÿ znaschych poddanych we=
wsÿ nyestal alye na polyv, a tham nÿ=
yednemv drapyestwa anÿ wkonyoch anÿ
wdobythkv any wgumszych ktorychkol=
wye vzeczach mayaſ czynycz, gedno tel=
ko pokarm konyom y tho doszycz vmyer=
nÿe thamo mayaſ sobye zyskowacz. Anÿ
thez wdambrowach any wgayoch ma=
yaſ sthacz prze skazenye naczynya vbo=
gych kv budowanyv; acz by ktho nad
tho vczÿnÿl albo smyal vczynycz, yako
zofalcza przeczywnicz vczÿny panv

XXVII (103)

dzyedzÿnnemv, thedy wczemkolÿ gy pan
dzyedzÿnnÿ swyë popczysyaſcz, tho gemv
ma odlozycz zwÿnaſ pyathnadzyesczÿa
a nam o gwalt drugaſ wynaſ pyatnadzÿe=
sczyä. Dzyalv dzyeczy nyemayaſ myecz
swÿm oczczem. Capitulum.

POspolythÿ obyczay wkrolÿestwye
naszym yest, yze po smyerczÿ maczÿe
vze dzyeczy od oczcza swego dobra
gymyenya polowyczaſ byoraſ a tako dlÿa
swego glupyego rozvmu mlodych lyat
gymyenye straczayaſ a straczywszy dlÿa
myerzyaczky oczczowey, ktoraſ yemv czynyaſ,
acz sye nad nymy nÿeslÿvbye, wbostwo
wpadayaſ. Thakyego rozthargnyenya gy=
myenya obye sthronye nyedosthathek y
schkodaſ czasthokrocz czyrpyaſ, przetho
ze wszythkyem rycerzsthwem naschÿm

vkladany, aby kyedy macz vmrze, dzye-
czy czaſtczy od oczcza zadney nyepozoſtaly,
wyyąwszy tho, gdy by oczyecz gynschą
poyal albo thez gdy by marnye gymyę-
nye chczyal roztraczycz, thedy dzye-
czyom sloscha zoczczem dzyal vczynycz.

O lychwye zydowskyey. Capitulum.

Gdyz zlychwy pochodzy nyerzadne
lakomsthwo, a tho dla nyevsta-

(104)

nyenyą podobnego, chczemy aby zydo-
wye pyenyądzy porzyczayącz za lychwą
na thydzyen nyewyączey wzyąly pod na-
schą mylosczyą, yedno pol grosza od grzy-
ny. A gdy by sye kto zzydow lysthem zob-
wyązal na pyenyądze lychwą placzycz,
a gdy zyd swą chythrosczyą zamylczal by
y zadzyerzal do dwu lyatv a nyeprzypo-
zywal gysczą o mzdą przed sąnd, tedy lich-
wą odedwu lyąt ma sthracyc, a dalyey
thelko mzdą a znowv lychwą począthą
ma nyecz a on lysth zapysany nyyedney
moczy dalyey nyemoze nyecz.

Gdy kto wyrąbby drzewo wczvdzem lyesye.

Nyekthorzy swą smyalosczyą wye-
chawszy wlyass albo w gay nyektore-
go zyemyanyna dronnye yego wolyey
drzewo wyrąbywszy precz wyozą: przeto
vsthawyamy, gdy ktho szczyegyego lyassv
wyrąbywszy wywyezye damb, czso by sye
godzyl na ossy albo gdy by pospolythych
woz wywyozl, thedy themv panv, czyye ssą
drwa, ma polozycz wyną szyedmdzyesczyą.

O slachczye zbyegley, czo lothrvye.

Przygadzasye, yze porodzeny zplye-
nyenya slyachethnego czasthokrocz
swey czczy nyeschanuyącz, wydawayą

XXVIII (105)

sye na nyektore lotrowstwo, athemv na zlo-
dzyeystwo a swą wolyą bywayą zbyegowye

krolyestwa naschego, a thako mayącz o=
mawą wkrolyesthwye, wyelye zlego poczy=
nayą, a pothem acz naschą laską na my=
losczy bandą przyyączy, chczą szyę rownacz
we czczy slyachczye nyeporoschoney. Prze=
tho vsthawyamy, acz by thaczy naschą
laską przenalyezly y bądą myeszkacz w
krolyesthwye lidyby przyyączy, a wscha=
koz o namowyenye mayą odpowyedacz a
dosycz vczynycz; a wdy thakyey czczy nyę=
bandą myecz, yako we czczy slyachczycz nye=
poroschony. Kthorzy kradną zboze na

polyv.

Podlug pysma swyąthego
czynyączy schkodą na polyv rzecze=
ny thcz szą zlodzyeye; i alye yze ta=
czy od zloczy nyemogą byczcz wsczyągnye=
ny, alyz gyn poworz wlozą na szyyą,
przetho aczby nyekthory kmyecz albo sluga
czyykolwye na polyv nocną rzeczą bral czo
albo thcz ukradl, thedy acz by yego thcz za=
byl, czyye bandzye zboze, tedy za tho nycz
nyepokvpy. Acz by by thcz zlodzyey thego, czy=
gye yesth zboze, vranyl albo by gy zabyl, te=
dy za ranę ma yemv dosycz vczynycz, a za glo=
wą dzyeczyąm placzycz ma.

(106)

O layanyv albo sromoczenyv, Capit.

Ize wszelka nyeczystoscz y skarade
mowy kv swaro lyvd przywodzy
przetho thaczy od dobrych lyvdzy
mayą owszeyky byczcz oddalyeny. Dlya thego
chczemy, acz by kthory slachczycz ykązyla swe=
go nyewsczyągnąl by a layal by slyachczy=
czowy, myenyącz gy thak: thys kvrwy syn,
a natychmyasth nyeodwola any zaprzy,
czso yemv mowyl any by doswyathczyl yego
takym byczcz, yakym go myenyl, tedy za
layanye onemv, komv thak layal, ma zapla=
czycz schescdzyesyąth grzywyen groszy ya=
ko by gy wlothnye zabyl. Thakyez mową

acz by ktho yego macz myenyl korwaſ a nyeodwolal by any by zdoswyatczyl, czo mowÿl, rownaſ wynaſ, yako o pyrwe ma pokopyecz albo odwolacz ma rzecz: thako czso gesm mowyl, lgalem yako pyess.

O ranach rycerskych albo o slyachecz-skych. Capitulum.

W vbyczyv rycerzow albo slyächtÿ y gynszych naszych poddanych ta-ky obyczay w wynach chczemy trzÿ-macz. Acz by rycerz rycerza albo slÿachczycz slyachczycza ranyl albo vderzyl, thedy slyachczyczowy thako vrazonemv od

XXIX (107)

drugyego slyachcÿcza przepadnye wynaſ rzeczonaſ pyatnadzyesczya y ma bycz yemv dana przez tego, czo gÿ vranÿ albo vderzÿ; acz by gynego vderzÿl, ktory nÿemÿal prawa rÿcerskyego, tedy groschÿ za ta-kaſ ranaſ ma dacz grzywnaſ. Alye knyeczyo-wÿ ter grzywnaſ, kto kogo vderzÿ, ma dacz.

Gdy kto vranÿ knyeczya albo vbyje.

A cz bąndzye knyecz vranyon az do krwÿe albo thez bąndzye barzo vbÿth, thedÿ ze wschystkych wÿn skazvyemÿ za ranÿ albo za vbyczÿe dwye cząſczy zbytemv alye trzeczyąſ cząſcz sądowÿ, gdzÿe tą rzecz sądzona bądzye, przykazvyemy dacz.

O zabyczyv brata albo syostrÿ y gynszych.

A cz bÿ nyektorzÿ zyemyanye y slyachczyczÿ naszego krolyestwa braczyaſ, syostrÿ albo wlosne przy-rodzone zabyyaly, nyemayącz plodv, tedÿ slyachczycz, czo tako vczyny, nyeotrzÿma oczczyznÿ albo cząſczy zadney. Y tez ska-zvyemÿ thym, czo thako czynyaſ, y gych synow, aby wlosnÿe cząſczy wtakych dzÿe-dzynach nyemyelÿ, wktorey dobra albo dzyedzyny gÿnschÿ przÿyaczyelye oczdal-

wye dalszy mayą sye wwyązacz, y thez
(108)
wschytkyy thawye, czo zabyyayą bracyą
albo oczcze, dlya okrutnosczy gych aby nie
byly slawny y ku zadney czczy aby nyeby-
by przypuszczeny. O mlodeni szczesnyv.

UStawyamy acz by nyektore szcze-
snye bylo by yuz wczesnyony y wsa-
dzony, aczkolwye by byly czyye wlo-
sne y chczyal by gy wykopacz zogroda, gdy
by sye prowadzyl na gynsche syedlyssko
albo na gynschą dzyedzyną, thedy na dzye-
dzynye albo na syedlysku na gych polewy-
czą osthawycz pod wyną schesczyą grzy-
wyen. O rzeczy gwaltownye wzyąthey.

ACz by thez kto gwaltownye zelazo
yego albo ktorąkolwye rzecz gyną
swą komv kolwye nyepodlug pra-
wa wzyal, tedy zwyną rzeczoną schescz
grzywyen ma wroczycz thą rzecz gwal-
townye wzyąthą. O wzyączyv wolow.

Gdy komv cztyrzy woly bąndą gwal-
townye wzyąthe a o taky gwalt
vczyny swyadeczthwo, thedy
chczemy, aby thaky gwalth wolow y
roboth za kazdy thydzyen czthyrzy
skoczcze schkody y krzywdy czyrpyącze-
mv zwyną pyąthnasczye y sąndowy dru-
gą pyąthnasczye za wyną ma dosycz
XXX. (109)
vczynycz, tho skazvgemy. O syanyv y
o oranyv czudzego polia. Capitulum.

Gdy ktho orze y syeye rolye czvdze, te-
dy nasyenya tego, ktore by kolwye
zarno wzyal by na oną rolyą czvdzą,
ma stradacz y stracyycz zwyną pyąthna-
dzyesczyą. Gdy ktho wezmye woz syana

KTho wezmye woz syana ko- komv-
mv gwalthownye, trzy grosze zwy-
ną pyąthnadzyesczya themv ysze-

mv krzywdaſ ÿ szkodaſ czyrſyaſczemv ma
zaplaczycz, a ſąndowy tez pyąſtnadzye-
scya ma zaplaczycz. Tez za kopaſ ged-
naſ zboza ktorego kolwÿe nażyenyä, gdy yaſ
kto wezmye wednyë, wynÿ ſąndowy szesc
grzÿwyen a schkodaſ czyrſyaſczemv pyąth-
nadzyesczÿą ma zaplaczycz. Jeslÿ by yaſ
wnoczy wząl, wyznawamÿ bycz zlodzÿeÿ-
stwo. Tez za kopaſ iaraſ albo yare-
go zboza y ozÿmÿego wyznawamÿ yednaſ
czwyrtnyaſ, gdy na ſ woz gwaltownye wez-
mye albo wzyąſtha bąndzye, a otnaſ yÿtnaſ
skazugemÿ yako za woz sÿäna. Acz sluga,
ktory rzeczon gesth holomek albo hawr-
knachth, ſąsyądowy pana swego vczyny
nyektoraſ szkodaſ albo krzywdaſ, pan yego
ma zan doszycz vczynycz.

(110)

Gdy vbogy pozowye bogathego.

Gdy vbogy czlowyek pozowye boga-
thego o gwalt, thedy bogathy
o gwalt przez swyathky ma sye
oczyszczyc albo podlug obyczaya gwal-
thownego rownaſ wynaſ ma bycz skaran.

O wynach albo naganÿ skazanyv ~~skaza~~.

Gdy albo naganÿ ~~syę~~ sąndzyego
albo narzecze skazanye pana kra-
kowskyego, tedy kocz albo korloſ
gronostayowy ma yemv dacz; alye pa-
nv sandomyrskyemv albo lyvbelskyemv
korloſ zlaczycz; kozdemv woyewodzye
korloſ zlaczycz; sąndzyam krakowskyemv,
sandomyrskyemv albo lyvbelskyemv kor-
lopy konye; podsandkom lysye; podko-
morzym po schesczy grzywyen, komor-
nykom po schesczy zlothych, sandzyam
stharosczynym po kyelkv grzywyen, kaz-
demv pyssarzowy zyemskyemv korloſ lys-
sy.

Gdy czÿÿ syn gygra kosthky.

Syn yeszcze nyeoddzyelony od oycza albo od braczyey, gdy grayącz kosthky nyeczo by sthraczyl, thedy wszythkye rzeczy chczemy y vsthawia-my, aby na yego czascz polozony byly.

O pokoschenyv komv laky albo trawy yego.

XXXI (111).

Phebron skarzyl na Oldrzycha, yze gemv lakasz pokosyl. Thedy Oldrzich poznal, yze lakasz pokosyl, alye tho przylozyl, yze yasz kupyl v wlodarza za go-thowe pyenyadze y zaplaczyl. Alye yze wlo-darz vmarl, ktory pyenyadze wzyasl, tedy my skazalysmy Oldrzychowy thargv laszq ky swyathky dowyescz. Capitulum.

Gdy ktho vrany kogo wlkanye. Ca-

Myczek zalowal na Liorka, yze gy vra-nyl. Tedy Liorek poznal, yze gy vra-nyl, alye nyechczascz gy vranyl, alye wlkanye koothochwylascz yako przyia-czyel sprzyyaczyelyem. Thedy my zezrawszy, yze gygra nyema bycz zeschkodas, skaza-lysmy Lyorkowy dzyesz vczynycz chyczkowy za rany. Gdy ktho komv pozyczy pyenyasz.

Ian zalowal, yze Pyotrowy po-dry. zyczyl pyenyadzy schesczy grzywyen y wzyasl zanya ponyew raschoyna Przybka. Pothem Pyothr Ianowy pyenyasz-dze kronye raschoynyey dal; a pothem Ian Przybka poznal o raschoyenstwo, a ten tho przed sandem rzekl, yze pyenyadze szasz gemv dane y zaplaczone przez gysczcza. Thedy my wthey rzeczy skazalysmy doswyathczyscz zaplathy.

(112).

Przyczym zona ma zosthacz po smyerczy maza swego. Capitulum.

Gdy masz vmrze, thedy zona przy wyenye swem ma zosthacz, tho yest przy pyenyadzoch, przy perlach, przy

drogym kamyenyv. A gdy ona vmrze,
thedy wszythko na dzyeczy, acz ye ma, spad=
nye. Alye gdy by gynschego maſza chczya=
la poyaſcz a dzyeczy by byly, thedy pyrw=
schego maſza dzyeczy, oczczyzna wschysth=
ka ma spascz nanye y dzyal maczyerzyn=
sky, czo nanye slvscha, a ona zosthath=
kyem maſza more poyaſcz. lum.

O wydanyv panny za maſz. Capitu.

Gdy kto pannaſ wydawa za maſz, ke=
dy za posag pyenyaſdzmy gothowe=
my thelko przed przyyaczyelmy
ma nanyenycz gey. Alye dzyedzyna albo
gymyenye przed krolyem ma bycz nanye=
nyono. O pothwarzy y o schkodzye.

Begula zalowal na Ishatscha, yze
wdzyen targowy na dobrowolucy
drodze gwalthownye sthoboly
wzyaſl yemv osm zlothych. Thedy Isa=
schek rzekl, yze gy nyewynnye pothwarza,
chczaſcz sye wyyescz schesczyaſ swyathkow.
Thedy my o thakaſ rzecz skazalysmy

XXXII. (113)

Regulye dwyenanasczye swyathky odydz.
Gdy ktho zgvby pyenyaſdze. Vsthawa.

Sekvla zalowal na Glacha, yze gdy
schedl na rolyaſ oracz, myech gemv
vpadl zsyedmyaſ zlothych. A then
tho Glach gydaſcz za nyem, nalyazl y nyech=
cze yemv wroczycz; a gdy sye yemv vpo=
mynal, Glach zaprzal, aby nyenalyazl trzo=
sv. Thedy my Glachowy skazalysmy sa=
memv sye odprzysyaſdz. tulum.

O drzewye owoczowem vstawa. Capi=

Drzewo yableczne albo gynsche owocz
noschaſcze, gdy ge ktho porasby,
onemv, czyge yesth, za schkodaſ
wyerdvnk zwynaſ pyatnadzyesczya ma ye=
mv zaplaczycz. O oczysczyenyv slugy prze=

x/.

Gdy pan naprzeczyw czyu panu.
swemu słudze albo włodarzowy o
nyektore wyny albo szkody albo krzyw„
dy ma czynycz, tedy włodarz albo sługa pa„
na swego — nyepuszczayacz panu przyszyat gy x) —
ma odbycz szescyat swyathkow
o kazdą rzecz. O zakupnem scholthystwye.

Gdy szolthyss ma pana swego wo„
lyą czynycz, przetho nyesluscha, aby
scholthys był mocznyeyschy nyzly
pan. Dlya thego chczemy, aby nyeyeden
rycerz albo mocznyeyschy pan szoltystwa
(114).
odzyedzynye gynschego pana nyekupo„
wał, kromye wolyey yego. Acz by tho nye,
ktory nad tho uczynycz smyał, thedy
chczemy, aby then targ nyestał nyzacz.
O pospolythem dobrem thak sye nam pysze.

Usthawyczne pospolsthwo czyny
czasthokrocz roztargnyenye, wiltho„
rem ze tho yesth braczya albo gyn„
schy przyaczyelye na gnyew albo na swar
czasthokrocz przychodzą, a thak w schkodą
wpadayą: wyelye lyudzy wzyąły w obyczay
nyeszkacz albo w ossobnoscy swych domow
albo syedlysk, czasz, ktora na nyą słuscha,
rozdzyelyayą oczczyzną. A tho przez przyya„
czyelye, acz kolwye thego dzyalu przed
oblycznoscz krolyą albo kxyązdza nyeprzy„
wyodą. Alye czasthokrocz sye przygadza,
yze yeden pylnyeyschy syebye oberzenya
y syedlyenya yesth nyzly drugy: a thako
ow rozpuschczony a nyedbayączy dlya po„
lyepschenya zbudowanya dzyał przez przy„
yaczyelye vłozony czasthokrocz wzruszayą,
a tho podlug gych czasthek. Dlya ktorego
obyczaya domownych czasthokrocz odthracza
sye od budowanya y od polyepschenya swego
gymyenya. Przetho my chczącz then oby„
czay zathraczycz, usthawyamy, aby gdy

x) Zdanie to wypisane drugą ręką na margi„ nesie.

braczÿa albo przyyaczyelÿe blysczy albo ÿ
dalieczÿ rozdzyelÿą ſye, a wthem dzyalÿe
bądą myeschkacz przez trzy lÿatha y
przez trzy myesyącze umylczenyo a
przed sądem tego nyewzruschalÿ, wÿ-
yąwszy doskonalą przyczyną, dlÿa ktho-
rey by dawnoscz bycz niemogla, thedÿ
thako zamyeschkaly przerzeczoną daw-
nosczyą mayą mÿlczecz.

Dawnoscz zlodzeyskyey rzeczy. Capitulum.

G Dyz zlodzeysthwo albo zboy dlya
wyny albo smyerczy vstawÿąncy
podlüg zaslügÿ przez zle lyudzÿ
bywa zathayono thako, yze zloscz tha-
kych zlosthnykow na wyznanye rychlo
nyemoze przycz; a gdy ktho naprzeczywo-
ko gym chcze czynycz, thedÿ thaczy daw-
noscz chczą odbywacz; przetho aby sye
thaczy zlosnyczy nyemnozyly, vstha-
wyamy, acz by ktho o zlodzyeysthwo al-
bo o zboÿ przed sądem byl by namye-
nyon, a gdy by then, kthory namowy
y then namyenyonÿ byl by w gednej dzye-
dzynÿe albo pod yedną parrochyą y wszey
slüchaly, thym obyczayem bandzye myecz
dawnoscz namyenyony, nyzno geden rok;
alye gdy then, czo namyeny y thez

(116)

namyenyony bądą od syebye dalyeko,
thedy gynscha dawnoscz namÿenyone-
mu nyemoze bycz, gedno trzÿ lÿatha; a on,
czo thako zamyeschka, dlya swego lyenÿ-
sthwa yuz ma mylczecz.

Dawnoscz mlodych dzyeczy. Capitulum.

A Cz by dzyeczy mlode lÿath doskona-
lych gescze nyemayącz, o dzyedzÿ-
ną byly by pozwany przed sąd, a
thy dlya nyedosthathku lyath albo rozu-
mu odpącz sye prawem nyemogą, the-

dy sąndzya ma prawo odlozycz y zawyeszycz thako dlugo, asz dzyeczyom lyata wynydą. A pothem acz sye rzecz wznowy, dzyeczy mayą odpowyedacz a nyemogą sye dawnosczyą onych lyat vrothkych, kthorych by byly pozwany, wyymacz; alye o ynsche rzeczy, o kthoreby nowo byly by pozwany, dawnosczyą mogą odbywacz.

O roznosczy mąszkyey y zenczyskyey y o gych dawnosczyach. Capitulum.

Gdysz roznoscz myedzy sthadlem yest rozmagythoscz, bo nyektorzy są wolnyeyszy nysz drudzy, tho yesth mąszowye nysz zenczyzny: przetho aby kazdy o swe rzeczy albo dzyedzyny doskonale mogl czynycz krothkosczy nyemayącz

XXXIIII. (117)

w dawnosczy, vsthawyamy, aby kazdy mąsz myal dawnoscz za thrzy lyatha; a dlya vrechlosczy panyenskyey wdowa ma myecz za schescz lyat. Alye mąszatky, kthore nyessą samy wsobye wolne, mayą dawnoscz myecz dzyesyącz lyath.

O pothwarzy y o pothwarczoch vstawa.

Aby pothwarz zlych lyudzy zagynala, bo nyekthorzy wzyąly sobye wobyczay pothwarcze pothwarząyącz lyudzy nyewynne o mązoboysthwo przed dawnemy lyathy vczynyone y przed sądem przyganycz, a dlya nyekthorey dawnosczy lyath y stharosczy rzeczy oczysczyenye nyemoglo bycz, albo acz by bylo, a tho zylną czyąschkosczyą, przetho vsthawyamy, acz by ktho chcząncz o mązoboysthwo kogo gabacz albo glowy poszukowacz, thedy tho ma czynycz do thrzech lyath, nysz thrzy lyatha wynydą od zabyczya glowy. Acz ly by po thrzech lyeczyech chczyal nyeczso czynycz, thedy dawnosczyą thą rzecz sthraczy.

7/

O sządzyech vsthawa thak sye pyssche.

Gdyz przy sądzyech wyerny sządzye
nye mayą myecz any bacrycz gnye-
wv any laski, any darow, gedno
(118)
podlůg prawdy ÿ sprawyedlywoscy
sądzycz y skazowacz, a tho o thych, ktho-
rzy na naschym stholczv szą possadzeny,
bo gdy szandzya vkazvye sprawyedlywoscz,
thedy wspőcze odsthąpyą od potbwarzy,
vsthawyąmy, aby kazdy, kyedy swem
dworem krolÿewskyem do Krakowa albo
do Poznanya albo wkthorą kolwye zyemyą
wyedzyemy, sządzya kromya wschego za-
myeschkanya do naschego dworv ma bycz
y syescz na sądzye a pozywacz o wschystk-
kye rzeczÿ dzyedzynne przed nas, alye pro-
nye nas znaschego przykazanya. Alye
gdy sthych zyem wyedzyemy, roky po-
spolythe podlůg obyczaya o dzyedzyny ma-
yą bycz thrzymane y chowane.

O zyemskyem pyszarzv vsthawa.

Ther vsthawyamy, aby pyszarze
przy sądowych rzeczach gdy
wÿdadzą swyathky, kthore bądą py-
sacz, mayą wzyącz schescz groschÿ, a od
zapyssv pol thora groscha; vrządnyczÿ
od thego, kthory wyedzye swyathky, mayą
myecz thrzy skoczcze a od wyny rzeczoney
syedmnadzyesczya wpodzyeczkowanyv ma-
yą wzyącz wolv podleyschego za myer-
dvnk. Alye podkomorzÿ gdy gednego
XXXV. (119)
dnya rozgranyczÿ dzyedzyną myedzy
dwyema zyemyanÿnoma, acz kolwye
dwye albo thrzÿ rozgranyczylby dzye-
dzyny ma myecz polgrzywny, alie gdÿ wyączey
dnyow mysly yeden albo dwa, thedy
thrzy grzywny ma myecz, a tho acz kolwye
dwye albo thrzÿ ÿ wyączey dzyedzyn.

rozgranyczylby, thez ma wzyacz dwye tye-
szyrze y dwa rydlija. Worny acz by wydal
gynaczey przysyągą swyathkom, nyzly
yako bądzye przykazano gemv, acz by
byl sądownye doslonan, thedy ma bycz
slozon a gynschy myastho yego postha-
wyon. Sąndzya nyema zdacz kromya
powoda. Capitulum.

Usthawyjamy aby nyjeden sandzya
any sthorostha sądy czynyącze
nyzadnego mąza o kthorąs kolwye
rzecz nyezdal, kromye powoda albo stro-
ny sąpyercze alyz by sądownye przepal.
Pan zasluzebnykyem nyema chodzycz
do sądv. Capitulum.

Azasthokrocz panowye moczarze
dlya slug albo przyrodzonych przed
sąnd wrzeczach wyczyaszthwo
othrzymayą nyesprawnye: przetho
vsthawyamy, aby thym obyczayem
(120)
zadny pan za swym slugą albo za przy-
rodzonym do sądv nyeschedl, pod wyną
pyathnadzyesczya. Gdy ktho kord al-
bo myecz wsząndzye wyjmye.

Acz by nyektho kord albo myecz
przed sąndem wyjąl y ranyl ko-
go, thedy then ma bycz na na-
schey mylosczy. Acz ly by dobywschy
brony nykogo by nyeranyl, thedy
nam pokvpy wyną syedmnadzyesczya,
a themv, na kogo sye porvschy, wyną
pyąthnadzyesczya pokvpy. A gdy na
naschem dworze albo naschego stharosty
ktho brony dobądzye a nyeorany kogo,
thedy na naschey lasce ma bycz; a
gdy by vranyl, thedy kromye rządney
mylosczy ma bycz skaran. Acz ly by przed
iarczybyskopem dobyl ktho myecza albo
korda y vranyl kogo albo nyevranyl.

thedy iarczybyskupowy pokopy wynaſ
syedmnadzyesczya. A gdy by layal albo
zla slowa mowyl przed nyem, thedy pyaſt-
nadzyesczya. Acz by na naszem dworze
albo ycerzskyem czo vdradl, thedy vcho
ma bycz yemu vrznyono. A gdy ktho
na ryczerskyem dworze dobądzye brony
y vrany kogo, za ranaſ szkodaſ albo na

XXXVI. (121)

mylosczy ma bycz ryczerskyey.

Ktho ma dacz sluzebnyka. Capitulum.

Tu skazuyamy yz my albo starostha albo woyewoda albo sąd-
czya albo podsądek woznego
albo sluzebnyka ma dacz do pozywanyu,
thako, yze kthorzy mayaſ prawo, nyemogaſ
bycz pozwany yedno naschym lystem
albo starosthy naschego; alye na dwo-
rze naschym albo przed sądem nasze-
go sądzy pospolythego mocza, naszchaſ
albo starosthy stronye lystha na go-
spodzye moze pozwacz. Alye stronye
dworu naschego albo sądu, gdy ktho ma
bycz pozwan, thedy v włodarza albo v schol-
thyscha ma bycz pozwan lystem
przez sluzebnyka, a tho then, ktho pozy-
wa albo slugaſ swyu, dawschy yemu
rok, przed kym ma stacz a ocz ma stacz
v syedy. Acz by by pozwany na pyrwem
ze lyby y na wthorem nyesthal, thedy
sądowy pokopy osm skoth; a gdy na
trzeczyem rocze nyesthanye, rzecz, o kthoraſ
pozwan, ma yaſ straczycz, wynaſ podo-
pyowschy. Acz by thez szapyercza na pyr-
wem rocze sam albo przez posla swego
nyesthal, thedy rzecz, o kthoraſ pozwal

(122)

straczy swynaſ syedm grzywyen.

O pozwanyu nyeradlywem. Capitulum.

Zskazugem tho owschcysky chcącz myecz; acz by naschy dworzanÿe albo sthorzy gynschÿ na naschym dworze byly by zasthanÿ a przypozwa- ny albo przy naschym ssądzye zgyena- wysczy albo chythrosczyą, thedy myemą yą odpowyadacz, alyż by byly porwany dowodnye przed nas albo przed nasche- go sądzyą podlůg vrzędů: thedy ma- yą odpowyadacz. Kthorym tho ma bycz dano rozmyslyenye obÿczaynye.

O dzyedzynye zasthawyoney y o gey dawnosczy, vsthawa. Capitulum.

Tho thez vsthawyamy thrzymacz nawyeky; acz by kto przedaw- szy dzyedzyną swą, pothem w nyey chcącz myecz podlůg prawa po- zyskowacz, wsądzye tho ma vczynycz przed osmyą lyath; acz ly by thez za- sthawyl dzyedzyną komv, a then tho sam albo przez swe przyrodzone nyewy- kupyl, any przed sąnd przyzwodl, yzby chczyal wykupycz do thrzydzyesczy lyath, thedy thakye dzyedzyne przedane al- bo zasthawÿone podlůg dawnosczy

XXXVII (123)

lÿath przerzeczonych mayą zosthacz v the- go, komv przedane albo zasthawyone.

O wzyąsczyw wolow albo kony gwalthem.

Acz komv wolÿ albo ko- Vsthawa. nÿe, skoth albo gynsche bydlo al- bo gynsche rzeczy kthorekolwyje bądz zlodzÿesthwem albo zboyem albo gwalthem wezmą, thedy gdy by przed ro- kyem o thakye rzeczy sądownye albo przed dwyema lÿäthoma nyevczynyl, ma bycz dawnosczyą odrzeczon.

O rzeczy wthecrne, gdy by syę kto za- syę wrocyl do sądzyey na odnowyenyje.

Usthawyamy tho, gdy by nasch
ssądzya albo stharosthy nasche-
go albo woyewody zrzyczerzany
o kthorą rzecz ossądzyl, gdyż nyessam
ssądzya ssądzy alye y zgynschymy przy-
nyem na ssądzye syedzączymy ssądzy
przyyączschy, pothem rzecz chcząc ossą-
dzoną wzthączyczy, thego myeth nyemo-
źe vczynycz : tho wyyąwschy acz by
by ktho wsthecz do ssądzyego sye proszyl
yako ossądzyl, thedy ssądzya acz pa-
myątha, ma natychmyasth powyedzyecz
albo do yuthra prze rozpamyąthanye
ma odlozycz sprawyę.

(124)

Gdy ktho ssądzy przygany, yz by mv
swyego rzeczy krothko vczynyl.

Usthawyamy thez acz by ktho przed
namy albo naschymy ryczerzmy
skarzyl na ssądzyą, yz by yego rzecz
zlye skazal albo yemv przyganyl, rze-
knącz yemv : kroshkoś my vczynyl, the-
dy ssądzya swey sprawyedlywosczy ma
dokonacz themy wschemy, kthorzy poz-
nayą, yz sprawyedlywye ossądzyl. Acz
by by then, kthory thako przyganyl, chczyal
by dokonacz, thedy ma dokonacz
schesczyą swyathkow thakymy, yako ssą-
dzya; acz by nyemogl dokonacz swyath-
ky albo by sye ssądzya wywyodl, thedy
on, kthory thako przyganyl, ny o zadną
rzecz ma bycz sluchan, alyz ssądzy za-
placzy thrzy grzywny a korloss kony
a podssądkowy thrzy wyerdunky albo
korloss lyssy, a tho acz podssądek thez
dokona, yze sprawyedlywye skazal. A czo
ssądzyam skazalysmy, tho thez panv tey
wloszczy, sądzyam panskyem, acz sye wy-
wyodą o naganyenye, kocz albo korloss
barancy day. Vstawa o rapstoyemstwo.

Wsthawyamy, acz by ktho za kogo
raczyl, a then, za kogo raczaſ za-
XXXVIII (125)
przyszye, aby zań raczono, thedy yesthy
dlug dwadzyesczya grzywyen, sam polo-
naſ rapłaſ, yesthy czthердzyesczy grzywyen,
samowthor, a o kolzdy wyſschy dlug
na tho ssamotrzecz ma przysyącz swey
sprawyedlywoscy. O zasthawye zydow.
Otthem vsthawyamy, aby sskyey.
Pgdy ktho raczy za kogo zzydowy
konya any woly nyezasthawyal,
wyyąwschy, yz by byla wolya thego, za
kogo raczy. Thedy then, za kogo raczaſ,
thakaſ zasthawaſ ma wykupycz.
Gdy ktho kogo zasłapy przed sądem.
Ithez vsthawyamy, gdy by komv
dano wynaſ, lyubo o małaſ albo wiel-
kaſ rzecz, a przed ssądem porwano,
a then tho sthanącz przed ssądem rze-
cze, pan moy my kazal tho vczynycz
albo thowarzysch, a za thym pan albo
thowarzysch przyschedwschy, zasłapy
gy, thedy on, kogo thako zasthąpyąſ,
bądzye praw, a then, ktho thako zasthąſ-
py, ma natthychmyasth odpowyedacz o
rzecz namyenyonaſ. O dobrowolensthwye
slyachethnem y o sluzbye krolew-
Wchwalylysmy, yz rycerze y skyey.
slyachczyczy krolyesthwa naszego
(126)
polskyego nam y naschym namyasth-
kom wyyemy y w krolyesthwye polskyem
nyebrogy, yako kazdy może, mayąſ slv-
zycz; alye za granyczamy nyesąſ powyn-
ny, wyyechawschy, yz by gym dosycz za-
tho vczynyly albo gych proszyly.
O possagv dzyewyczem namyenyonym.
Wsthawyamy, acz by ktho dzyewkaſ
swaſ nyektorema zyemyanynowy

za zywotha swego za masz dal, po„
sag gey dosthatheczny namyenyawschy,
thedy po smyerczy oczcza dzewka na
braczyey wyąsczey nyeczyszcze. Acz by by yed„
na albo wyąsczey dzyewek po smyerczy oy„
cza zosthaly, thy tho dzyewcze za po„
sag ma bycz oprawyono stho grzywyen
przez braczyą they panny; acz by by panna
byla woyewodzyanka a gymyenye thez nye„
male, thedy stho grzywyen; alye gdy by
bylo wyele dzyewek a gymyenye male, the„
dy gymyenye na pyenyądze ma bycz scha„
czowano. Thedy brath rodzony yesthly
albo sthryeczny czasczą pyenyądzy kazdey
wnyasthko possagv ma zaplaczycz. A tho
yest o dzyewkach woyewodzynych. A thoz
thez chczemy myecz o dzyewkach gyn„
schych zyemyan, yz za swego zywotha

XXXIX. (127)

mayą ye wydacz za masz posag gym do„
sthatheczny oprawywschy, kthore po smyer„
czy oycza na braczyey swey wyąsczey nycz
nyezyszczą. Braczya rodzona albo sthryeczna
syosthram kazdey po cztherdzyesczy grzy„
wyen mayą dacz, a tho acz bandzye wyely„
kye gymyenye; alye gdy bandzye rowne
gymyenye, thedy podlug obschaczowanya
czczasczy (1), kthora na nye slusza, pyenyądzy
ma bycz dana. Brath rodzony albo sthryeczny,
acz by by thech nyebylo, thedy kthorzy blysz„
schy pokolenyą szą, a tho gdy syosthry
byly by za masz wydany a dzierzawy albo
gymyenye othrzymayą, a tho acz by syo„
stry byly wyposażony. Alye oczyecz za zy„
wotha swego dzyewkam swym na gymye„
nyv kupyonym albo od krolya danym, pye„
nyądze może namyenycz, kthore pyenyądze
brath zaplaczywszy syosthram, dzyedzycztwo
sam othrzyma. Alye panna za zywotha
oczcza swego za masz wydana z oprawą

po smyerczy oycza bratha nyema gabacz
o possag, alye na them ma myecz dosycz,
czo gey oczyecz albo macz za zywota pos-
sagu oprawyly. Acz by bÿ braczya zmar-
lÿ albo gÿch nyebÿlo, thedy wzdy nyka-
kÿe dzyewka za mąz dana dzyerzawÿ
(128)
nyeotrzyma, alye wpokolyenyu blÿzschÿ
wyposazy yą a gymyenye othrzyma.
Wyposzwschy dzyeczÿ nyzschych slyachczy-
czow albo slug albo manow, kthorych, kto-
rym dzyewkam posag y czascz z gymye-
nya podlug oschaczowanya wpyenyądz-
dzoch ma bycz dano, a dzyedzÿny sszamÿ
otrzymayą. Alye skazuyemy, abÿ zadna
dzyewka wposczyznąm nyeopadala, alyż
gdy ktho umrze plodu nyemayącz, the-
dy blyzsÿ posczyzną othrzymayą.

O dzyalye oczczowskyem swemy synmy.

Usthawyamy, gdy mąz Vsthawa.
po smyerczy zony swey od dzyely
syny swoye zgymyenya, kthorym
tho dzyalu odmowycz nyemogl, a gdy bÿ
thaky dzyal przed nass albo starosthÿ na-
szego nÿebyl uthwyerdzon, po smyerczy
oczczowey sÿnowye thaky dzyal mogą
wzruszycz, kthorzy myedzy sobą oczczo-
wą czascz rozdzyelyą. Alye gdy by oczyecz
dzyal uczynyl zsynmy them obyczayem
yako pyrwey, a pothem drugą zoną
poyąl y myal snyą sÿnÿ gynsche, the-
dy onÿ sÿnowye po smyerczy zony pyr-
wey do czasczy oczczowey nyemogą przÿ-
sthąpycz, alye tha czascz spadnye na
XI. (129)
sÿnÿ wthorey zonÿ. Acz by bylÿ dzyewkÿ,
thedy ma bycz gymyenye obrządzono thym
obyczayem, yako przed thym pyssano o po-
sag. Gdy dwa albo threy braczya mye-
dzy sobą dzyal uczynyą, a pothem yeden

./.

ſwych umrze, thedy any braczya any dzye„
czy bratha umarlego nyemayaſ wrzuczycz
any wzruschycz, aczkolwye thaky dzyal
przez naſz albo naſchego ſtharoſthaſ nye„
byl potwyerdzon. czya. Vſthawa.
O zabyczyu ſlyachczycza albo kmye„

Acz by podlug prawa yacoz tho
yeſth uſthawyono, gdy ktho ko„
go zabyge, thedy glowa za glo„
waſ, alye chczacz tho ulzycz, uſthawyamy,
acz by ktho zabyge ryczerza, then ma dacz
yego oczczu y maczyerzy trydzyeſczy grzy„
wyen, a dzyedzyczom albo przyyaczyelyom
ſzeſczdzyeſſyath grzywyen; a ktho rany
wrazkaſ albo wnogaſ albo wnoſz, pyathna„
ſczye, a za palyecz thrzy grzywny; alye
za wyelky oſm grzywyen a ku kazdemu
uranyonemu thych czlonkow wynaſ the„
mu uranyonemu wzczonaſ pyathnaſczye
przepadnye. Acz by thez ktho kmyeczya
zabyl, thedy za glowaſ panu, czyg kmyecz,
thrzy grzywny a zenye albo dzyeczyom
(130)
ſzeſcz grzywyen; acz ly by then, czo za„
byge, y then zabythy baydaſ dwu panu,
thedy thrzy grzywny myedzy ſobaſ
rozdzyelyaſ. Ktho kmyeczya urany, za ra„
naſ kmyeczyowy pol grzywny a panu
grzywnaſ; acz by thez then, ktho urany
a uranyony baydaſ dwu panu, thedy pa„
nowye wynaſ myedzy ſobaſ rozdzyelyaſ.
Vſthawa o gwalczye dzyewyczem.

Uſthawyamy acz by ktho dzyewkaſ
kthorego kolwye ſthadla kromye
gey wolyey albo rodzyny zgwal„
czyl, a tho by bylo doſwyathczono, the„
dy zywoth yego ma bycz na mylosczy
they dzyewky y gey przyaczyol. Acz ly by
panna albo dzyewka przyzwolyla ſye w„
zyaſcz a pothem ſthem wmalzenſthwo
./.

iſthaſſyla, czſo yaſ zgwalczyl, rodzyna
geÿ poſagv nyedadzaſ. Gdy Kthoo dzyew„
cze, maſzalkcze, wdowye albo Kthoreÿkol„
wye zenczyznye na drodze, na polyv, wlye„
ſye, wdomv, wewſy etc. gwalth vczyny, a
gdy thaka zenczyzna byezącz do nablyſch„
ſcheÿ wſÿ placzem bądzye powolawala
gwalthownyka, v Kthoreÿ acz znakÿ gwal.
thv bądąſ nalyezÿone y thez ſmyeczye
gwalthv wolanego doſwyathſchaſ, thedÿ

XLI. (131)

na naſcheÿ y przyÿaczyol gey myloſczÿ
ma bycz. Acz by thez zenczyzna pothwarza„
la Kogo powolala, a na nyey znakv gwal„
thv nyenalyezyono, thedÿ then, Komv wÿ
naſ dadzą, ma odycz ſcheſczyaſ ſwyathkow
thakych, yako ſsam; a tha pothwarcza
wynaſ podobnaſ ma bycz ſkazana, yako na
nyaſ ſloſcha. Vſthawa.

Komv by dano wynaſ o zlodzyeyſthwo.

Vſthawyamy acz by Ktho o zlodzÿey„
ſthwo albo o ſboÿ przed ſſądem
byl by przemozon thrzy Kroczal„
bo dokonan, albo rzecz Kradzyonaſ albo gwal„
them wzyąthaſ oblyczmÿe wroczyl, thedÿ
then ſwaſ czeſcz ſthraczÿl anÿ zadneÿ cz„
czÿ wKrolÿewſthwye myecz nyemoze any
od naſs darow zadnych thrzÿmacz; acz bÿ
thez Komv dano wynaſ a thego nyedoKona„
no, a then tho ſwyathkuÿ ſye myal bÿ od
wyeſcz, gdy bÿ wgednem ſwyathkv v„
padl, thym czczÿ nyeſtraczy alÿe ſchKodaſ
ma odlozycz. O zlodzyeyſthwye we wſÿ
albo na polyv. Vſthawa. Capitulum.

Vſthawyamy thez acz by Ktho ze
wſy pana gynſchego vczynyl bÿ
zlodzyeyſthwo we wſÿ pana dro„
gyego wyaſczyerze ſthawya wrzecze, na

(132)

łąſce, wezbozv, na polyv a bądzye przeKonan

sandownye, schkodos ma zaplaczycz, czyge yesth; a panv, czyj czlowyek, wynas zlodzyey skas ma zaplaczycz. Acz thrawas pasl albo kosyl, then kossas albo plaszcz ma straczycz. A gdy Ktho drwa wkoye rabij gynschego pana, ma pozbycz syekyrij; acz by then Ktho byerze syekyrij, podlug prawa nyema gyey wdomv chowacz, alye do blyszschego dworv naschego ma ye dacz. O lychwye zydow.

Lychwa zydowska sayey vsthawa yesth sthratha naschego gymyenya, vsthawyamy, abij nyyeden zyd w Kroliewsthwye naschem przez yeden tydzyen od grzywny wyyaczey nyema wzyacz, yeden grosch. Vsthawa o zydoch.

Zydowye nyemayas dawacz pyenyadzy wkrolyesthwye naschem na lysthe zapysne, alye thelko na zaklad do-sthathecznij podlug prawa starego zachowa-nego. O pothwarzy sluzebnyka vstawa.

Azasthokrocz przed nas yest przywo-dzono, yako sluzebnyczy wnaschem Krolyewsthwye zyemyany albo wsy dvchowne vczyaszayas wynalyazvyaszcz sobye dzywna prawa: przetho thaky podlug pyrwschych sthathvth ma czyrpyecz.

XLII. (133).

Gdy sluga pomagayasz za panem myeczo-go vrazy, vsthawa. Capitulum.

Gdy Ktorye sluga swego pana bro-nyacz nyekogo vrazy, za tho od vra-zonego albo od yego przyyaczyol nyyedney myerzyaszky nyema czyrpyecz.
O zabyczyv nyeczyyego bydlyaszcya.

Usthawyamy then, acz Ktho nyevczo-ne bydlye zabyye, then ma dacz te-mv, czyge yesth, za nye thrzy grzy-ny; za zrzebcza then thrzy grzywny. A gdy Ktho slusyas zathnye, pethory grzyw-ny; za zrzebcza dwo lyath pyaszcz grzywyen

acz by gÿ ktho vrany. Acz bądzye sthärszy
nyz dwv lyath a bądzie przez kogo zabyth,
thedÿ then, czÿg yesth rozebyecz nacz ſwye
przyſyąſcz, ma tho yemv placzycz.
O dzyeczkowanyv lassow albo gayow.
Vsthawyamy thez, acz by yeden sedrü-
gyem mayącz granycze wlyesye, drwa
kv swemv pozythkv rąbal by, then
czyg lyass yest, za pyrwe ma wzyącz szedyrą,
za wthore szedyrą, plaszcz y sukmyą, za trze-
czye wole albo konÿe ma wzÿącz kronye wszeÿ
wÿnÿ. Alye gdy wezmye dwv wolv albo ko-
nyv, thedy yeden sobyë ma zosthawÿcz
a drügyego ma dacz na rasköyemsthwo, a znak
(134).
ma na drzewye wÿrąbyćz tham, gdzye wzyal
zaklad. O wÿrąbyenyv dąbv wgayv
nyeczyÿyem kradomye, vstawa.
Acz ktho wczvdzem gayv yeden albo
dwa dąbÿ wÿrąby kradomye, za kaz-
dÿ dąmb osm skoth; acz by threy wÿ-
rąbÿ, thedy themv, czyg yesth gaÿ, threÿ
grzywnÿ a sząsdowÿ threÿ grzywnÿ thez
przepadnÿe. Acz by by male albo zaprzethne
porąby, thedy threÿ skoczcze pokopy. A tho
thez thrzymamy o dąbach lyesnych albo nad
rzekamy sthoyączych; alÿe za dąb dąbrownÿ
dwa skoczcza a za chrosth albo za lyatorosly
thelko ma bycz podzyeczkowan. sthawa.
O porąbyenyv drzewya sepczolamy, v-
Acz ktho drzewo ze pczolamÿ porąbÿ,
themv, czyge yesth drzewye a czyyą
yesth oblyna, przykazüyem za schko-
dą grzywną a sząsdzyemv drugą. Alye gdÿ
sosną kronye drzewya porąbÿ, thedÿ pol
grzywny za schkodą a sząsdowy drugye pol
grzywny. O pasyenyv dobythka vstawa.
Vsthawyamy, aby kazdy od swyąthego
Woyczyecha az do swyąthego My-
chala swe bydlo wstrozÿ myal. Acz

ly by komv schodą vczynyl wlhy czassy,
thedy schkodą podlug vschaczowanya ma

XLIII. (135)

zaplaczycz zwyną sąprawą. Acz ktho zay-
myę czyy skoth na sspassy, mymo yvtro
v syebye nyema yego chowacz.

O pasyenyv swyny wczvdzym lyessye.

Acz kto swynye wczvdzy lyas na zo-
ląądz wpvsczy kromye yego wolyey,
tedy ten, czyy yest lyas, za pyrwe
wpvszczenye ma yednego wyeprza, za
wtore dwv wyeprzv, za trzeczye wpvsch-
czenye wschythky swynye zayąwschy, ma
dacz naschemv dworv nablyzszemv, ktore
swyny na poly mayą rozdzyelycz. A ma
znak wyrąbycz na drzewye thamo, gdzye
swynye zayąl. Acz ly by then, czyye by-
ly swynye, rzekl, yz by nyethamo, gdzye
znak vczynyl, on swynye zayąl, thedy-
dy ten, czo swynye zayąl, ma ssam przy-
syąągą dokonacz prawdy.

Każdy ma gnacz drogą bydlo na pasthwą.

Acz by kto mayącz lyas albo dąbro-
wą od syebye dalyeko, swe swynye
chczyal gnacz przez ymyenye
pana ynego na pasthwą do swego lyas-
sa, ten kromye wolyey tego pana nye-
ma gnacz ynaczey, yedno drogą, ktora
wyedzye do lyassa. Thez chczemy myecz
acz by kto do czyyego lyassa zwythka na

(136)

pasthwą chczyal gnacz na bvdzyew albo na
zoląądz przez ynszego pana lyass, tedy ten,
przez czyy lyas pozonąą, ma kazacz zebracz
zoląądz albo bvkyew zobapol drogy na trzy-
dzyesczy lokyeth, aby ten, czyye ssą swynye,
kromye schkody mogl przegnacz do lyassa.

Syn za oycza zadney wyny nyema czyrpyecz.

Gdy swyątthy pysmo swyąthczy, yze
ssyn nyema czyrpyecz za oycczow

grzech, anÿ oczyecz za ÿynow,
przeto chczemÿ, aby oczyecz za zlego ÿÿ-
na anÿ syn za oycza, any brath za bra-
tha, anÿ przyyaczyel za przÿyaczyelya
nyema czyrpyecz, yzly by oczyecz z ÿy-
nem albo brath z bratem wyednym zlym
vczynku bÿlÿ v wynÿeny, ktorzÿ podlug
wyny mayaſ bycz karany. Acz by by
ssam ktho zloscz vczÿnyl, thedy czaſcz
ymyenya, kthora by nan myala bycz,
naschcziw skolv ma bycz za thakaſ
zloscz przÿssandrona.

O wyelykyey wÿnÿe syedmnadzyesczya.

Gdy by kto nayechawszy wdom
nyekkorego zyemyanyna, przed
oblycznosczyaſ dzyeczÿ yego zabyl,
wynaſ syedmnadzyesczya ma zaplaczycz,
a pomocznyk kazdy takyez y thakyez

XLIIII. (137)

thelye ma dacz ssadowÿ syedmnadzÿe-
sczÿa a dzyeczyom zabythego pÿatnadzÿe-
sczÿa ma zaplaczÿcz.

Ktorzy taſ wynaſ mayaſ bycz karany, statut.

Thaſ wynaſ syedmnadzyesczya rze-
czona nyemyloscz ywa, thaſ wÿ-
naſ czy mayaſ pokupycz, ktho po-
rafby thrzy ssossye, ktho thrzÿ kopcze gra-
nyczne rozÿpÿe, ktho thrzy drzewa rzepczo-
lamy porapaly, ktho myod kradnye a baſ-
dzye przekonan, ktho kradnye albo
gwalthem wezmÿe thrzye albo wyaczeÿ
dobythka, ktho vranÿ czyg dobythek ro-
bothnÿ a baſdzye przekonan; pozorcza
gdy baſdzye przekonan; ktho gwalth vczÿ-
nÿ y zabÿÿe kogo wewrÿ albo na polyv,
na dobrowolnyey drodze, ktho dzyewcze
albo nyewyesczye gwalth vczyny albo
kthoreÿ kolwye zenskyeÿ thwarzÿ.

O zbyegv, komv dana wyna przez kogo.

Usthawÿamÿ ther, acz nyeslowv
dawschÿ wynaf vczÿnÿe przed
nass by gy pozwano albo przed
naschego stharosthaf, a thego tho nyech„
czyano by przÿpuscyÿcz kv oczÿscyenÿv
swey nyewynnoscy przed nass albo przed
naschego stharosthaf, a then tho dlÿa

(138)

thego nyeprzypvschczenya zabyezal bÿ
z zyemÿe, przetho aby zbyezenÿe albo zye„
chanÿe thaky yemv na szkodthaf nyeo„
brocono, vsthawyamy, aby then, kdyv
bysmÿ mÿ albo stharostha nasch thako
vczynyl, thedÿ ma pozwÿathczycz na
nas albo na naschego stharosthaf przed
byskupem poznanskyem albo ther przed
proboschczem, yzesmy yego albo nasch
stharostha kv oczyscyenyv nyechczyelÿs
my przÿpuscyÿcz. Stharostha ther the„
mv albo thakyemv zbyegowy moze dacz
myr, vpewnÿwschy gy za schescz nye„
dzyel podlug stharego vsthawyenya, a
wthem tho czassye schesczÿ nyedzyel
then tho stharostha przed namy albo
naschymy namyasthky albo przed nasche„
my woyewodamy sprawyedlywoscy ma
yemv schrzacz. Acz by by thego nyemogl
myecz, yz by mv dano dzyen ysthy kv oczÿ„
scyenyv, thedy stharostha then ysthÿ
albo woyewoda thego zbyega ma glcÿ„
thowacz swaf moczaf y przewyescz az na
granycze z zyemÿe. Kthory tho zbyeg
wrocze od swego wyscyÿa zdrothÿesthwa
albo zzyemye na granyczach badacz dro„
byesthwv albo zyemyanom schkody nye„

XLV. (139).

ma czynycz, alye zona wthem rocze spo„
koÿem wgymyenyv yego nyeporvschona
ma myeschkacz; a gdy then rok mynye, acz
then zbyeg wroczy albo wednye zyemya„
nom schkodÿ czynyl, za tho swey czczy nye„

sthraczÿ. A thez acz bÿ yasth, nÿyedney
smyerczÿ za tho nyema czÿrpyecz, alye yas-
thÿ ma bycz nam albo naschÿm starostam
posthawyon, a ÿ za tho przes nas zasdnaf
wynaf nyema bycz karan, alye yemu ma
bycz dan stafd na sprawyenye. Acz ly by
nyechczyal sthacz kv stafdv, alye kryyacz
sye po sthronam, zyemyanom schkodaf baf-
dzye czynyl, thedy yego grodÿ ÿ myastha
ÿ wsÿ nam mayaf bycz przÿlaczony a
ÿynsche ÿmyenye pospolithe myedzÿ
namy ÿ myedzÿ rycerzmy naschemÿ ma
bycz na poly rozdzyelÿono. Acz ly by byl
yasth przez nyekthorego naschego a nam
wÿdan badzye, thedÿ then ma bycz na na-
schey lascze, thelko przÿyacyelye thego
yasthego themv, czo ÿ ÿynye a nam wÿ-
da, nÿyedney lszÿwoscÿ nyemayaf czÿnyecz
any nyeprzÿyaczny thayemney albo yaw-
ney okazowacz pod naschaf mylosczyaf.
Alye zona thego yasthego wsswem wye-
nye ma nyeschkacz albo przedacz przez prze-
(140).
kazÿ. O zbyeglem kmyeczyu. Usthawa.

Usthawyamy, acz by ktho od nass
albo naschych poddanych kmyeczye
wnoczÿ zbyeraf zobyedzÿny, thedy
thy rzeczÿ, kthorych odbyeraf wszych do-
moch, pan dzyedzÿczny thÿ wschÿsthkÿe
othrzyma; a pan, pod ktorym sye then
zbyegly sklony, kmyeczya ze wschÿsthkÿmÿ
rzeczamy ÿ wÿnaf rzeczonaf pÿasthnadzye-
scya ma wroczycz. A tho thako, acz by
kmyecz kv panv, od ktorego zbyegl, nyemyal
by nÿyedney wÿnÿ przczwey wÿpÿssaney
kthore thez thv chczemy poswÿathczayacz posta-
wicz. Pyrwe gdy pan o swaf wynaf badzye wellÿaf-
thwye a kmyeczyom badzye pogrzeb zaso-
wÿedzyan. Drugÿe gdÿ bÿ pan nyektorÿ
gwaltk czynyl rodzyedzÿnye, tho yest o
panye albo o panny; gdy by bylo tho yaw-
no, thedÿ nyethÿlko yeden thako zczys-
nyonÿ, alye ÿ wschÿthka wyes nÿeklko wno-
czÿ alÿe wednÿe mogaf wsthacz, a thaky

pan nyemoze gych wſzyaſznaſcz. Thez gdy
by kmyeczye o panowaſ wynaſ czaſthokrocz
czyaſdzany, mogaſ zbyezecz od thakyego pa-
na. Alye kromye thych wyn kmyecz nye-
moze zbyezecz, gedno acz by dom dobrze
zbudowal y ogrodzyl a dobrze oſſadzyl;

XLVI. (141).

a gdy ktory kmyecz wolyaſ przymyaſ pod kto-
rym panem, thedy yelko lyat baſdzye zy-
wal wolyey, thelko lyat panu ma wypla-
czycz czynſch podlug polſkyego prawa. Acz-
kolwye by ſyadl na nyemyeczkyem prawye,
thez nyemoze odydz, alyz wyplaczy thylko
lyath, yelko wolyey uzywal; a yeſchcze thaky
od pana nyemoze gycz, alyz nyaſtho ſye-
bye thako bogathego poſſadzy, rolyaſ oſyaw-
ſchy ozymynaſ, polya wſchyſthky wykopaw-
ſchy, thedy yemu wolno od pana odycz.

O ſſaſdzyech yednakych vsthawa.

Gdyz pod ktorym kxyaſdzem albo pod
panny lyud roznagythy baſdzye, ten
ma bycz pod yednym prawem, prze-
tho chczemy, aby w Polſchcze y w Krakow-
ſkyey zyemy yednakym prawem y ſſaſdem
ſſaſdzono. Aby potwarz zgynaſla, thak
vsthawyamy. Capitulum.

Gdy potwarczaſ zlych dobrzy czaſto-
krocz bywayaſ zdradzczy wynaſ ſſaſ-
dzyam naganyayaſcz, chczemy aby
tho owſchcyſky zagynaſlo!

Kazdy zyemyanyn ma na woynaſ yechacz.

Rzecz krolyewſka y maſthwo w vbra-
nyu a harnaſchowanyem pano-
ſthwye zalyezy. Chczemy aby

(142).

kazdy zyemyanyn podlug mocy ſwey
acz nyebaſdzye zawyedzyono ku poſpoly-
themu dobremu zgynyenya ſluzycz byl
gothow nam. O dobrey monczye vstawa.

Gdyz wyemy yeden kxyadz, yedno pra-
wo, yedna monetha yeſth acz yeſth
porytheczna, ma bycz thrzymana.

Kazdy ſwoy dlug ſſam ma placzycz.

Podlug prawa swyathego yesth,
abÿ yeden za drugyego nyeczyrpyal
zloczÿ, Chczemy, abÿ pan za swaſ
wynaſ albo rapkoyemsthwo vmyeczÿa nyę
zasthawyal alye badzyelÿ czso pan wÿ-
nyen, ma sam zaplaczycz.

O rapkoyemsthwye y o zasthawye.

Zasthawÿ czasthko lyud przywodzaſ
ku schkodzye y ku vbosthwu. Prze-
tho acz by kthoo rapczÿl za przyya-
czyelÿa swego pyenyadze, albo czokolwyę,
gdy by then nyezaplaczyl na czas vlo-
zonÿ, alye rapkoymya zan zaplaczy, thę-
dy rapkoymÿa zan zaplaczywszÿ, nyema
nyeyedney schkody vczynycz themu, za ko-
go rapczy any wyechacz w gospodę trawycz
na pothrzebę y na schkodę yego; alye ge-
sthly maly dlug, ma bycz dan, zaklad ÿ
chowan aż do czasu, acz bądzye wyelykÿ

XLVII (143)

dlug, thedy ymyenye ma bycz dano dlu-
znykowo rapkoymÿ thako dlugo, aż wyku-
py. O thych, czso na woynaſ yadaſ, vstawa.

Na woynaſ yadacz wyaczey nÿcz w
swych zyemyach ku potrzebyę ko-
nyom albo sobyę, yedno podlug
vmyernosczy a tho acz by yemu nyedosta-
lo nyeczmye wzÿacz.

O thÿch, czso z woÿny ÿadaſ, vsthawa.

Yadacz z woyny do domu albo thez
po swey potrzebye, lÿubo szyaczaſ,
tha albo ryczerze albo szorzykol-
nye ynsczÿ o swey sthrawye mayaſ
czyagnacz alye nyemayaſ nykogo drapacz.
Acz ly by ym nyechczÿano przedacz, za
tho ych nyemayaſ vczyaczacz, alye vzÿ-
wely yego szthoraſ dobraſ wolyaſ, thym lye-
pyey yemu. Capitulum.

O doswyathczenÿu swego slyachethstwa.

./

Usthawyany, acz by komv przyga-
nyono szlyachethsthwo albo o
szlyachethskye vrodzenye, then ma
sprawnye wyescz dwv stharschych od ocz-
cza a dwv od drugyego plyemyenya spolo-
lyenya a dwv od drugyego powolyenya
podlug prawa. vsthawa.

O possagv syesthrzynem od bratha,

(144)

Usthawyamy, acz by komv nye-
kthory szlyachczycz mayaczy szy-
ny albo dzyewky vmarl by, the-
dy yego szynowye swye szyostry za mąz
mayą wydacz, possag gym podlug oby-
czaya namyenyvschy; a gdy by nyeby-
lo szynow yedno dzyewky, thedy wschyth-
ky dzyewky ymyenye mayą poszyągnącz.
Acz by braczya sthryyeczna ymyenye
chczyely othrzymacz, thedy przyyaczye-
lye y szyemyanye podlug swego samnye-
nya gothowymy pyenyądzmy oschacko-
wawschy mayą zaplaczycz. Thedy tha-
ytha braczya od onego dnya oschacko-
wanego gothowymy pyenyądzmy syo-
sthram mayą przed krolyem odlozycz; acz
lyby przed krolem zamyeschkaly odlozycz,
thedy syostry dzyedzyny nawyeky mayą
othrzymacz. O rokoch wyelykyego dlugv.

Gdyz o wyelky dlug dlya zkazanya
rychley zaplathy bywayą rozthar-
gnyenya, tho yesth o thrzy albo
czthyrzy stha grzywyen, przetho vsta-
wyamy kv thakyem zaplatham osmna-
szczye nyedzyel, tho yesth na pyrwy rok
schescz, na drugy ~~(s)~~ a na threczye (s) ther
schescz, a na osthathecznу schescz a na

XLVIII (145)

them ma bycz zdan. Acz by by ktho od the-
go roku zawythego byl w czudzych zye-
myach a pyrzwey byl by pozwan, chcze-

./

my, aby gy thez na them zawysthem ro„
vu zdano; acz ly by nyesthal, zapdzya ma
gy zdacz. Iuz sthathutha dokonana, A° 1368
badz Bogu czescz a chwala dana.

—

